

31d/21

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Post Box No 212

Telephone No. 544.

Vol. 12  
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ డిసెంబరు నెల 21-వ తేది సోమవారము  
శ్రీ కోదనామ సంవత్సరము, పుష్యమాస శుద్ధ పక్షి ౭.

No. 300  
సంచిక 300

## అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గొప్ప గొప్పవారితే జేలకు జేలు యోగ్యతావత్తములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

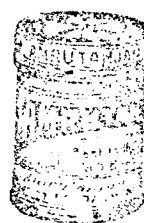
అమృతాంజనము నకలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది



తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల జాపును,  
సాంధ్యపునొప్పులు బారదోలును, పొట్లబోగొట్టును.  
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.  
దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.



ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన కఠిన  
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున  
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును  
విజేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

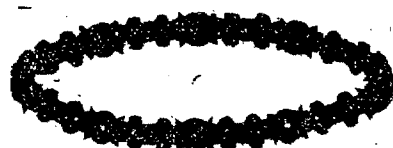


చక్కనిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డబ్బీ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 249 ప్రేరి రోడ్డు, ఫోర్టు బొంబాయి.

మా కాతా దారుల కొక హెచ్చరిక వారి స్వలాభమునకై దీనిని ప్రతియొక్కరు తప్పక గమనింపవలెను.

ఆర్యులారా! మేము ఈదిగవ తెలుపబడిన విలాసముతో 19 సంవత్సరములనుండి నగలవ్యాపారము జరిపించుచున్నాము. “ఉమ్మిడి” అను పదమును చూచి అనేకులు అది మా బ్రాంచియాయని పజే పజే అడుగుచున్నారు. ఈదిగవ తెలుపబడిన విలాసముగలదిమాత్రమే మాచే నిర్వహింపబడుచున్నది. మాకు ఇతర బ్రాంచీలు లేవు. కాన మీరు మోసపోకుండుటకై “ఉమ్మిడి” అను పదమునుమాత్రము గమనింపక ఈదిగవ తెలుపబడిన మా పూర్తివిలాసమును గమనించి చూడవలెనని యిందుమూలముగా అందరికి తెలియజేయుచున్నాము. పూర్తివివరములు తెలియగోరువారు మావద్దకువచ్చిన విశదముగా తెలుపబడును. ఉమ్మిడి రామయ్యశెట్టి గురుస్వామిశెట్టి కంపెని, నగలవర్తకులు, 25 చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.



నచ్చనివివాస తీసుకొనబడును

మావద్ద పలురకములగాజాలు, గోలుసులు, ఫంకీలు. నాగవత్తులు వైను అడ్డిగలు ఉంగరములు, వెండి కంచములు, చంబులు, పట్టెగోలుసులు, టంబుర్లు, షేలాగిన్నెలు మొదలగునవి సిద్ధముగానున్నవి. కాసు బంగారుకు కల్పితేని వెండికి, రత్నములకు కూకుమాను లక్ష్యయ్యచొడగి శనగపాటి కోటయ్య, ప్రొప్రైటర్లు. పూచీ నిశ్చేదము.



1597

(1)

ఆంధ్రజ్యోతిరీ మాన్యుఫాక్చరీంగు కంపెని

హెడ్డాక్కిను బెజవాడ, బ్రాంచి 51, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

నెడుంగాడి బాంకు తిమిలెడ్

స్థాపితము 1899.

హెడ్ ఆఫీసు: తిరి, కల్కికోట;

ఇంకార్పొరేటు చేయబడినది 1913.

తహాలాఫీసు: చాలాపురము.

బ్రాంచీలు: పాలఘాటు, బడగర, కల్కికోటబొను, తిరుమల, ఓట్టపాలెం, ఎర్రాకులం, చాపుఘాట్.

కొచ్చిన్, తిరుమల, అలెప్పై, మంగళూరు, పాన్నాని, తెల్లచేరి, తిరువేన్డ్రమ్, కన్ననూరు, మద్రాసు.

అనుమతి చెందిన మూలధనము (81-8-25) జారీయైనది రు 50,000,000

చందాలు వేయబడినది " 14,28,300

చెల్లించబడినది " 9,95,800

రిజర్వు ఫండు " 2,78,453

ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లు మిక్కిలి అనుకూలమైన పద్ధతులపైన అంగీకరించబడును. కర్రెంటు, సేవింగ్సు బాంకు

కౌంటుకూడ గలవు. గవర్నమెంటు సేవరు, సరకులు, ఇతర హామీలపైన ఋణము లివ్వబడును. బాంకు సంబంధమై వ్యాపార

మంతయు జరుగును, చిన్నతొగ మొదలుకొని పెద్దతొగ వరకు బంగారు నగలుమీదకూడ ఋణ మివ్వబడును. 2348

పరతులకు ఈదిగవ విలాసమునకు వ్రాయుడు. Agent, Madras Branch, 158 Broadway, Madras.

టి. ఎం. కున్హన్, కార్యదర్శి.

స్తీము బోయిలర్లు

586

కలిగే యిబ్బందులు యింక యెంతమాత్రమును లేకుండా కాపాడుకొనుటకు

“ఎవెక్సియర్”

న వాడును. దీనిని రంప వూసినట్లు బోయిలర్లలోపలి భాగములయందు బ్రహ్మతో వూసినయెడల స్థిరము శ్రుష్ట వక్రాలు యెంతమాత్రమును పట్టునివ్వక స్థిరములైనవి పడనివ్వకుండా పోయిల్లిన కాపాడును.

డి. యల్. శాస్త్రి అండ్ సన్స్

12, తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు.

# ననాపథి శబ్దార్థనిఘంటువు.

మూలః లింగేశ్వర - సంస్కృత నామములకు వాడుకలో వున్న తెలుగు పేర్లు (నామరసినీ). 85000 శబ్దములకు అర్థములు లభింపజేయుచున్న పద్యశబ్ద నిఘంటువు. పద్యములకు అర్థములు అచ్చములేను. కావ్యకోశము వెల 3-4-0. ఇంకా సమస్త విజ్ఞానమును సులభముగా చేయు యానాని ఆయుర్వేదవిద్యాసములు. 1 కి రు. 500 కిమ్యముగల శబ్దములుమాడ గలవు. వెల రు. 1-3-0


2454 రెడ్ డి స్టాంపులు, రాయవరము, గోదావరి.

చలి! స్వదేశి కంబళ్లు చలి!!  
కల్పితని ఉన్నితో తయారుచేయబడినది. అంచులేను. అన్నిరంగులలోను గలవు. నెం 1 ధర రు. 10-0-0 నెం 2 ధర రు. 7 నెం 3 రు. 6.  
2382 కె. ఎస్. ముత్తయ్య కంపెనీ, తపాలాపెట్టె నెం 99 మద్రాసు.

**రోమములు రాలిపోవునట్లు చేయునట్లు**

నొప్పి లేకుండ అనావశ్యకమైన వెంట్రుకలను రాల్చివేయును. మరకపడదు అం దరు వాడవచ్చును, పి ఖిళ్ళలుగల పెట్టె 1 కి రు. 1-4-0.

1740 అమరావతి ఏజన్సీ, పార్కుచాను, మద్రాసు.



## రక్త హారి

మెదలని వాడి.

### Deschiens' syrup

పిరియల్ ఉపయోగించుము

ఇది, ఆరోగ్యమును, బలమును, నిద్రాశునకు, బిడ్డలకు ప్రత్యేకముగా ఉపయోగపడును. చిన్నప్పుడు, పాత అను మాద్యము, గమనించుము. ఎక్కడను లభింపజేయు.

To be had of all Chemists (Wholesale) C. T. HARI & Co, 174, Broadway Madras.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులు ఏ. వి. యస్. ఏ. యం. బి గారి

## జీవామ్మతము

(రిజిస్టరు చేయబడినది)

ఆరోగ్యమును ధైర్యమును గలుగజేయు మరయు బలమును, ఉత్సాహమును వృద్ధిపరచును. బలహీనమును పోగొట్టి వ్యాధులను రాకుండచేయును మరియు మెదడునకును, నరములకును ఎక్కువబలము గలుగజేయును. రక్తమును వృద్ధిపరచి చనుబాలను వృద్ధిజేయును.

1015 సీసావెల 1-3 రు. 3 4 0

### భృగువటి

భృగువటి:—రక్తశుభ్రత, పచ్చకాగ, తల్లెకాగ మొదలగు దూపు మాపును. అనేకవేలబుడ్లు విక్రయము. మరియు నరములు బిగిడియుట, మాత్రము వచ్చినట్లు అనుమానము గలుగుట యిటువంటి లక్షణములుగల శిశువుగల సామాన్యములను నివర్తింపజేయును.

(శిశువుగల సమీపిని) వెల సీసా 1-3 రు. 1 12 0

విలాసము:- ఆయుర్వేదాశ్రమము, పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.  
151, గోవిందప్పనాయునిపీఠి, బ్రాంచి 183, బ్రాడ్వే, మదరాసు. అన్నిచోట్లను ఏజెంట్లు కావలెను.

### షైన్ యింకు

ఫోన్ టెక్ పెనాలు చిరకాలము చక్కగా వ్రాయగల్గుటకు షైన్ యింకును వాడుదు. ప్రతిచోటను దొరుకును. వివరముల కోర్కు వ్రాయుము.

2478 షైన్ యింకువర్కు, లిమిటెడ్, బెబినాడ.

### ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

1-భాగము:—వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి ననుభవసిద్ధముగా సులభముగా చేయవలసిన 600 యోగములను గల వైద్యగ్రంథము. 1-కి రు. 1-4-0; పి. పి. 0-4-0  
2-భాగము:—శుద్ధులు, భస్మములు, వంటఖిజ్జలి బోషణములు, ఆసనములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు, మూత్రములు, మొ॥ 610 యోగములు, అనుభవముగా చేయు పద్ధతులతో యున్నది. (6) 8851 1-కి రు. 1-12-0; పి. పి. 0-8-0  
శ్రీ. పి. అండుకో, ఆయుర్వేదసహజం, పెరిడేపి నెల్లూరుజిల్లా)

### ప్రపంచమందు అంతటను మంచిస్వాగతము

"కామశాస్త్రమునకు" గలదు. ఆరోగ్యము, విశ్వరూపు, ఆ వృద్ధి మొదలగు వాటినిగరించి సలహా యిచ్చు గ్రంథము. 150 పుటలు గలది. మిషన్స్ లేకున్న ఒకటిని తెప్పించుకొనుదు. ఇది ఉచితముగా తపాల్ ఖర్చులేక పంపబడును. కావలసిన వాగు ఈదిగువ విలాసమునకు వ్రాయుము.

219 ఆతంకనిగ్రహ బోషణశాల,  
26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

### ఆయుర్వేద హావధ రత్నాకరమ్

అపూర్వ అత్యద్భుత గ్రంథము రు 3-0-0  
ఆంధ్రభైషజ్యరత్నావళి రు.2. భస్మప్రకాశిక రు.1.  
శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి 2046  
ప్రిన్సిపాల్ అండు సీనియర్ డాక్టరు, బెబినాడ.

## మదరాసు మార్కెట్ రిపోర్టు

జనవరినరకులు (21-12-25)

ఇరునదిగజముల "పిన్" ధరలు

కారీకామల్లులు—22 X 22 ముంగియార్లు (బి) 16 11-8.  
కారీకామల్లులు—22 X 22 వేరు రకములు (బి) రు 10-8, సరాసరిరకము రు 9-8.  
తెలుపుములు—1708 రు 15-1; గుడ్లకో 9000 రు 15-10; ఎల్. ఎల్. 78 రు 10-6; ఇ. సి. 78 రు 11-4; 88-88 రు 15-4; బి. సి. 78 రు 10-8; 8978 రు 10-8, 2908 రు 9-4, 880 రు 10-8.  
నూలు

40 నెంబరు, సీమ (5 పాకట్టుకు)—టూక్రి—రు 6-10, చలవ పచ్చరంగు రు 9-10; పడవ రు 8-15-0; కాళి రు 9-6; సవరను రు 8-12.  
40 నెంబరు జపాను (పదిపానులకట్టు)—నత్తత్రము రు 12-8-0, నీలసవరము రు 12-8-0.  
60 నెంబరు సీమ (5 పాకట్టుకు)—అడకతెర—సెమలి రు 18-14; "గేట్" రు 18-10; గొడ్డలి రు 10-6-0; గడ్డిబండ్లి రు 10-4-6; ఎద్దుగడియారము రు 10-8; సింహము పిటకాడు రు 10-2-0 పెనసలు రు 10-1-0.  
60 నెంబరు జపాను (పదిపానులకట్టుకు)—భూగోళము రు 18-14 పిలంచేప రు 20-4-0.  
లోహములు

ఇనుము:—బెర్లియను చట్టకమ్మిలు ఒకబారవకు ధర రు 84.  
ఇత్తడిరేకు:—ఇంగ్లీషు రు 254; జర్మను (డిట్మాన్) రు 252; రాగిరేకు:—రు 277, రు 278.  
టిక్రేకు:—(90 మొదలు 95 వరకు ఉన్న కేన్ బ్లక్టిక్) రు-19-4-0.  
కలాయిపెంకురేకు:—24" గేజి" 6" 7" 8" రు 15-2; 9" రు 15-6; 10" రు 15-8.  
సిమెంట్ పిపాకు వెల:—

నార్వే ఆవుమార్కు—రు 11-0; "విస్-బే" రు 10-14-0, జర్మని సెమలి రు 10-0, తాళము చెప్పే 9-10-0.  
చక్కెర (రెడి) రు 30-0.  
వాయిదాధరలు:—జనవరి రు 29-10, ఫిబ్రవరి రు 29-12.  
వేరు సెనగ పప్పులు

మార్కెట్ ధరలు:—"విషెన్" రు 48, సాదా పాను రు 41, 45.  
వేరు సెనగనూనె

"గానుగ" రు 111, "ప్రెస్" రు 108.  
ఆముదము

రు 104. (గ్రామధర)

పదునుచేసిన తోలు రత్తి 1 టిక్రి

	మొదలు	వరకు
ఎద్దుతోలు (8 మొదలు 8 1/2 రతులు)	రు 0 14 8	రు 0 14 9
" (తేలిక)	రు 1 1 0	రు 1 1 6
" బెంగుళూరు (8 మొదలు 8 1/2)	రు 0 14 9	రు 0 15 2
" " (తేలిక నరకము)	రు 1 1 6	రు 1 2 0
" (మట్టాడ)	రు 0 13 9	
" (విజయనగరం 7 1/2 7 3/4)	రు 0 15 1	రు 0 15 6
" (ఏలూరు 7 7 1/2)	రు 15 10	రు 1 0 3
గేజిలోలు	రు 0 9 9	రు 0 10 3
గేజిమాడితోలు	రు 1 0 0	రు 1 1 3
ఆవుమూడతోలు	రు 1 10 0	రు 1 11 6

### గ్రాండు లాటరీ

సదరులాటరీ డి 1-1-26 సరిగ్గా తేదీని తగుమనువ్వల యెదుట కలువబడును. టికెట్టులుమ్మలు అమ్మినవారు అమ్మి నంతవరకు సదరు డూప్లికేట్లున్న సొమ్మున్నది 25 డిశంబరు 25 సం-రం తేదీలో పున యాదినవ ఆడ్రెసుకు, పంపగోరె దము. అమ్మకం చేయక నిల్వయున్నయెడల సదరు బుక్కులు టరన్ చేయకోరవము. 2521

విలాసము:— యస్. సూర్యనారాయణ,  
గ్రాండు లాటరీ, హోము,  
పోస్టు నిడుదబోలు, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా.

## పంజాబు జైలులు సంస్కరణము

లాల్ బజర్ త్రాయగారి సూచనలు

విచారణసంఘము నెదుట సాక్ష్యము

లాహోరు, డిసెం 18:—పంజాబు జైలుల్లో విచారణసంఘము నెదుట సాక్షులు విచారించబడిరి. అందు లాల్ బజర్ త్రాయగారు సంతానంగారును గలరు.

లాల్ బజర్ త్రాయగారిని కమిటీవారు చాలనేపు విచారించిరి. ఖైదీలను సేరమునుబట్టియు సంఘములో వారికిగల హోదానుబట్టియు తరగతులగు విభజింపవలెనని లాల్ బజర్ త్రాయగారు. జీవితములో నొక్కటే మెట్టునందున్న యూరోపియనులకును భారతీయులకును భేదమును జూపించుటకు కారణమేమియో తెలియలేదని. బోర్డులు సభ్యులధానము మంచిదేగాని అయ్యది ఆచరణలో తెట్టుదురని నమ్మకము లేదని. జిల్లా మేజిస్ట్రేటులు యిదివరలో నియమించుచుండు అనధికార ప్రేక్షకులు పనికిరాదని చెప్పిరి. వారిస్థానే కాసనభ్యులును, పేరగల వైద్యులును, లాయర్లును, స్వతంత్రులును నియమింపవలెనని ఆయన సూచించెను. తెలియకుండ! జైలుల్లోనికి ప్రేక్షకులు బోయి చూచుటవలన అచటిపరిస్థితులు బాగుపడునని ఆయన అభిప్రాయము. ప్రస్తుతము జైలుల్లో యేర్పాట్లు ఏమియు సంస్కృతి కరముగ లేవనియు, ముఖ్యముగ పాకిస్థాన్ యేర్పాట్లు బహు అసహ్యముగ నుండెననియు, తగినంత నీటిపై తేదనియు ఆయన తెల్పెను. ఖైదీల దుస్సలవిషయమునగూడ సభ్యుల గలగవలెననియు, వారు పేలికలతో నుండుట బాగుగ లేదనియు చెప్పిరి. జైలుల్లో శిక్షణమునకు భంగము లేకుండనే ప్రభుత్వమువారు ఖైదీలకు వారిభర్తలమీదగాని తమభర్తల మీదగాని కొన్ని సౌకర్యముల జేయవచ్చును.

సంస్కరణము లేమనూచించెదరని ప్రశ్నింపగా లాల్ బజర్ త్రాయగారు జైలులన్ని, అసిస్టెంట్లు, జైలులన్ని పట్టభద్రులయినవా రుండవలెననియు, అప్పుడు పరిస్థితులు బాగుండుననియు చెప్పిరి. ప్రస్తుతము జైలులల్లో జీతము లొకమాదిరిగ బాగుగ చేయున్నను, అసిస్టెంట్లు జైలులల్లో జీతములు చాల కొద్దియని వారు చెప్పిరి. సాధ్యమైనచోట్ల జైలులన్ని నూపరింపఁ జేయుట దీర్ఘకాలము జైలులన్ని దక్కమం దెనని ఆయన నూచించెను. అగ్గతము ప్రజలు విడుదలయైన ఖైదీల తేనుము విషయమై తగు శ్రద్ధాసహకారములేదని తెల్పగా లబజర్ త్రాయగారు ఖైదీల హోదా సంఘమును స్థాపింప ఆలోచనలో నున్నదనియు ప్రభుత్వమువారు తగు సహాయముజేయునెడల నయ్యది యీ దేశవచ్చుననియు చెప్పిరి. బహిరంగముగ సాక్ష్యమైన విషయ లాలా లబజర్ త్రాయగారిని అరగంట పైగా రహస్యముగ నూడ విచారించిరి.

సంతానంగారి సాక్ష్యము

కే. సంతానంగారు సాక్ష్యము నిచ్చుచు కాసనసభ నియమించు ఇద్దరు ముగ్గురు సభ్యుల కమిటీని నియోగించి అనధికార ప్రేక్షకులు పంపు కండ్లెయిట్లను పుచ్చుకొని, జైలులు కాఖతో సంబంధము లేకుండ వారి నివేదికలను చర్చింపవలెనని కోరిరి. ఈ కమిటీ సభ్యులసంఘముగ నుండరాదు. ఇందు నలన అధికారులలో నొకరినూబ యొకరికి కాదని జస్టిసు జుమలాలుగారు సాక్షికి నూచింపగా. పండిత సంతానంగారు ఇది తప్పదనియు, జైలులు పరిపాలనము ప్రజాభిప్రాయ సమ్మతముగ నుండవలెనన్న అట్టి జేబో యొకటి జరుగవలెననియు జెప్పిరి. ప్రస్తుతము ఇన్స్పెక్టరు, జైలరులకే సర్వాధికారము గలరు. ఆయన యేదైన సౌకర్యమును సలహాను ఖైదీలకు గావలసిన దానినే కాదన్నయెడల ప్రభుత్వసభ్యులైనను యేమియు జేయవలెదు. ఇన్స్పెక్టరు జైలరుల పరిపాలనాధికారమును నడపుచు సాక్షి నూచించిన కమిటీవంటిది ఖైదీల కండ్లెయిట్లను విచారించవలెనని చెప్పిరి. సాక్షి యొకను జెప్పుచు ఖైదీని హత్యజేసినను రైటింగ్ మియు దెలియదనియు జెప్పిరి. జైలుపరిపాలనము విషయము విపులు తెలుపదుటకు రాజకీయ ఖైదీలు శ్రద్ధాసహకారము కారణమయ్యెను.

జైలులు కమిటీ జనవరి 3 వ తేదీ బయలుదేరి లాహోరు కు బోవును. అప్పుడు నాలుగు రోజులు మూర్ఖులు మాంటుగా మరీ జైలులు జూరెదరు. తిరిగి లాహోరుకు 8 వ జనవరి తేదీని వచ్చెదరు. (ఆ. ప్రె.)

కరెన్సీ కమిషన్

బొంబాయి, డిసెం 18:—కరెన్సీ కమిషన్ సభ్యులు కరెన్సీ లక్ష్యములను చర్చించిరి. అచ్చట సోమవారముగాను సమావేశమగుదురు. (ఆ. ప్రె.)

1926

అమృతాంజనము డిఫో వారి

1926

## ఆంధ్రమైన రంగుల క్యాలెండరు

శ్రీకృష్ణమూర్తి, మోహిని, గౌరీశంకరులు రంగులపటములతో మూడురకములుగా తయారగుచున్నవి. రోజున కొక కాగితము తీసివేయు క్యాలెండరు సహా తయారైనది. ధర 1-కి 0-4-0

క్యాలెండరు 1-కి 0-2-0; 12-కి రూ 1-4-0; 100-కి రూ 9-12-0.

పోస్ట్ జి.ప్ర.త్యేకము.

మదరాసు

అమృతాంజనము డిఫో

బొంబాయి

## అమృతమునకు

బొంబాయి, కాంపౌండు స్టీము ఎంజినులు: 10" X 16" X 16"; 14" X 24" X 42"; 13" X 24" X 30"; 13" X 22" X 36" సైజులది. ఇదిగాక యితర కొలతలలోకూడ రోడ్డు బొంబాయిలు గలదు. కాటన్ జిన్నులు, ప్రెస్సులు, 20 హెచ్. పి. రబ్బర్ కోల్లు ప్లాస్టింగు 8, 10, 13, 15, 17, 22, 25 26, 32 వి. హెచ్. పి. బ్లాక్ స్టోక్ అందు హారన్సు బి. ఆయిల్ అందు కూడు ఆయిల్ ఎంజినులు, 6" నుండి 30" వరకు గల లేటిలు, ప్లానింగు, షేపింగు, పంపింగు, పియరింగు మెషినులు, రంజముబెంచీలు, బియ్యపుమరలు పిండిమరలు, బెల్టింగు, సైకిళ్లు, క్లచ్ ప్లీలు, వాపింగు మెషినులు మొదలగునవి గలవు.

B. D. Bery & Co.,

41 Appollo Street, Fort, Bombay.

శ్రేష్ఠమైనట్టియు, ప్రజల ఆమోదమునకైనట్టి నాలుగు బైసిక్లు.

రజి - వి. ట్ వర్డు

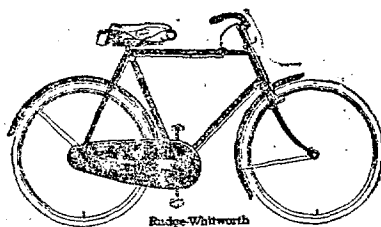
బ్రిటన్ శ్రేష్ఠమైన బైసిక్లు ధర రూ 100 అంతకు హెచ్చులోగలదు.

హార్క్యూల్స్ పాపులర్ బైసిక్.

అమితముగా తయారగుట వలన ధర సరసమైనది.

ధర రూ 80

అంతకు హెచ్చులో గలదు.



వెరల్ స్పెషల్ బైసిక్.

5 సం॥ రములవరకు పూచీ యివ్వబడును.

ధర రూ 75

అంతకు హెచ్చులో గలదు.

ఇన్విక్టాడి బైసిక్.

ధర రూ 110/-

అంతకు హెచ్చులో గలదు.

దక్షిణ ఇండియా యందు అంతటను అందరు బైసిక్ల వర్తకులవద్దను గలవు.

Sole Agents:—English Cycle & Motor Importing Co., Broadway, Madras Branches 3, Mount Road & Bezwada

## బారిష్టరు పార్వతీశం (భాగం ౧)

గ్రంథ

యక్కపాటి నరసింహశాస్త్రిగారు (సాహితీసమితి)

కొనునైజు. మేలుకాగితము. పుస్తకము క్రొత్త పోకడలతో ముచ్చట గూర్చుచున్నది.

పార్వతీశం మను కుటుంబాడు ఇంగ్లాండుకు ప్రయాణముచేయు కథ. హాస్యరసభరిత.

నవ్వు - కడుపు చెక్కలగును. వాడుకమాటలతో వ్రాయబడినది. సాహితీసమితి వారి కథల రుచి దాదాపు ఆంధ్రులందఱు నెఱిగినదే. ప్రతియాంధ్రుడను చదువదగినది.

మెల రూ 1-4-0 మాత్రమే.

ఆంధ్రప్రదేశ్ కాకా ర్యాలయము,

పోస్టుదాక్కు 212 మద్రాసు.

# స్నేహ మిటి

## ప్రతి సాక్ష్య విచారణ

కరంజికారుగారి సాక్ష్యము

సాక్ష్యములను భారతీయుల హక్కులను చేయుటను  
భుజించుట

(అసోసియేటెడ్ ప్రెస్)

డిసెంబరు 18:— మరొక సాక్ష్యమును  
కరంజికారుగారి సాక్ష్యమును భారతీయుల  
హక్కులను భుజించుటను ప్రత్యేకింపబడిన యోనిమిడిపటాలము  
లలో నొక పటాలమును పనిచేయుచున్నట్టి 1/14 పంజాబు  
పటాలము తెలుపుచున్నట్లు సాక్షి జాబా మహమ్మదు  
ఖుర్రామీ గారు ముందు విచారింపబడిరి. సాండుహార్టుద్వారా  
జరిగి కమిషను జరిగెను.

## ప్రతినెంటు ఖుర్రామీ గారి

### సాక్ష్యము

సాండుహార్టు సైనికకళాశాలయందు గల పదునాలుగు  
సాండుహార్టులలో తా నొకడని పండిత మోతీలాలు  
సాక్షిగానికి తెలిపెను ఖుర్రామీ గారు జవాబిచ్చిరి. పదు  
నాలుగు విద్యార్థులలో నిర్దుర్న సైన్యములందు సహజముగ పా  
ల్టానునట్టి పటాలములవారని, యింగ్లాండునందలి సాండుహార్టు  
సైనిక కళాశాలయందు తరిగిననొందుట కన్నదని బంపివేయ  
బడిరి. యానామని పండువుగ దలంచునట్టి వర్ణములవారిని దప్ప  
సాండుహార్టు కళాశాలలోదొంగలు యితర వర్ణములవారిని అం  
గీకరింపవలెనని తన తోచెనని సాక్షి నుడిచెను.

పాశ్చాత్య నాగరికతను క్రమముగ భారతదేశ మనుక  
రించుచున్నందున, సైనికశిక్షణ నొందుటకు భారతీయులు యిం  
గ్లాండు వెదాబు బాగుగ నుండునని స్టేటు మెంటునందు సాక్షి  
నుడిచెను.

సాక్షి అభిప్రాయపడినట్లు మనము పాశ్చాత్య నాగరికత  
నవలంబించుచున్నాము గాన పాశ్చాత్యసైన్యవలన స్థాపించుట  
విక్కిలి చక్కగనుండునని పండిత మోతీలాలు సాక్షిగాను  
రిమార్కుచేసెను.

భారతదేశమందు సాండుహార్టు కళాశాల స్థాపించవల  
యునని ముందే ప్రాంత సాండుహార్టు కళాశాలయందు యు  
వకులు కమిషనుల జేపట్టిన బిడప, మాడుమానములు యిం  
గ్లాండునందలి సాండుహార్టులో తరిగిననొందిన సిదప నొక  
సంవత్సరము బ్రిటిషుపటాలములో వారు బనిచేయవలయునని  
కట్టెను దానితో గా రడిగినప్రశ్నకు సమాధానము సాక్షియిచ్చెను.

ఈదృశ్యమున తిక్కిలించ వలెదాయని మేజరు జోరవారు  
సింగుగారు సాక్షిని ప్రశ్నింప, ఆరమానములు వ్యక్తి తరిగినట్లుటకు  
బట్టిననయ, వరి ఆరమానములు సైన్యవిషయము లన్నిటి  
యందును తరిగినట్లుటకు బట్టిననయ సాక్షి నుడిచెను. భారత  
సైన్య విద్యార్థి వర్గము విశాలవంతము గావించుటకు యిం  
గ్లాండునందు బ్రిటిషు పటాలములో బనిచేయుట అవసరమని  
తెలిపెను ఖుర్రామీ గారు వచించిరి.

### “ప్రాయశ్చిత్తము”

తనకే సాక్ష్యముల గురించి తాము విస్తారముగ  
గర్వించి, ప్రాచ్యభూమివాసుల లోపములను జూపకుండిన  
యెను, భారతదేశ సైనికోద్యోగులు వారి ధర్మములను ఉచిత  
రీతిని నిర్వహించిన సాక్షి స్టేటు మెంటునందు యిచ్చిన అభి  
ప్రాయముపై కట్టెను దానితో, మేజరు జోరవారు సింగునవాబు  
అల్లా ఖుర్రామీ గారు లె|| ఖుర్రామీ గారిని ప్రశ్నించిరి.

ఈ అభిప్రాయము నిర్దియడ వర్తింపదని సాక్షి ప్రత్యు  
త్తర మిచ్చెను.

సాక్షి యొక్క సవరణము చాల అద్భుతముగ నున్న  
దని నవాబు అల్లా ఖుర్రామీ గారు నమవ, తమ తోలుబొట్టులు  
మొలలను సైనిక సాముని తామే శుభ్రపరచుకొనుట తమ  
క్రియగా లేదని భారతీయులు బ్రిటిషు సైనిక విద్యార్థులతో  
దెప్పిరయ, తాము భాగ్యవంతులమని చెప్పుటకు కొందరు  
వారి సామగ్రిల శుభ్రపరచుటకు నొకరుల నుంచుకొని రెనియు  
సాక్షి చెప్పెను. (నవ్వు)

స్నేహమేనాని:— కొందరు భారతీయ సైనిక విద్యార్థులు  
అల్లా ఖుర్రామీ గారును ప్రకటించినయో మీ అభిప్రాయము.  
సాక్షి:— అవును.

భారత సైనికోద్యోగులనుండి సైనికులు కనికరముతో  
గూడిన ఆచరణను బహుమచ్చునని జలంచెను. కాని సైన్యశిక్ష  
ణమును దొంతిమాత్రము భేదము లేదని అనతికాలములో సైని  
కులు గ్రహించి రని సాక్షి పండిత మోతీలాలుగారికి ప్రత్యు  
త్తర మిచ్చెను.

భారత సైన్య నిర్మాణము బ్రిటిషు సైన్య నిర్మాణము నను  
కరింప వలయుననియు, ప్రతి పటాను (సైన్యమందలి భాగము  
పేరు) నకును సార్వభౌమముని కమిషను నొందిన సైనికోద్యోగి  
అధిపతిగ నుండవలయు ననియు, రాజప్రతినిధి కమిషను సైన్య  
వేటువలయుననియు రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి  
ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

రాజప్రతినిధి కమిషను లభించునని ప్రస్తుతమందు సై  
న్యములో యువకులు జేరుచున్నారని సర్దార్లు. హిరాసింగుగారు  
నుడిచిరి. రాజప్రతినిధి కమిషను సైన్యవేసియెడ సైనికుల  
నెనయందు జేర్చుట కిబ్బంది గలుగును.

సాక్షి హిరాసింగుగారి అభిప్రాయముతో నేకీభరించ  
లేదు. శిక్షాసామర్థ్యములతో సైన్యమందు బనిచేసి పేరుపడిన  
వారలకు ధూమమును, జాగీరులను నీయవచ్చునని సాక్షి నూ  
చించెను.

### ఎనిమిదిపటాలముల స్నేహము నాక్షేపించుట

ఎనిమిది పటాలములను మాత్రమే భారతీయుల హక్కు  
గతము చేయుట కవలంబించబడిన ప్రణాళిక తన కెంతమాత్రము  
సమ్మతముగ లేదని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి దెప్పి  
భారత సైనికోద్యోగులం దీనిధానమునెడ అసంతృప్తులుగ ను  
న్నారని జిన్నా గారి తో సాక్షి నుడిచెను. ఈ విధానము వలన భారతీయులు  
బ్రిటిషువారితో గలసి మెలగుటకు అవకాశము దొలగించి,  
ప్రమాదముల కడంకి దగుచున్నదని వారు దలంచుచున్నారని  
కారణమున సాక్షి చెప్పెను. నల్లరుభారతీయులు ఒకపటాల  
మందు ఉద్యోగములలో నొక్కసారియే జేరినయెడ, ప్రమా  
దములన్నియు సమయము వచ్చినప్పుడు, వారిలో నొక్కనివేత  
నము మాత్రమే పాల్గొనవలెను. నల్లరును వేరుపటాలము  
లందు జేరినయెడ ఒక్క సారియే నల్లరుకును వేతనములు పా  
ల్గొనవలెను.

బర్దుగారు:— భారత సైన్యమందు సామర్థ్యప్రమాణము  
ప్రకృతమందు విక్కిలి అధికముగ నున్నదని మీ అభిప్రాయమా?  
సాక్షి:— లేదు.

ప్రశ్న:— ఆ ప్రమాణమే యుండవలయునని మీ అభి  
ప్రాయమా?

సాక్షి:— ఆ ప్రమాణమే యుండవలయును.

ప్రశ్న:— ఎంతకాలమువరకు మీరు బ్రిటిషు సైనికోద్యో  
గులతో డ్యూటు గావలయును?

జవాబు:— అధమును మరిరెండుపురుషాంతరములవరకు.

పండితుడు:— ఇదివరకే అధికముగ వారు లేరా?

జవాబు:— ఇంకా నేనయ్యదు లేరు.

పండితుడు:— నేను మీ మాటల అడుగుచున్నాను.

సాక్షి:— అవును నాకు గలదు.

జిన్నా గారు:— బ్రిటిషు సైనికోద్యోగుల కెంతగౌరవము  
సైనికులు జూపించెదరో అంతగౌరవము వారు భారత సైనికో  
ద్యోగులయెడ జూపెదరా?

సాక్షి:— ఉభయులయెడ సమానగౌరవమునే సైనికులు  
జూపెదరు.

జిన్నా గారు:— చిక్క సంభవించినయెడ దానిని మీరు  
దాటగలరా?

సాక్షి:— దాటగలనని నా అభిప్రాయము.

బ్రిటిషు సైనికుల నడపుటకు అధికారము గలవో తాను  
దొంగిలించు కమిషనునకు నుముఖులే యని జేసిన మరికొన్ని  
ప్రశ్నలకు సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. భారత సైన్యము స్వతంత్ర  
ముగ భారతీయుల హక్కులకు మడుగుట బాగుగ నుండునని సాక్షి  
చెప్పెను. అనగా భారతదేశమందు గల 150 పటాలములలో  
ఈవిధానము (సైన్యము భారతీయుల హక్కులను చేయుట)  
ప్రారంభింపవలయును.

సైన్యమును భారతీయుల పరము చేయు  
టకు రెండు పురుషాంతరములు బట్టవచ్చునని సాక్షి ఎటుల  
తెక్కజేసెనని తెల్పగారు ప్రశ్నించిరి. అందుకొర కేదేని  
విధానము సాక్షి మనమునందు గలదా?

సాక్షి:— లేదు. నే నెట్టివిధానము గురించి యోచించ  
లేదు. మనకు ప్రధానసేనాని యుండినగాని సైన్యము సంపూర్ణగ  
భారతీయుల వశముకాదు.

సాధారణముగ యువకులకంటె పెద్దయోధున, అనగా  
21 సంవత్సరమున, సాక్షి సైన్యమందు జేరుటచే ప్రతిబంధకముల  
అనుభవించెనా యని స్నేహమేనాని సాక్షి అడిగెను.

తా నెట్టిప్రతిబంధకములను అనుభవించలేదని లె|| ఖుర్రా  
మీ గారు జవాబిచ్చిరి.

### సర్దారు మహమ్మదు నవాజ్ ఖాను

సాండుహార్టుద్వారా సార్వభౌమముని కమిషనునొంది,  
ఇండియా దేశమునకు వచ్చుటతోడనే తన యె స్టేటు ను  
సంరక్షించుకొనుటకు రాజీనీచ్చిన సర్దారు మహమ్మదు నవాజ్  
ఖానుగారిని స్నేహమిటి విచారించెను.

సైన్యమందు యువకులు చేరుటకొరకు భారతదేశమందు  
యింగ్లీషు పట్టుపాతకాలముల స్థాపించవలయునని సర్దారునవాజ్  
ఖానుగారు కట్టెను దానితో గాంకి ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. ప్రకృత

మందు భారతీయులు, ముందుగా తాము హిందువుల మనిగాని,  
ముస్లాములనిగాని, లేక సిక్కులనిగాని తలంచెదరుగాని భార  
తీయుల మని తలంచుటలేదు. ఇట్టిభావము ఇంగ్లీషువారియందు  
బాడకట్టుదు. ఇంగ్లాండునందు తరిగినట్లుచే దృగ్గోచరము విస్తీ  
ర్ణమగును. ఉద్ధాభిమానము సమసిపోవును. ముందుగా భారతీ  
యులమని పారీయుందు భావోదయ మగును. అందుచేత భారత  
దేశమందు సాండుహార్టు స్థాపించవలసినయ్యు, సైనికశిక్ష నభ్య  
సించుటకు భారతీయుల అంగీకార ముంపవలయుననియు తన అభి  
ప్రాయముని సర్దారునవాజ్ ఖాను గారు చెప్పిరి.

పదిమంది సైనికోద్యోగులను మాత్రమే తయారు చేయు  
టకు భారతదేశమందు సాండుహార్టు సైనిక కళాశాల స్థాపింప  
బడుచున్నదని తలచి సాక్షి అందులకు విముఖుడగు నున్నాడా  
యని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నించిరి.

సాక్షి:— అవును.

రామచంద్రరావుగారు:— పదిమందికంటె అధికముగ  
భారతీయులను బ్రిటిషు సాండుహార్టు కళాశాల చేర్చుకొనదను  
కొనుదు?

అలాగునై నపక్షమున భారతదేశమందు సాండుహార్టు  
సైనికకళాశాలను స్థాపించవలయును.

బ్రిటిషు సాండుహార్టునందు తరిగిననొందుట కిష్టముగల  
వారిని అవలకు వెళ్ళినీయవలయుననియు, భారతదేశపు సాండు  
హార్టునందు శిక్షణనొందినవారు మరికొంత తరిగిన నొందుటకు  
బ్రిటిషు సాండుహార్టున కంపవలయుననియు మేజరు జోరవారు  
శింగుగారికి సాక్షి సమాధానమిచ్చెను. కాని క్రమముగ బ్రిటిషు  
సాండుహార్టు భారతీయులను జేర్చుకొని తరిగిన చేయునని  
సాక్షి విశ్వసించుచున్నాడు.

సైన్యమందు ఉద్యోగముచేయుట తనకు ముక్కుగనున్న  
దనియు, తన ఆస్తిని సంరక్షించుకొనవలసిన బాధ్యతచే తనను  
నోరక్షమునకు స్వస్తిచెప్పవలసి వచ్చెననియు సాక్షి బర్దుగానికి  
సమాధానమిచ్చెను. లేనియెడ తాను సాక్షిగాని జీవితము గడప  
వలయునని యెంచెను.

బర్దుగారు:— బ్రిటిషు సాండుహార్టునందలి మీరొందిన  
తరిగిన మీకు శాశ్వతలాభకరముగ లేదా?

సాక్షి:— నాకు విశేష లాభకరముగనున్నది. భారతదేశ  
మునందుకంటె యింగ్లాండునందు తరిగిన యువకుడు విశేష  
లాభము నొందునని నా అభిప్రాయము.

విశ్వవిద్యాలయ కమిషనుల యేర్పాటుచేయవలసినదని  
లిఖితపూర్వకముగ స్టేటు మెంటునందు సాక్షి చెప్పెనని మేజరు  
జోరవారు సింగుగారు వచించిరి. ఇంగ్లాండునందలి సాండు  
హార్టు కమిషనులకంటె విశ్వవిద్యాలయ కమిషనులు మంచి  
వని సాక్షి అభిప్రాయమా?

“హైందవ సాండుహార్టు స్థాపించుటకు  
సమయము రాలేదు”

సాంధ్రదాయములందు తనకు విశ్వాసము గలదని సాక్షి  
నుడిచెను. హైందవ సాండుహార్టు స్థాపించుటకు సమయము  
రాలేదని సాక్షి నమృతము. భారత సైన్యమును హైందవాయత్త  
ముజేయుటకు ఎనిమిది పటాలములను కేటాయింపు చేసిన విధా  
నము సాక్షికి సమ్మతముగ లేదు. ఈ విధానము విసర్జించినయెడ  
ఎనిమిది పటాలముల స్నేహము విజయము నొందవలయు ననినవో  
బ్రిటిషు సైనికోద్యోగులందు విక్కిలి ప్రసిద్ధులను ఎనిమిది  
పటాలములందలి ఉద్యోగులుగ నియమించవలయును అని సాక్షి  
చెప్పెను.

ఇంగ్లాండునందలి పట్టికు పాతకాలములవలె బాలురవిద్య  
సాధ్యమైనంత చిన్నతనముడే ప్రారంభము కావలయునని బర్  
దుగానికి సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. జాతీయోత్సాహము ప్రకృత  
మందు దేశమున మృగ్యముగ నున్నది.

బర్దుగారు:— “జాతీయోత్సాహము ప్రబోధము గలు  
గువరకును జాతీయ సైన్యముకొరకు మీరు నిరీక్షించెదరా?”

సాక్షి:— అవును. అది నా అభిప్రాయము. కాని నేను  
దుర్బలపాలై యుండవచ్చును.

బర్దుగారు:— సరియగు విద్యార్థిభాగము లేకుండుటచే  
సైనిక కళాశాలయందు జేరుటకు అభ్యర్థులు రాకపోవుటకు  
కారణమే యుండవచ్చునని మీ స్టేటు మెంటునలన మీరూ  
హించుచున్నారా?

సాక్షి:— అవును.

జిన్నా గారు:— విద్యార్థిభాగము సరిగ లేకుండుటకు  
ఉత్తరవాదులేవరో ప్రభుత్వముగాదా?

రామచంద్రరావుగారు:— విద్య అభ్యసించుటకు  
సౌకర్యములు గలగజేయుట దొరతనము ధర్మముగాదా?

సాక్షి:— నేను చట్టనిర్మాతనుగాను. నేను మిప్రశ్నకు  
జవాబియజాలను. (నవ్వు)

కమిషను యియబడినపుడు దేశసేవ జేయుటకు ఆ  
కాశము లభించినదని సాక్షి గర్వించలేదా యని జిన్నా గారు  
సర్దారును ప్రశ్నించెను.

జవాబు:— సాక్షి సైన్యమందు నేను గర్వించితిని. సైన్య  
వద్దకే మొకటిగలదని అప్పుడు స్ఫురించలేదు. (నవ్వు)

జిన్నా గారు:— మీకొక మాతృదేశము గలదా?

సాక్షి:— నాకునా గలదు. ఈ విషయము తెలిసికొనుటకు



నాకు గొంతకాలము పట్టెను. జాతీయత అనుభావము ప్రకృత మందు ప్రజలకు దేయదు.

జిన్నా గారు-ప్రయాసలను మనము గుర్తించవలయును. ఆరంభించి మనము విత్తనముల నాటకూడదా?

సాక్షి-అది యిదివరకే జరిగెను.

జిన్నా గారు-అఖిలభారత దేశమందు సంవత్సరము నకు పది సైనికోద్యోగుల సాంఘికాభివృద్ధి కారకు తయారుచేయ లేదా?

సాక్షి-ఇతర భాగముల గురించి నాకు తెలియదు.పం జాబునందు వలసినంతమంది గలరు. కాని విద్యావిహీనులు.

సైనిక జీవనమే వృత్తిగ నవలంబించుటకు గత 150 సంవత్సరములనుండి భారతీయులకు అవకాశములు లేకపోవుటచే సైనికవిద్య సభ్యులనుటకు అభ్యర్థుల కరవు సంభవించుచున్నది అని జిన్నా గారు నడిపిరి.

సాక్షి జిన్నా గారి అభిప్రాయముతో యేకీభవించలేదు. సైనిక వృత్తి ననుకరించ దలంచినవారు సిపాయిలుగ నేవయం దు జేరవచ్చును. సిపాయి ఎంత సోద్యోగ నేనానియు అంతటి వాడే.

సాంకేతిక సర్వీసులందు భారతీయుల కేల కమీషనుల నీయవలసి సాక్షి సూచించెనని పండిత మోతీలాలుగారు సాక్షిని అడిగిరి.

జాతీయోత్సాహము లేదని తాను నమ్మితిని సాక్షి నుడి వెను. అయినప్పటికిని సరియగు సైనిక విద్యార్థులు లభించినయెడ సాంకేతిక సర్వీసులందుగూడ భారతీయులకు కమీషనుల నీయ వలయునని సాక్షి సూచించెను.

రాజప్రతినిధి కమీషనులతో ఉద్యోగులు గావించిన నేవనుగరించి కట్టెను మీరాసింగుగారు ప్రశ్నింప సాక్షి అట్టి ఉద్యోగుల నేవ నుగించెను. రాజప్రతినిధి కమీషనుల నెత్తి వేసినను మరియొక వేరున అట్టి ఉద్యోగులు నేవయం దుండెద రని సాక్షి బల్కెను.

ధూన్యాములు జమిందారుల విడ్డూల విద్యకొర కంపు చీ పుష్కళాకాలముందు లాహోరులో దాను విద్యనభ్యసించితిని యు, నితరులకంటె బ్రటిష్ సాంఘికాభివృద్ధి పరిషత్తుల గ్రహిం చుటకు తనకు విశేషావకాశములు గలవనియు స్త్రీనునేనాని ప్రశ్నకు సర్దారు వహాబ్ కుమార్ సవాజ్ ఖానుగారు బ్రతుక్తు తర మిచ్చిరి.

చెండవ లెప్టినెంటు గుర్తిపసింగుగారు

పటాలముందు చెండవ లెప్టినెంటుగ నున్న గుర్తిపసింగు ధిలక్ గారు విదప విచారింపబడిరి.

బ్రటిష్ సాంఘిక హక్కులందెంత సావధానముగ సైనికవి ద్యార్థుల తరఫిను చేయవలయున్నారో అంత సామర్థ్యముగ భా రతదేశమందు విద్యార్థుల తరఫినుచేయుటకు యిండియను సాంఘిక హక్కు స్థాపించి, అందు సంపూర్ణముగ శిక్షనొందినవారు విశే షముగ యుగ్గాండునకు స్థలి మెంటరీగ తరఫిను నొందుటకు తా ను అనుమాలుడుగ నున్నానని మేజరుగారు జోరవారు సింగు గారికి సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఎనిమిది పటాలముల ప్రత్యే కించి భారతీయుల హక్కులను చేయుట కమలునందు గల విధా నమును సాక్షి ఏవలంకెను. ఏలన, భారతీయులు ఇప్టుమువచ్చి న పటాలములో జేరుట కిది వారి కోరికను కొంతవరకు నిర్బం ధించుచున్నది.

తనకు ఇచ్చు జీతము చాలాటలేదనియు, తన ఆదాయవ్య యవట్టిక కమిటీ కంపెదననియు రామచంద్రరావుగారడిగిన ప్రశ్నకు సాక్షి సమాధాన మిచ్చెను.

బ్రటిష్ వారితో కలసి యుట భారతీయులు సైనికవిద్య నభ్యసించుట యందు నష్టములు గలగవలయుటకు బ్రటిష్ వారిని యిండి యి ను సాం ఘిక హక్కుల నందు తర ఫినుకు ఆహ్వానించవలయు ననియు, యింగ్లీషు పబ్లికు పాఠశాలలవంటి పాఠశాలలను భారతదేశమందు స్థాపించవలయుననియు సాక్షి నవాబు అబ్దుల్ కుయామ్ గారడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధాన ము నిచ్చెను.

భారతదేశమందు విద్యనభ్యసించుటచే బ్రటిష్ సాంఘిక హక్కుల నందు సైనిక విద్యనభ్యసించు నవ్వడు సాక్షి కేమి యిబ్బందులు గలిగెనని నవాబుగారు ప్రశ్నింప, యింగ్లీ షు పబ్లికు పాఠశాలలందు విద్యార్థులకు డ్రెస్సు లేక కవతు, తుపాకు లుప్రేలులు మొదలగునవి సేర్పబడుటచే తానుమిక్కిలి యిబ్బం దిపడితిని సాక్షి నుడివెను.

బర్డుగారు-సాగ్వోముని కమీషనులు గల పై ని కోద్యోగుల జీవనసరిహాదము మిక్కిలి హెచ్చుగ నున్నదా?

సాక్షి-లేదు.

ప్రశ్న-జీవన సరిహాదము మీరుతగ్గించుట కంగీరించె దరా లేక వేతనము హెచ్చింప గోరెదరా?

సాక్షి-వేతనము హెచ్చించవలయును. (నవ్వు)

జిన్నా గారు-మీరు విదేశము లని ఆంగ్లదేశమందలి సాంఘికాభివృద్ధి నందు ఆంగ్లేయయువకులుదలంచినట్లు మీరుపాడ ట్టిరారా?

సాక్షి-లేదు. నేనెప్పుడును అట్టిఅభిప్రాయము గల దని గుర్తించలేదు.

సాంకేతిక సర్వీసులందు తరఫినుటకు భారతీయులను ప్రోత్సహి కళాకాలముందు జేర్చుకొనుట ఆవశ్యకమని కమిటీ సభ్యునకు సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

కరాందికారుగారి సాక్ష్యము

ప్రాత స్టేటుకౌంటిల సభాసభ్యులుగనుండి కరాందికారు గారిని రామచంద్రరావుగారు ప్రశ్నింప, 1887-వ సంవత్సరము నుండియు సైన్యమును భారతీయుల పరము చేయవలసినదని కాంగ్రెసు కోద్యోగులను సాక్షి సమాధానమిచ్చెను.

రావుగారు-1915 సంవత్సరమున కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగ సింహా ప్రభువు బ్రటిష్ ప్రభుత్వము దేశసంరక్షణము నిమిత్తము భారతీయుల దయాకారమునుండల లోపమని వచించిన అభిప్రాయము హైద్రాబాద్ అభిప్రాయముతో యేకీభవించ లేదా? సామర్థ్యమునకు కొరతలేకుండ సైన్యము జేగముగ భారతీయుల హక్కులను గావించుట ఆవసరము కాదా?

సాక్షి కమిటీ సభ్యుని అభిప్రాయముతో నేకీభవించెను.

ధేరాధూనునందు స్థాపించినట్టి మరీనాథైదు సైనికపాఠ శాలలను భారతదేశమందు స్థాపించవలయునని సాక్షికోరిను. అంతియగాక యిప్పు కున్న పాఠశాలలందు బాలురకు కొంతవర కు మిల్టరీ డ్రెస్సు లేక కవతు సేర్పవలయునని సూచించెను. ఇండియాదేశమందు సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాల స్థాపించవలయును. అదియొక కేంద్రస్థానముగనుండి, సాంఘికాభివృద్ధి అన నెట్టిదియో దశదశలందలి ప్రజలందును ప్రభావము గల్గించును. ఎనిమిది ప టాలముల విషయమై తమకు అనభవములేదనియు, యీవిధా నము, అనగా భారతీయులకొరకు ఎనిమిది పటాలములను వేరు చేయుట మిక్కిలి అసంభవమైకరమగునన్న దనియు వింటిరని కరాందికారుగారు చెప్పిరి.

కళాకాల అధికారియొక్కగాని లేక మెట్రిక్యులేషను వరకు విద్యనొందినయెడ జిల్లా మేజిస్ట్రేటుయొక్కగాని సర్టిఫి కేటుతో సాంఘికాభివృద్ధి నందు తరఫినునందుటకు అధికారులవద్ద కు ఇంగ్లాండునందులకు కనకాశము యీయవలయునని కరాందికా రుగారు సూచించిరి.

కామలిన సంఖ్యకంటె సధికముగ తరఫినునొంది వచ్చు వారి నేమిచేయుటకు యేర్పాట్లుచేసెదనని కరాందికారు గారిని స్త్రీనునేనాని ప్రశ్నించెను.

విద్యార్థుల తరఫినునందుట కెన్నుకొనుభారము హైం దన సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాలోద్యోగులకు విడిచెదనని సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

సర్ అబ్దుల్ కుయామ్-యధునయమందు కాంగ్రెసు వారు లేమి నేప చేసిరి?

కాంగ్రెసు వారులు పూనుకొననియెడ నేవయందు జేరు టకు తగినంతమంది ప్రభుత్వమునకు చిక్కియుండెడి వారని సాక్షి సమాధానమిచ్చెను.

ఈ అంశము సభ్యులను మారమనియు, యుద్ధ సమయ ములో సైనికులను పటాలములందు చేర్చుకొనవలసి పండిత మ దనమోహన మాలవ్యాగారు నుడిపిరియు సర్ అబ్దుల్ కుయా మ్ గారు వచించిరి.

కమిటీ విచారణ గావించుటకు నియమింపబడిన మరతు లేల అసంపూర్ణమైన సర్టిఫికేషన్లవలననని పండిత మోతీ లాల్ నెహ్రూగారడిగిరి.

తనఅభిప్రాయమును కొన్ని నిమిషముల వరకును స్పష్ట ముగ సాక్షి వివరింపజాలకపోయెను. సైన్యమందు విస్తారముగ ఉద్యోగములు గావలయునని భారతీయులు గోరుచున్నార గా ని ఒక్క సార్వభౌముని కమీషనులను మాత్రమే గోరుటలేదని తాను వలంబుచేసినని సాక్షి నుడివెను.

జిన్నా గారు- సైన్యముయొక్క పునర్నిర్మాణము విచారణాంశములందు జేర్చలేదనియో మీ అభిప్రాయము?

అవునని సాక్షి చెప్పెను.

రక్షణశాఖ, నైమనికదళము, నాకాదళము విచారణాం శములందు చేర్చలేదని ముఖ్యముగ కరాందికారుగారు తలంచుచుం డిరాయని పండిత నెహ్రూగారడిగిరి.

పండితుని అభిప్రాయముతో కరాందికారుగారు ఏకీభ వించిరి.

ప్రత్యేకముగ సైనికవిద్య గరవుటకు పాఠశాలలను స్థా పించుట కంటె ప్రస్తుతముందు గల పాఠశాలలో సైనిక విద్యగ రవుటకు యేర్పాట్లు చేయుట లాభకరముగ నుండునని కరాందికారుగారు మరీకొన్ని ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

మిక్కిలి భార్యమంద ధేరాధూను పాఠశాల యందు విద్యార్థుల ప్రకృతము జేర్చుకొను చున్నారని యు ధేరాధూను నందు గల ని బంధనలు ప్రజాభి ప్రాయమును గ్రహించుటకు ప్రబల ఆటంకముగ నున్నవనియు కరాందికారుగారు చెప్పిరి.

వారేల ధేరాధూను కళాకాలమై గోత జూపుచున్నా రని యడుగ, దానిని అభివృద్ధి పరచుటకు విలులేదని సాక్షి అ భిప్రాయమునెను. అది మిక్కిలి వ్యయభారముగ నున్నది. సైనిక విద్య సభ్యులనుటకు వెడలిన విద్యార్థుల కేల నిరాకరించెదరో గతము మనకు తెలియుటలేదు.

బర్డుగారు-మీరు ధేరాధూను వెళ్లిరారా? సాక్షి-లేదు.

మేజరు జోరవారుసింగు-కాని ధేరాధూను స్థాపిం పబడినట్టి మాదిరి మరీకొన్ని పాఠశాలలను మీరు గావలయు ననుచున్నారా?

సాక్షి-అవును. ధేరాధూను పాఠశాలలో గల లోప ములు లేనట్టి పాఠశాలలు గావలయును.

ధేరాధూను పాఠశాలలో జ్యోతిబాబులకు బాలర వయ స్సు హెచ్చించవలయునని కరాందికారుగారు గోరిరి.

బ్రటిష్ సాంఘిక హక్కులందు సైనికవిద్య సభ్యులనుటకు వ్యయము భరింపలేకయున్నందు కరాందికారుగారు నడిచి, భారత సాంఘిక హక్కులందు సైనిక విద్యయును తరఫినుటయు మిక్కి లి వ్యయభారమని బర్డుగారు సూచించిరి. ఈసూచనను సాక్షి అంగీకరించలేదు. సైన్యమందు గల తన స్నేహితుడు తనూరు జేసిన బడ్జెటును బట్టిచూడ హైద్రాబాద్ సాంఘికాభివృద్ధి నందు తర ఫినుట యింగ్లాండునందులకుంత వ్యయభారము గాదని సాక్షి నుడివెను.

అనాదినుండియు సైన్యమందు సిపాయిలుగ నుండు వర్తములవారికిని యితరులకును భేదములను గన్పరచెదరా యని నేతాగారు ప్రశ్నింప, చరిత్రయందు మహాంత్తర (ప్రాప్త్యా ణులు వీర్వవంతులని ప్రసిద్ధిగాంచిన సాక్షి చెప్పెను.

అధ్యక్షుడు-బ్రాహ్మణులు, నేపథులు, మైనరులుగ నున్నారు. వారు బహు చతురులు -

లెప్టినెంటు బెనరీగారి సాక్ష్యము

ఇండియను టెరిటోరియలు లేక హైందవ ర స్ట్రీయ పటాలము తాలూకు లెప్టినెంటు డి. పి. బెనరీగారు ఆసక్తన విచారింపబడిరి.

ధేరాధూను విద్యావిధానము విశ్వవిద్యాలయములచే గుర్తింపబడినయెడల పది పండ్లయందు సంవత్సరముల యీయగల బాలురు దేశమందలి వివిధభాగముల నుండియు సైనికవిద్య నభ్య సించుటకు వచ్చెదరని కట్టెను దాఖిల్ గారికి లెప్టినెంటు బెనరీ గారు చెప్పిరి. సైనికవిద్య సభ్యులనుటకు స్వీయము దుర్భర ముగనుండుటచే తెక్కుమంది నిరుత్సాహుని శోభావతి నవ లంబించ న నేపించుచున్నాడు. అయినప్పటికిని ప్రత్యే కితి యందు అధ్యయన పదిహంస బాలురు ప్రతీసంవత్సరము అఖిల భారత దేశమందుండి సైనికవిద్య సభ్యులంప కట్టెచాని జిన్నా గారికి సాక్షి సమాధాన మిచ్చెను.

హేపరీశ్రమాభివృద్ధికరమైనట్టియు, శిల్పము పెంపొం దించునట్టియు విద్య నేర్వకపోవుట భారత విద్యావిధానమందు గొప్పలోటని సాక్షి మేజరు జోరవారుసింగుగారికి జవాబిచ్చిరి.

విశ్వవిద్యాలయ పటాలముగాక తెంగులను యిండి యను టెరిటోరియలు దేశముయొక్క రెండు పటాలములు గల వని మోవెర్ల రామచంద్రరావుగారికి బెనరీగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. విశ్వవిద్యాలయ పటాలమునందు రిరఫీషెన మోహనము సాంఘికాభివృద్ధి సైనిక కళాకాలముందు కేటగ నొందుటకు తన వారని సాక్షి నుడివెను.

విశ్వవిద్యాలయ పటాలములందు తెంగులు యువకులు గలరనియు, తెంగులందు సైన్యమందు జేరుటమే వృత్తిగా గల వీర ప్రతాపజాతులవారు (నానుమాల్ బరేము) దేశవరము జిన్నాగారితో సాక్షి జెప్పెను. సాగ్వోముని కమీషనుల నొందుటకు తనంత విద్యావంతులకు యువకులు తన పటాలము లోలేరని బెనరీగారు నుడిపిరి. విశ్వవిద్యాలయపటాలముందు జేరిన యువకులు సైనికవిద్య సభ్యులనుటకు మిగల ఉత్సాహవంతు లగు నున్నారని బెనరీగారు చెప్పిరి. సైనికోద్యోగుల లభిం చినయెడ సైన్యమందు దుండవలయునని వారు గోరుచున్నారు.

గవర్నరు అగ్నోక్షుత్క్రింద సైనిక విద్యార్థుల నెవ్వరును సెల్వ నుబోధు స్థాపించవలయు నని సాక్షి రామచంద్రరావుగా రికి సమాధాన మిచ్చెను. ఈబోధు సాంఘికాభివృద్ధి కరమ లభ్యు గుల నెన్ననన్నును. సైనికవిద్య సభ్యులనుటకు వ్యయభారము మిక్కిలి తగ్గుముగాన నుండునని భారతదేశమందు సాంఘికాభివృద్ధి కళాకాల స్థాపించవలయునని సాక్షి సూచించెను.

రహస్యసాక్ష్య విచారణ

సాగ్వోముని కమీషనులవలన భారత సైన్యమందు సై నికోద్యోగులుగ నున్న తెక్కు సైనికాధికారులను సాగ్వోము న్ననమిట్టి రహస్యముగ నిష్కృతు విచారింపవచ్చును. ఈ సాక్షు లను కమిటీ సభ్యులు నేయవలసిన ప్రశ్నలు ప్రత్యేకముగ ప్రశ్నిం పబంధము గలవిగాన సాక్షుల సమాధానములు ప్రత్యేకముగ విశ్లేషింపవలయును. అందుచే విచారణ సమయమున సాక్షుల విశేషములు, ప్రజలను గూర్చియును సమాచారమును సాక్షుల విశ్లేషణలకు సాక్ష్యములను రహస్యముగ విశ్లేషించవలసి. కొంతమంది సాక్షులే కమిటీకి గోరిరి.

# 9 వ బ్రాహ్మణేతర సమావేశము

బి. వి. జాధవుగారి అధ్యక్షత క్రింద సమావేశ మగుట

అధ్యక్ష, ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షోపన్యాసములు

9 వ బ్రాహ్మణేతర కాకాశేతరము గొప్పయుత్సాహముతో కనిపించు సాయంత్రము, విక్టోరియా పబ్లిక్ హాలునందు జరిగెను. హాల్ లోయందు యూనియను పతాకములతో చక్కగా నలంకరింపబడినది. బొంబాయి రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వ విద్యాలగ మంత్రియు, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణేతరోద్యమ నాయకులును అగు జాధవుగారు ఈ సమావేశ కార్యక్రమ వహించిరి. చెన్నరాష్ట్రమునందలి కేరళ భాగములనుండియు గాక, బొంబాయి రాష్ట్రమునుండి గూడ చాలమంది ప్రతినిధు లుబిచ్చిరి.

ఎం. కృష్ణమనాయకుగారు ప్రతిపాదించగా, జి. వాసు దేవస్వామి, కోకా అప్పారావు, ఎం. సి. రాజా, ఎ. రామస్వామి మొదలియుగారు బలపరుపగా, ఉత్సాహధ్వనులు చెలరేగి, జాధవుగారి కార్యక్రమమును సమర్థించిరి.

సన్మానసంఘాధ్యక్ష, మహాసభాధ్యక్షుల ఉపన్యాసముల సంగ్రహము

సన్మానసంఘాధ్యక్షుడు డా. శ్రీయుత. సి. రామనాథం గారి సంగీత స్వాగతోపన్యాసము

తొమ్మిదవ బ్రాహ్మణేతర సంయోజన పక్షమున మీకు స్వాగత మొసరునున్నది. న్యాయోద్యమము (జస్టిసు మువు మెంటు) అనబడు నీ భారత ప్రజాస్వామిక మహాోద్యమమునకు చెన్నపురియే జన్మభూమి.

ఈయుద్యమమునకు ప్రథమస్థాపకమహానాయకాగ్రణి యగు సర్ జిట్టి త్యాగిరావు శ్రేష్ఠిగాను దినంకరులైరి. అందు వలన గొప్పప్రము కలిగినది. (దేశబంధు) సి. ఆర్. దాసు గారి ఆకాలమరణము మరియొక ప్రబలవస్తువు. దివాను బహదరు ఎల్. డి. స్వామికన్నశర్మ (చెన్నపురి), పి. పశీరు స్వామిశర్మ (నాగపట్నం), దివాను బహదరు విజయరాఘవమొదలి యాదుగారు మువ్వలగుగూడ పరలోకమున కేరి. వీరందరి కుటుంబములకును మేము సానుభూతిని తెలుపుచున్నాము.

బ్రాహ్మణేతరోద్యమము

ఈయుద్యమము న్యాయమైనదిని చాలకాలముక్రింద టునే స్థిరపడినది గాన దానిని నే నీ ప్రభు సమర్థింపజూచు టనవ సరము.

స్వార్థపరులు 'ప్రత్యేకసంఘాభిమాన' మను మిమతో స్వలాభమునకే పని చేయుచుందురు. బాగుగా పరిశీలించినచో అది ఎవరో కొందరు వ్యక్తులు స్వార్థమును సాధించుకొనుట కేర్పరచినదే యి సప్రస్థముగా తెలియగలను. విద్యావిషయ ములలోను మతవిషయములలోను లేవ్వ సంఘసంబంధమున గా వించెడు అధికప్రసంగమునందు దేశభక్తి యా వం త యు ను లేదు అని ఒకవేళరాజభక్తులు ందింబడిగ నుడువుచుందురు. కాని భారతదేశమున అధికసంఖ్యాకముగ జనసామాన్యమున స్వసంఘాభిమాన మిప్పుడు కలుగుటకు కారణ మేమి?

ఒక్కవర్గ మువారు ఏకాభిమానము పట్టుటయే కాదా? వ్యక్తిత్వము మనవసహజస్వభావము. అది అన్నికాలముల యందును అన్ని దేశములయందును గూడ కనబడుచునే యుం డును. అట్టిచో కువికముమును స్వార్థవిరహితమున దేశభక్తిని పరులపట్ల ఉదారగౌరవ స్వభావమును కలవారిని ప్రాచీన కాలమునుండియు వాసికెక్కిన బ్రాహ్మణేతరు లెట్టి అక్రమ పర్యగ్రాహకత్వమును నిరసించి తమ హక్కులను స్థిరపరచు కొనజూచుటలో వింతి యేమిన్నది?

జస్టిసుపక్షమువారు న్యాయమునే కోరెదరు. ప్రభు తోద్యోగముల నన్నివర్గములవారికిని పంచిపెట్టవలెనని వారు స్పష్టముగా తెలుపుచునే యున్నారు. ఇది పర్యగ్రాహకత్వము కాదు. స్వార్థపరత్వముతో కూడిన వంచన కాదు. ఇంతవరకును కురుకుల్లవలన స్వబంధమిత్రుల కద్యోగములను చెప్పకొను ముందరి. ఇకముం చుటల జరగకుండ చేయుటకు మేము పట్టు బట్టితిమి.

మంత్రుల ప్రయోజకత

చెన్నపురిమంత్రుల ప్రయోజకత్వమును బ్రెటను దేశీయు లగు మేధావులుగూడ కొలియాడక తిప్పిడిగాదు. ఇటీవలే అచ్చిను హామీ ప్రభుగూడ కొనియాడెను. పరిపాలనావిధాన

మునుగూర్చి అభివేషలు జగదమాచరిస్తు. "శ్రేష్ఠమగు పరిపాల నయే శ్రేష్ఠము" అని పోవుచి నుడివినరీతినే బ్రాహ్మణేతర మంత్రు లుచరించెరి.

మతాదాయములచట్ట మొకటి విక్కిలి ముఖ్యమైనది. స్వాధీనరులు తీవ్రముగా ందించిననుగూడ నీచట్ట మామోదింప బడిన.

ఆయుర్వేదయునానీ ప్రముఖ దేశీయవైద్యవిధానముల కధికముగ ప్రోత్సాహ మియ్యబడెను. మొదటి దేశీయవైద్యపాఠ శాల నేర్పరుచుభాగ్యముగూడ మా మంత్రులకేకలిగినది.

విద్యావిషయమునందు చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయమును ప్రజాస్వామికము కావించిరి. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయచట్ట మా మోదింపబడినది. ప్రారంభ విద్యాశాలలు మోచ్చింపబడినవి. వృత్తివిద్యాభివృద్ధి మేర్పరుపబడినది. నిర్బంధవిద్య ఉపక్రమింప బడినది. విద్యాశాఖామంత్రి చేసిన ఆనంత ముఖ్య ఘనకార్య ములలో వివి కొన్నిమాత్రమే.

నిమ్న జాతులు

నిమ్న జాతులవిషయమునగూడ నిట్లుపై నింకను అధిక మగుపని జరుగగలదని నమ్మెదము. గ్రామములలో వందలకొలది పాఠశాలలు నేర్పరుపవలెను. తెలివి గలవారికి ప్రత్యేక విద్యా వేతనముల నియ్యవలెను. నిమ్న జాతులకును బీదలకందరికిని నివాస యోగ్యములగు గృహములను గ్రామములలో నిర్మించుట కేర్పా టుజరగవలెను.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు

అటునుండి ప్రతినిధు లిటుకువచ్చియున్నారు. ఇటునుండి ప్రతినిధు లుటకు పోయియున్నారు. మొదట నచటిపాశ్చాత్యు లు కోరుటవలననే కూడిపనిచేయుటకు మనదేశీయు లిటుకువెళ్లిరి గాని యెచ్చిముగ వెళ్లేదు. (బ్రెటను దొరతనమువారు వైర్య ముగా నిలువవలెను. ప్రతికారసిద్ధాంతము ననుసరించుటయే ఉత్తమసాధన మని తోచుచున్నది

ద్వంద్వపరిపాలనము

ద్వంద్వపరిపాలనము చెన్నపురిలో మిక్కిలిబాగుగా పరి షీరపబడి అది అననుసరణీయమని నిర్ధారణగా తెలుపబడినది. కార్యనిర్వాహకవర్గమునందును మంత్రులగునందును ప్రభుత్వ మున రెండుభాగములను చేయుటయు ప్రజాప్రతినిధి సంఘము (కాసనసభ) నకు ఈభాగముమాత్రమే బాధ్యముగాని రెండవది కాదనుటయు రెండుభాగములను సామరస్యముతో పనిచేయు వలెననుటయు నియోజితసభ్యుల తీవ్ర వి మ ర్ష న ల కు ని లు వ వ లె న ను ట యు గూ డ చాల కఠినవిషయములే యైనను మామంత్రులుమాత్ర మసాధ్యమును గూడ సాధింపగలిగెరి.

స్వరాజ్యవాదులు

కాంగ్రెసు వహాసభ వెనుక సభికముగ విఖ్యాతిని బడసి నను ఇప్పుడు స్వార్థపరులకు క్షేదారంక మైనది. మూడేండ్లక్రితము కాంగ్రెసువారిలో తీవ్రపరస్పర కలహములు ప్రబలి మహాసర్వ కరములై యుండగా స్వరాజ్యపక్ష మేర్పడినది. వారు ఎన్నిక లలో ఆసాధ్యములగు చాగ్దానములను చేయుటవలననే ఆపక్ష మున కధిక విఖ్యాతికలిగినది. వారు కాసనసభలోనుండి ఆసహ యోద్యమము నొనరించెదమని అప్పుడు ప్రజలు చెప్పి తరువాత చాల పటిటిలకు కొట్టిరి. ఇందులకు కాకినాడ బెల్గాం కాంగ్రెసు తీర్మానములే నిదర్శనము. సంస్కరణములు మోపమని చూపి ప్రభుత్వమును స్థంభింప చేసెదమని యీ స్వాతంత్ర్యవాదులు వెనుక వాక్యారత్యమును చూపిరి. ఆ నేటిలో కాకినాడలో చాల తీర్మానములను చేసిరి. తరువాత వానిని చాలవరకు ఉల్లంఘించిరి. "కాసనసభలో ఎల్ల వ్యధును ప్రాతి కూల్యమునే అవి లంఘించెదము, అన్నిచట్టములను తిరస్కరించెదము, అధిక పత్ర మును నిరాకరించెదము, ప్రత్యేకసంఘ సభ్యులముగా నుండెము, ప్రభుత్వోద్యోగుల విందులకు వెళ్లెము, మనఃపూర్వకముగ నిరం తరమును అసహాయమునే యవలంబించెదము" అని అప్పుడు వా గ్దానములు చేసిరి. తరువాత వాని నన్నిటిని ఉల్లంఘించిరి. ఇప్పు డు నిరంతుకోద్యోగులకు తోడ్పడుటకు వాకే ఉరకలు వేయు చున్నారు.

వికమత్యము

"బ్రాహ్మణేతర పక్ష మువారు కాంగ్రెసులో చేరవలెను. స్వరాజ్యపక్షమున కలియవలెను" అని చాలమంది మామంత్రులు గూడ అధ్యక్షు తెలియకుండ మాటలాడుచున్నారు. వికమత్యము ముఖ్యానసరవని మేము స్పష్టముగా తెలిపి యుండుటయే గాక బొంబాయి శీర్షిగరములలో జరిగిన యొకమత్య సభకు

ప్రతినిధులనుగూడ పంపితిమి. ముందు మనకు కలియవలెను సమగ్రంవము, పరస్పర మత్యాద, సహనము, ఆవరణ విశ్వాసము, అపాహములు లేకుండుట మున్నగునవి కలిగి ననె గాని యొకమత్యము కలగదు.

శాసనసభల ఎన్నికలు

త్వరలో ఎన్నికలు జరుగనున్నవి. మాఉద్యమమునకు హానిచేయుటకు అచ్యుతకత్తులు అప్పుడే పనిచేయుచున్నవి. దేశా భివృద్ధికిని సామ్రాజ్య త్రేముమునకును వడిమిడుకులేని మాపక్ష ము త్యవసరము. నిరపాయ మార్గమున నిర్దిష్టసంకల్ప సిద్ధికి పనిచేయు ను. ఇతరరాష్ట్రములకు అపఖ్యాతి తెచ్చిన దాడుకృత్యములు చెన్నపురిలో నేవీయును జరుగకపోవుటకు జస్టిసుపక్షమునారే కారకులు. ఆసనకవారిదే. ఎన్నికల ఫలితమునుబట్టియేస్వపక్ష భా గ్య మేర్పడును. మనలను మూలగ్రోయుటకు ప్రతిపక్షులు ప్రయ త్నించుచున్నారు. అది కొనసాగినచో మనకు ము క్తి లేదు. కా పున వెంటనే రాష్ట్రమునందంలటను ప్రతిగ్రామమునను సభ్యు ముల నేర్పరుపవలెను. తీవ్రముగ ప్రచారముచేసి మనవారు చేసి న ఘనకార్యములను ప్రజలకు తెలియజేయవలెను. బ్రాహ్మణేత రులనే ఎన్నుకొననిచో ప్రజల కసర్థము కలుగునని తెలుపవలె ను. సర్వార్థప్రదాత యగు సర్వేశ్వరుడు మన సత్సంకల్పముల కొనసాగించుగాక." అని రామనాథంగారు నడిపిరి.

అధ్యక్షకోపన్యాసము

హాసరములు రావుబహదరు బి.వి.యాదవ, ఎం.ఎ., ఎల్.ఎల్.బి. (బొంబాయిమంత్రి) గారిటుల నుడివిరి.

మీరు నన్ను అధ్యక్షునిగా ఎన్నుకొని నాకు చూపిన మహాగౌరవమున కెంతయును కృతజ్ఞుడను. నేనన్నుడైన నను నా విధిని తిరస్కరింపజాలక అంగీరించెతిని.

అల్లెగూడ్రామహారాణి, సర్ త్యాగరావు, స్వామిక స్పృహిశ్శ, దేశబంధుదాసుగార్లు వ్యుత్త కెంతయును చింతించుచు న్నాను. దాసుగారు మహాసమర్థుడు మంత్రవిదుల కుతంత్రముల ను గ్రహింప గలుగు సంతలోనే ఆయనకు మరణము తలకొని చెను. లేనిచో ఆయన బహిరంగముగ బ్రాహ్మణేతరోద్యమ మున చేరియుండును.

బొంబాయి గవర్నరు సర్ వెస్ట్మిల్స్ గారికి మనయుద్య మము పట్ల చాల సానుభూతి కలదు. మనపక్షము ప్రజాధిక పక్షమనియు, ప్రజాస్వామికపక్షమనియు నిమ్న జాతుల నుద్ధ రింపజూసె ననియు గవర్నరు గ్రహించెను. కావున దేశమునం దు మన ఉద్యమాభివృద్ధి నాతడు శ్రద్ధగా గమనించుచున్నాడు. బొంబాయి, మధ్య, మహారాష్ట్ర, శేరారు రాష్ట్రములలో మన యుద్యమము పనిచేయుచున్నది. శేరారులో యుద్యమమును ప్రారంభించుటకు నిరుడు నే నచటి కేటకు గచ్చర్గు అనుచు తించెను.

స్వరాజ్యపక్షము

స్వరాజ్యవాదుల కక్తిని లోపమును గూడ యీరాష్ట్ర ములలోని మన పక్షమువారు బాగుగా తెలిసియే యున్నారు. మధ్య (మరాఠి) శేరారు రాష్ట్రములలో స్వరాజ్యపక్ష మన గా బ్రాహ్మణపక్షమే. నాగపూరు మనపక్ష విజయమునకు స్వరాజ్య పక్షమువారు దిగులుపడి యున్నారు. ఎన్నికలలో వారిలో చాలమంది నెగజాలరు. కాసనసభలో వారి ఆటలు సాగవు. మంత్రపదవులును వాకిరావు. అందువలననే రిస్కా నిచ్చు కొ ఆపరేషనుకు వారు స్వార్థపరతవలన నొడవడుచున్నా రు. మంత్రపదవులను స్వీకరించెదమనుచున్నారు. దీనికి మనప త్తము పట్ల గల భయమే కారణము. బ్రాహ్మణేతరపక్షము లే కున్నచో దొరతనము కట్టివేసియుండుమని బొంబాయి స్వరా జ్యవాదులు స్పష్టముగానే తెలిపిరి. వారు కాసనసభలో మాన వ్రతమును పూనిరి. పత్రికలలో అపనింపలను కల్పించి ప్రకటిం చి మాకపఖ్యాతిని కలిగించుచున్నారు. వారుగూడ మనకు భ యపడి రిస్కానిచ్చు పద్ధతిని కోరుచున్నారు. లోకలుబోర్డులు ముగిసిపోటిటిల ఎన్నికలలో మనవారు చాలచుండి ఎన్నుకొన బడుటచే వారికి కలహము కలిగినది. వారిలో నిట్టి మార్పును కలిగించుటకు మనపక్షమే కారణము.

అగ్రవర్ణ మను నహంభావము

బ్రాహ్మణులకు గల యీహంభావమును దేశమునం దన్ని రాష్ట్రములలోను గూడ మనవారు నిరసించుచునే యు న్నారు. దేశబంధుదాసు, సర్ పి. సి. రాయు, లాల్ బహతి రాయగార్లుగూడ బ్రాహ్మణులను నిరసించియుండిరి బ్రాహ్మ ణేతరసమస్య దేశీయసమస్యయైనది. నిరుడు బెల్గాంలో రామ స్వామిగారు దేశీయ ఉద్యమమును ప్రారంభించుట కాలాను గూఢ్యమే.

దాక్షిణాత్య బ్రాహ్మణులకు మాత్రమే అగ్రవర్ణ అహం భావముమెండు; గాని బెత్తరేయ బ్రాహ్మణులకట్టి అహంభావ మావంతయును లేదు. ఉత్తరమున బ్రాహ్మణులు అన్నపానము లనుగురించి స్పృత్యాచారము ననుసరించెదరు. శూద్రులు నేతి తోను నూనెతోను పండిన లేక నేయించిన ఆహారపదార్థములను

బ్రాహ్మణులు భుజించెదరు. నీటిని గాలితో నుంచుటవలన వాయుస్వరూపన నీరు పగల్రేగునని తెలుపును శూన్యలిచ్చిన నీటిని బ్రాహ్మణులు తాగెదరు. దక్షిణాదిని బ్రాహ్మణులు లటులతహారమును తినరు త్రాగరు. బ్రాహ్మణులు తానే అన్నమును వండినను దానిని శూన్యకు మార్చినచో దానిని తినదు. దక్షిణమున బ్రాహ్మణులపట్టుదల చాల హెచ్చుగా నున్నది.

ఆర్యులు ఉత్తరములనుండి దక్షిణమునకువచ్చి ద్రవిడులను జయించిరి. ఆవిజయము నందిప్పటి క్రైస్తవమతవరల వలన వస్తుచు బ్రాహ్మణుల లక్షణములుగా నుండిరి. ఆర్యబ్రాహ్మణులును ద్రావిడబ్రాహ్మణులును ఏకీభవించి స్వయంతులమార్చి వ్రాసి తదితర వర్ణములవారిని పీడించిరి. బ్రాహ్మణేతరులను చదువు లేకుండ చేసిరి. అనేకవర్ణములను కాళి పశువులను కలిగించిరి. అందువలన విద్యాహీనులైన బ్రాహ్మణేతరులు పండితులగు బ్రాహ్మణులనే ఆశ్రయింపవలసి వచ్చినది. అస్పృశ్యత అసామిప్యత మున్నగునవిగూడ యేర్పడినది. జన్మయే వర్ణాధిక్యతకు లక్షణమైనది. అందువలననే బ్రాహ్మణులలో గూడ గౌరవము తగ్గినది. జన్మవలననే అగ్రగౌరవము లభించుచు బ్రాహ్మణులకు విద్యనభ్యసించి అభివృద్ధి నొందవలెనని ప్రోత్సాహము లేకుండ పోయినది. దాని ప్రవృత్తి ప్రజలలో నేర్పడినది. విదేశీయుల యాక్రమణ కవకాశము కలిగినది. శివాజీమహారాజు సదుద్దేశమును సరిగా గ్రహింపక బ్రాహ్మణులతో వహారాష్ట్రరాజ్యవివాదమును కలిగించిరి.

శిస్యస్థితి కొరత వారము

జోతిరావుపూలే (పూనా) గారు 1890లో చనిపోయిన బ్రాహ్మణేతరాధి వృద్ధికి ఆయన చాలవనిచే నెను. శిల్పకళాపూరు మహారాజాగారు గూడ యీవిషయమున చాలపని చేసిరి. బొంబాయిలోను చెన్నపురిలోను గూడ మన పక్షమువారు స్వలాభపరులగు బ్రాహ్మణుల నెదుర్కొనక తప్పదు. మరేసాంఘిక విషయములలో రెంటియందును, తమ ఆసక్తియును నిలుపుకొనుటయే బ్రాహ్మణులముఖ్యోద్యమము. దీనికోరక వారును యానుకూలముగా రాజకీయములను మాన్యుకొనవలయును. మొదట మహాత్ముని నాయకత్వము సంగీరించిరి. అసహాయోద్యమమును బోధించిరి. దానివలన బ్రాహ్మణేతరులు రొంగలేదని గ్రహించి చివర కే బంధుదాసు గారి నాయకత్వము క్రింద చేరి కా సన సభలలో ఆ సహాయోద్యమము నలంబించెదమనిరి. దానివలన గూడ లాభములేదని గ్రహించి దానినిపుడు మార్చగోరుచున్నారు. ఇప్పుడు బొంబాయిలో రిస్వాస్థి సహకారమునగల పెట్టుచున్నారు. వారు ఏ హాస్యరసభమునుండి మాటలాడెదరు. ఉత్తమాదర్శములను బోధించెదరు. మర్మము విడిచిమాటలాడరు. అందువలన వారు మహాధార్మికులనినమ్మి వనహారితో అమాయకులు కొందరు వారివలన బడుచుందురు. వారి మఖ్యోద్దేశము స్వస్థాధిక్యతయే. అందుల కేమి చేయమని నెను చేసెదరు. దేశము నందు బ్రాహ్మణోత్తములు లేనేలేదని నేననను. ఉన్నారని వారి పంఖ్య ఆత్మలనుగలచే సాధారణముగా పోల్చిపొందెను.

నిందాకల్పనము

నిందాకల్పనమునందు బ్రాహ్మణుల ప్రజ్ఞ అసమానము. తేనిహాని నిందలకావలెనని తరుచుగా కన్పించుచుండును. దైర్యముగా పదినిందలను మోపిన ఏదోయొకటి తగులకమానదని వారి నమ్మకము. ఒక బ్రాహ్మణుడు సత్యవాదియని వెల్లడించి ననుగూడ సత్యము వలన మరలమరల ససత్య నిందలను మోపుచు నేయుండును. బ్రాహ్మణులను సంచిలో తేని కట్టి గంగలో పారవేయవలెనని సర్. పి. సి. రేగారు నడిపిరి అమృతకరుగా గోక్షేత్రములో నడువగా అమృతకరుగారే అటుల నెనని చెన్నపురిలోని బ్రాహ్మణపత్రిక లాయనను తిట్టసాగినది. నేను శ్రీమాకో శ్రీనివాసయ్యంగారిని చూడబోయినపు డాయనగూడ అమృతకరుగారిని నిందింపసాగెను. నేనపుడు యీసంగతిని తెలిపితిని. అపుడాయనదానిని కాదనలేదుగాని మరీసాలగు నిమిషములకు మరీయొకరితో మాటలాడుచు మరల అమృతకరుగారిని నిందింపసాగెను. మరల నేనపు డాయనకు చెప్పవలసి వచ్చినది. బ్రాహ్మణులీ రీతిగా ఎల్లప్పుడును బ్రాహ్మణేతరులపై నిందలను కల్పించుచుండును. సర్. పి. సి. రేగారేకా రణియన నెప్పుడంటులనిగో గాని ఆయన అటుల చేయగోరరు. అందులకు నేనుగూడ సంగీరింపను.

మనలో ఐకమత్య మవసరము

మనలో కష్టము లేకుండ ఏకీభవించినగానిమనము బ్రాహ్మణులలో సరిగా ఎదుర్కొనజాలము. మనలో కక్షలును అపాహలు ఉన్నంతకాలమును మనకు బలముకలుగదు. మనలో అగ్రవర్ణము అంత్యవర్ణము అను భేదమే యుండ గూడదు. బ్రాహ్మణేతరులందరిని సోదరులవలన చూడవలెను. మనలో మనకు దైవములును కలిగిండుటకే బ్రాహ్మణు

లిపుడు ప్రయత్నించుచున్నారు. కాన మనము బాగ్రతతో నుండవలెను.

బొంబాయిలో బ్రాహ్మణేతరసభ్యులసంఖ్య విస్తారముగా లేకున్నను చాల నిర్మాణకార్యమును చేయగలిగితిమి. స్వరాజ్యపక్షమువారిపనినిబోధముచే రెప్పుడును దొరతనమును నిరసించుచుండురు. దొరతనమునందు వారికి బాత్రిగా నమ్మకములేదు. స్వరాజ్యబ్రాహ్మణులకు ఉద్యోగాపేక్ష పూర్తిగానున్నను బ్రాహ్మణేతరులు గూడ ఉద్యోగములను కొరుచుండుటచే బ్రాహ్మణులిప్పుడు ఉద్యోగములను పూర్తిగా నిరసించుచున్నారు. ప్రభుత్వోద్యోగములను స్వీకరించుట దోషము గారు. ఒక్క బ్రాహ్మణులనే ఉద్యోగులనుగా నియమించినచో శ్రేష్టత్యము, నిష్పక్షికత నిష్కలపటుముకలుగవు. కావున అన్నివర్ణముల వారికిని ఉద్యోగములను యియ్యవలెను. బ్రాహ్మణుల కిది యిష్టము లేదు.

నిరాధారమగు నింద

బ్రాహ్మణేతరులెల్ల పుడును దొరతనమునకే తోడ్పడెదరని బ్రాహ్మణులు సంకల మోపుచుండురు. ఇది వట్టిఅబద్ధము. ఈసంగతి స్వరాజ్యబ్రాహ్మణులెరుగుదురు. బ్రాహ్మణేతరులు ప్రతిహానించిన దొరతనమువారును అనుహించిన స్వరాజ్యమువారును ఓడిపోయెదరని వారెరుగుదురు. ప్రజలమేలునుబట్టి బ్రాహ్మణేతరులు పనిచేయుచుండురు. బ్రాహ్మణేతరసభ్యులు కొద్దిమందియే యొనను చాల యిబ్బందులను తొలగింపగలిగిరి. జిల్లాబోర్డులను ప్రాథమికపాఠశాలలు వశపరుపబడెను. జిల్లాబోర్డులలో బ్రాహ్మణేతరులే హెచ్చుమంది కలరు. బ్రాహ్మణులు రెండుబోర్డుల కన్యకులుగా నున్నారు. ఆరెండుబోర్డులు మాత్రమే పాఠశాలల నింకను వశపరచుకొనలేదు. ఆ బ్రాహ్మణులెద్దగును కావలెనని చేయుచున్నారని నేననను. వారిద్దరు చాలమంచి వారే. జరిగిన సంగతిని మాత్రమే తెలిపితిని.

హిందూమహాసభ

బొంబాయిలో హిందూ మహాసభ జరిగినది. అన్యకులెద్దగును వర్ణవిభేదమును బ్రాహ్మణుల అపాంభావమును నిరసించిరి. గాని తీర్మానములు మాత్రము బలహీనములుగా నున్నవి. మహామహాసభ మహమ్మదీయులకు ఆక్షేపకరాలను తీర్మానములు చేయబడెనని పత్రికలు నిరసించెను. బ్రాహ్మణులు విసమమైనగాని యొకమత్యము కలుగదు. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులే హిందూ మహాసభలో అధికముగా పనిచేయుచున్నారు. వారు దానిని స్వలాభమున పుషయోగించుకొనక మానరు. సతారానుండి వచ్చిన ఒక బ్రాహ్మణప్రముఖుడు సవరణలను తెచ్చుటవలననే తీర్మానములు దుర్బలము లైనవి. కావున హిందూమహాసభయందు బ్రాహ్మణేతరులకు విశ్వాసముకలుగదు. మహారాష్ట్రములో హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి చాల బాగుగానున్నదిగాన వారికి ఆక్షేపకరమును తీర్మానములను చేయుట అనుచితము.

మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు సభలో చేయబడిన తీర్మానములు బ్రాహ్మణేతరులకు సంస్కృతికరముగానుండలేదు. స్వరాజ్యము రాకపోయినను బ్రాహ్మణోన్నత్యమును కాపాడవలెనని ఒక బ్రాహ్మణుడు దాసభలో నుడిచెను. (బ్రాహ్మణులతో చేరిన బ్రాహ్మణేతరులారా ముఖ్యముగా గమనింపుడు) 1800 ఏండ్లనుండి బ్రాహ్మణుల అధికారము చెల్లుచుండుటచే యిప్పుడు వారికి చాల ఆందోళనము కలిగినది. వెనుక బ్రాహ్మణులే ప్రజాస్వామిక సంస్థలకొరకు ఆందోళనముచేయుటవలననే బ్రాహ్మణేతరోద్యమము తలయెత్తినదని వారిలో భీమంతులు కొందరు గ్రహించిరి. బ్రాహ్మణేతరులు బ్రాహ్మణాధిక్యతను రూపుమాపకమందే బ్రిటిషు రాజ్యమును తొలగింపవలెనని దురాగ్రహము కొందరు కొరుచున్నారు.

బ్రాహ్మణాధిక్యతను స్వరాజ్యము విలువబెట్టినచో బ్రాహ్మణులు దానిని కోరెదరు. లేనిచో దానిని తిరస్కరించెదరు. శివాజీ మహారాజు కాలమునందలి బ్రాహ్మణులు చేసినటులే విదేశప్రభుత్వమునకే లొంగియుండురు.

ఉదారభావముగల ఉద్యమమే

మన ఉద్యమము చాల ఉదారభావములుగల ఉద్యమమే. మీరు లిబరలు ఫెడరేషను అని పేరు పెట్టితిరిగాని లిబరలు పక్షముని పిలువబడు పక్షమువారులను సంగీకరింపదు. పూనాలో చింతామణిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన లిబరలు పక్షసభలో సర్ త్యాగరాయగారిని గూర్చి ఒక్క తీర్మానమైనను చేయబడలేదు. పి. ఆర్. దాసును గూర్చియు తదితరులను సామాన్యులను గూర్చియు గూడ తీర్మానములు చేయబడెను. ఆలిబరలు లిబరల త్యము బ్రాహ్మణ త్యమే యని బొంబాయి బ్రాహ్మణేతరులు బాగుగా నెరుగుదురు. మేమెవరమును ఆసభనుపోలేదు. సర్ త్యాగరాయ గారినిగూర్చి తీర్మానమేల చేయలేదని అనుగగా అసంతృప్తి కరమున సమాధానము నిచ్చిరి.

గురుకులవివాద

శ్రీకృషి గురుకుల వివాదయందు బ్రాహ్మణత్వము విడితే మునుచే యున్నది. మేమే యథార్థమును స్వరాజ్యమును కోరుచున్నాము గాని స్వరాజ్య బ్రాహ్మణులు స్వార్థమునేకోరుచున్నారు. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధీనముగు స్వరాజ్యమును మేముకోరుచున్నాము. బ్రాహ్మణాధిక్యమును వారునిలుపుకొనగోరెదరేగాని స్వరాజ్యమునుకోరరు. ఆయాధిక్యతను మేము రూపుమాపగోరెదము.

విదేశములలోని భారతీయుల సౌకర్యములనుగూడ మనముగమనింపవలెను. దక్షిణాఫ్రికాలోని చర్యలను మనము నిరసించవలెను. అని యాదవగారునుడిపిరి.

బొంబాయి వాణిజ్యసంఘము

బొంబాయి, డిసెంబరు 18:— బొంబాయి వాణిజ్య సంఘమునకు 1925-26 సంవత్సరమునకు బ్రాడీ ఆండు కంపెనీ తాలూకు వాడును యం. యల్. నీయు నగు జె. ఏ. కే. గారెన్నుకొనబడిరి. (ఆ. ప్రె.)

బాపట్ల డి|| ము|| కోర్టు

O. S. 702/25 I. A./1925

వాద్యు:—గొల్లమాడి వెంకటప్పయ్య వగైరాలు. ప్రతివాద్యు:—నాగిరెడ్డి వెంకయ్య వగైరాలు. బాపట్ల తాలూకా కడపనుదురు గ్రామములోని బలిశి కులములు యాదవ్యుండి తరపున 1 నాగిరెడ్డి వెంకయ్య 2 మాదాసు వీరప్ప 3 గొల్లపూడి రామస్వామి 4 బత్తిన వెంకయ్య 5 పసుపులేటి వెంకటసుబ్బయ్య 6 కొలసాని సుబ్బయ్య 7 వామన వెంకటస్వామి 8 శివకోటి సుబ్బయ్య 9 తోట వెంకయ్యలను ప్రతివాద్యుగా చేర్చి దావా చేయుటకు పర్మిషన్ యిప్పించమని విజిషన్ దాఖలుచాయగా ఆక్షేపణలకుగాను ది 22-12-25 లేడికి వాయిదా వేయబడియున్నది గనుక ఆక్షేపణదార్లు ఆ రోజు కోర్టుకు హాజరు అయి ఆక్షేపణలు కోర్టునాటిలో మనవి చేసుకొనవలయును.

పంగులూరి శేషలక్ష్మణయ్య,

వాద్యు తరపున కాంశెలు.



బిజ్ బండ్:—రైపోయిన పిర్యమును గట్టిపరచుటకు లోకప్రసిద్ధి జేందినది. స్వప్నమందుగాని మూత్రముతోగాని పిర్యము స్థితిమగుచున్న యెడల తక్షణం నిలిపివేయును. ముసలితనమును, నపుంసకత్వమును తొలగించి యౌవనమునంగను. ఎంతబలహీనుని కయినను రెండుగంటలలో నరములను బలము నిచ్చి సంసారసుఖము అనుభవించునట్లు శ్రేణి సంతానవంతులుగజేయును. ఉత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. 20 మాత్రలు సీ|| 1-కి 2-0-0. వి. పి. చారి వేరు.

ఆర్య వైద్యశ్రమం,

1159-1027 13, బైరానిమతంపేధి, మద్రాసు.

శిరోరక్షణశైలము:—సిద్ధులమూలికలచే తయారు చేయబడినది. కీర్తకాలముగానుండు తలపోపులను, తలపోట్లను, కర్పాణి, కంటిలో నీరు కాటుకు:—వీనిని మొదలంటుపోగొట్టుట కిదియే మంచిమాధు. 24 కులముల తెలుసు ద్వ. 2

నక్సస్ అందు కంపెనీ,

1, ఆలక్కా-తెవిళ్ళ పిధి తిరువల్లికేణి మద్రాస్.

అచరక భస్మము

శ్రీ ముక్త్యలరాజావారి సంస్థానమున సక్రమముగా 800 పుటములు వేయబడినది. డెయిలీస్ అనే బహు మూత్ర వ్యాధిని బోగొట్టిఅందుండు తీపిపదార్థమును మాయముచేయును. వేడిని, దగ్గును, తుయను బోగొట్టి కఘమును తగ్గించును. అనుపానవి శేషములచే నన్ని వ్యాధులను గురుదురును. సహస్రపుటాధికమున కంటే హెచ్చుగూచుచున్న. ఉపయోగించు విధము మందుతో పంపబడును. 2125 కల కులం 1 కి ద్వ 1-0-0 లు. 2 మేనేజరు, ఆర్యరసాయనశాల, 1264 ముక్త్యల. (శృష్టిజిల్లా)

# శ్రీ సామంతరాజుల సేవ నాటక సమాజము, ఏలూరు ఎన్.కె. నాటకశాలలో

25-12-25 నాటకము సాయంత్రము 6-గంటలకు

## శ్రీకృష్ణలలాభారము

నాటకమును ప్రదర్శింతురు

ఎం. ఎ. రావు జమీందారు, ప్రొద్దుటూరు.

# సాం ద ర్య మ హా ల లో

శ్రీ శ్రీ శ్రీ చెన్నరాజధాని గవర్నరుగారి

యాజమాన్యము క్రింద

జరుగు ప్రదర్శనములు

బెంగళూరు

# అమెచ్యూర్ డ్రమాటిక్

అసోసియేషన్ వారు

ప్రతివారము సాయంత్రము 5-30 గంటలకు

24-12-25 సుభద్ర

26-12-25 విజయనగర సామ్రాజ్య నాశనము

శ్రీయుత బ్యాచిలర్, డాక్టర్, నాటకాచారిగారు అన్ని నాటకములలోను ముఖ్యపాత్రలను ధరించెదరు.

# బెల్లింగ్టన్ సినిమా

మధురంటోడు, మద్రాసు.

3 దినములు మాత్రమే

19-12-25 శనివారమునుండి 21-12-25 సోమవారము వరకు

ప్రపంచమును ప్రదర్శించబడుచున్న

ద్రామాలున్నిటి కంటెను శ్రేష్ఠమైన

# "నిచ్చెనవైన" అనుకథ

ప్రదర్శించబడును

ఓకెన్ డివిజన్ లోనున్నది. నాటకరంగమునందు

మంచి పేరుచెందినది

# కౌను థియేటరు

19-12-25 శనివారమునుండి 25-12-25 శుక్రవారమువరకు

ప్రతివారము 2 ప్రదర్శనములు సాయంత్రము 6-15 ని,

రాత్రి 9 గంటలకు. ప్రతి శని, ఆదివారములందు

పగలు 3 గంటలకు ప్రత్యేక మాటవీగలను

మదన థియేటరు లిమిటెడ్ వారు

వారిచే తయారుచేయబడినది

విశిష్టత ప్రేమను తెలుపు అద్భుతమైన కథ

# "మిస్సారురాణి"ని ప్రదర్శింతురు

నాటకరంగమునందు సుప్రసిద్ధ పేరుచెందిన

ఇరానిర్-రాణి

నాటకరంగమునందు పేర్కొని ప్రజలు రాత్రిక కథానాయకురాలు

# మిస్ కృష్ణవామిని

మిస్. సర్వజిత్, శ్రీయుత ఆహింద్ర చాదరి అందు

శ్రీయుత దుర్గాదాసు దేవర్షి పోషకత్వముగలదు

7 రోజులు గల డ్రామా, అనేక ఇతర ఫిల్ములుకూడ గలవు

# అపూర్వమైన సమయము

ఉపయోగించతగిన మిగిలియున్నట్టి శత్రు

చికిత్స ఆయుధములు, అందుకు సంబంధించిన

సామానులు బొంబాయి, బైకుల్లాలోనున్న గవర్నరు

మొట్ట మొదటిసారి దివోదత్త 18-1-1926 తేదిన

ఘోషారంగవేలమువేసి విక్రయించబడును.

# అష్టమరెడ్డి మహాజన సభ

శాఖాంతర వైవాహికములు-

ఖద్దరు వస్త్రధారణము

ద్వితీయ దినసమావేశముందు

గావింపబడిన తీర్మానములు

అష్టమరెడ్డి మహాజనసభ రెండవదిన సమావేశము నిన్న (ఆదివారము) మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు గోఖలే భవనముందు శ్రీ కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డిగారి యగ్యక్షత్రక్రింద జరిగెను. మహాసభాధ్యక్షులగు ఎల్లివేమ నరసింహారెడ్డిగారు దేహమందస్య స్థిత గరిగి యున్నందున స్వస్థులను కేగిరి. వారిస్థానమున కి|| రామలింగా రెడ్డి గారధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. మహాసభ కరుణించిన ప్రతినిధులు ప్రేక్షకులెల్లరును సభాభవనము నిండి యుండిరి.

సమాఖ్యసక తీర్మానములు

యశో శేషులగు అలెగ్జాండ్రా మహారాజ్జిగారును, వన పురి మహారాజుగారును, నెల్లూరు కె. ఆదివారాయగ రెడ్డి గారును, ఖజీరప్ప నలవాడి (ధారావారు)గారు స్వగృహులైనందుల కీసభవారు మిగల చింతియ రాజకుటుంబములకును, తత్తెరుల కును తపసానుభూతి ప్రకటించుచున్నాను" అను తీర్మాన వ్యవస్థాపించే నుపపాదించబడి ఏకగ్రీవముగ సంగీరింపబడెను.

గద్వాల సంస్థానము : నైజాముగారికి విజ్ఞప్తి

గద్వాల మహారాజుగారి మరణమునకై ఎగముడు ప్రాచీనమును, చారిత్రాత్మకమునగు సంస్థానసంహితనును రాణిగారిని నిజముగ వారురాలుగ పరిగణించి సేవోపన మాయముగారి కొసంగవలయునని హైదరాబాదు నిజాముగారికి విధేయతతో గౌరవపూర్వము మనవి గావించుకొనుచున్నాను." అను తీర్మానము చన్దుపురి కాసనసభ్యులగు కె. కోటిరెడ్డి, కె. శివారామి రెడ్డిగార్లచే నుపపాదించబడి రా. బ. యమ్. వెంకటరావులు రెడ్డి, యమ్. రామకృష్ణ రెడ్డిగార్లచే భుజపరపబడి సర్వజనాంగీకారమునుబడెను.

విద్యార్థి వసతి గృహము, కడలూరు

కడలూరునందున్న రెడ్డిగార్ల వసతి గృహమును పునరుద్ధరించవలసిన దనియు, కి|| శే|| గా|| ఏ. సుబ్బారాయలు రెడ్డిగారు తమ దానపత్రము ద్వారాగిన ధర్మకార్యమును కొనసాగించవలసిన దనియు, కె. సీతారామ రెడ్డిగారిని ఉత్తర ఆర్కాటు జిల్లాయందలి తదితరరెడ్డి ప్రముఖుల నీనుహాసభవారు గోరుచున్నారు." అను తీర్మానము యి. వి. సుందరరెడ్డిగారు పాదించిరి. కె. హెచ్. రామయ్యగారు (మైనారు) తీర్మానమును బలపరచుచు స్థానిక ప్రజలీపనికి బూనుకొనుటకంటె రెడ్డిజన సంఘ యాజమాన్యమున జరుపుట యుక్తమనియు, అందుచే రాజకీయ విభేదములుగాని, వ్యక్తుల ప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠలుగాని అడ్డురాజాలనియు, సంఘము నెడల రెడ్డిమలమువా రెల్ల భక్తిశ్రద్ధ లుంచి గౌరవింపవలయునని బక్కిరి.

శాఖాంతర వైవాహికములు

రెడ్డిమలముందలి భిన్నభిన్న శాఖలందు అంతర్వివాహములును, తెలుగు జిల్లాలందును, తదితర మండలములందును రెడ్డులను సంబంధబాంధవ్యములు గలుగజేసికొనవలెనని సంఘమునందలి విద్యాధికుల కెల్ల నీనుహాసభవారు గోరుచున్నారు. అను తీర్మానమును యి. రామరెడ్డిగారు పాదించియు, సాంఘికవిషయములందు దుర్మితీయము నీతీర్మాన మత్యంతప్రధానమైన దనియు, రెడ్డిసంఘము దెన్ని శాఖాంతరము లున్నను సంఘమంతటికిని ఈరెడ్డిమహాజన సంఘ మేర్పరపబడిన దనియు బక్కిరి. పూర్వకాలముందు రాకపోకల యిబ్బందులవలన దూర దేశములగు సాంఘములు సంబంధబాంధవ్యములు జరుపకుండిరి. ఏభాగమందున్న ఈరెడ్డులకు నొకేసంఘమునకు జేరినవారు. ఈరెడ్డు ఏ రాష్ట్రమునందున్న గృహవిషయములలో మాత్రము మాతృభాషయగు ఆంధ్రమునే నాడుకొనుచున్నారు. రెడ్డు పూర్వకాలమునుండి పరిపాలకులుగ నున్నారు. ఆపరిపాలకభావము నేటికిని రెడ్డులందు గలదు. పంటరెడ్డి గాని, పాకనాటిరెడ్డి గాని ఎవరైనను ఒకే సంఘమునకు జేరినవారమనుభావము అంతరంగమున లేకపోలేదు. అట్టివారికి సన్నిహిత బాంధవ్యము గలుగజేరిన సంఘమును విగృహింపబడినదిగాదు. కాన సంఘముందు శాఖాభేదముల నేమాత్రము పాటింపక కులపెద్దలెల్లరు నీకార్యమునకు బూని కృషిసాధనలో జేరమను ప్రతిసంఘమును అభివృద్ధి

గోరుచుండు నీచినములలో మనసంఘము వెనుకబడి యుండకలదు.

మల్లికి సత్తిరెడ్డిగారు:- (రెడ్డిరాణి పత్రికా సంపాదకులు) పై తీర్మానమును బలపరచుచు "రెడ్డి మహాజన సభారంభవక యందును, అంతకుపూర్వమును ఈ శాఖాంతరవివాహములకై ప్రచారము జరుగుచునేయున్నదనియు, కేవలము తీర్మానముల గావించి యూరకుండక యుత్సాహమును కార్యరూపమున గవ్వరపవలెనని బక్కిరి. వధుర వెంకట్రామిరెడ్డిగారు తీర్మానమును తుదిభాషించుచు బలపరచిరి.

సి. రామలింగారెడ్డిగారు తీర్మానముపై మాట్లాడుచు చిత్తూరుమండలములో చాలమందిరెడ్డు ఈ శాఖాంతరవివాహములు జేసికొనుటకు సంసిద్ధముగ నున్నారనియు, మధుగ, రామనాడు, తిరునల్వేరిజిల్లాలందు దీయభిప్రాయము గలవారు పెక్కుమంది గలిగియున్నారనియు, తమకుటుంబములలో నిష్టిసంబంధముల గావించినారనియు, తమ దత్తులమార్తెను దక్షిణాంకాటునందలి యుకానోక పంటశాఖకు జేరినవారి కొసంగితి మనియు, కావున సంఘపెద్దలెల్లరు సగుమితరదృక్పథమును వీడి వికాలోన్నతభావులై ఈ సంస్కరణమునకు గడంగవలెనని ఉద్బోధించిరి.

కె. హెచ్. రామయ్యగారు తీర్మానమును బలపరచుచు ఏసంఘమైనను ఆజ్ఞానవశము దుండినంతవరకు అభివృద్ధికి రానేరదని బక్కిరి. కార్యాచరణకు గడంగని పుష్కలస్వామముల వలన ఇసుమంతయు ప్రయోజనములేదు. శేష సంఘముందు జరుపబడుచున్న వివాహములు సంఘమునకును అవమానకరములుగ నున్నవి. యుక్తవయసుకు అయుక్తయువతియు, ఉత్తమ బాలిక కయోగ్యవరుడును, బుహినురాలికి బలయుతుడును ఇల్లు యుక్తయుక్తపరిజ్ఞానము లేక వివాహములు గావించబడుచున్నవనియు, అందుచే యుక్తవయోయావ, కులశిలాదుల యోచించి రెడ్డిసంఘమునందంతట వైవాహికములు జరుపవలెను. ఏజాతియందు స్త్రీలు విద్యావతులైయుండులో ఆజాతి అభివృద్ధికొందగలదు. కాన సంఘముందు భావసంతతి సత్సంతతిగ నుండగోరెన ఈనిర్బంధమును తొలగింపవలెననియు పక్కిరి.

పిదప తీర్మాన మేకగ్రీవముగ ఆమోదింపబడెను.

పత్రికాప్రత్యాహము

ఉత్తర, దక్షిణ మండలములందుండి రెడ్డిమలజుల "రెడ్డిరాణి," "రెడ్డిరాజు" పత్రికలకు చందాదారులుగ జేరి సంఘమందలి పత్రికాప్రచారప్రయత్నములకు తోడ్పడవలెనని నిర్దేశించియుచున్నారు. అను తీర్మాన ముపాదించి మల్లికి సత్తిరెడ్డిగారు సంఘముందొకరి భావములొకరు సుకుపుగ తెలియవలెనని పత్రికాముఖమున జరుగుట అత్యవశ్యకమనియు, పల్లెలందు జరసామాన్యమునకు ప్రబోధము గావించుట కీపత్రిక అత్యంతోపకారియనియు, అందుచే సాంఘికాభిమానులెల్ల నీ పత్రికలకు చందాదారులై యభావకీ సహాయపడవలెనని బక్కిరి. వాకాటి వీరరావురెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు సాంఘిక పత్రికల యావశ్యకతను ప్రాధాన్యమును గూర్చి ముచ్చటించిరి. సి. రామలింగారెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచుచు రెడ్డిరాజులచరిత్రను, దెలిసికొనవలెనని రెడ్డిరాణి పత్రిక తెప్పించుకొనదగుననియు, అందు ముఖంపలి సోమశేఖరశర్మగారు మున్నగు పరిశోధకులు వ్యాసములు వ్రాయుచుండురనియు, ప్రాచీన రెడ్డుచరిత్రలేగాక, సమకాలికుల చరిత్రలుగూడ ప్రచురింపబడుచుండుననియు, ఈ కాలము దన్వేష్యభావప్రకటనలకు పత్రిక ప్రధానసాధన మని బక్కిరి.

నూరునవడుకుట్ట ఖద్దరు అభివృద్ధి

"ప్రధానవృత్తియగు వ్యవసాయమున కనువృత్తిగ వీరామకాలముందు స్వయముగ నూరునవడుకుట్ట నేయుట మున్నగువనులకు బూనుకొని తద్వారా ఖద్దరు ప్రచారమును అభివృద్ధిజేయువలయునని ఈ సభవారు తీర్మానించుచున్నాను" అను దానిని మేనకూరు శివారామిరెడ్డిగారు పాదించియు తీర్మానము విషయమై ఏపక్షమువారును భేదాభిప్రాయము గలిగియుండుట కగత్యము లేదనియు, కర్నూలు రెడ్డిసంఘమువారు ముఖ్యముగ బూనుకొనవలెనని బక్కిరి. యమ్. సత్యనారాయణరెడ్డిగారు తీర్మానమును బలపరచిన పిదప సభ్యులెల్లరచే నేకగ్రీవముగ నామోదింపబడెను.

నేమనభిక్ష

వైవాహికములు మున్నగు శుభకార్యములపట్ల నేమనయోగిభిక్షుగ రెడ్డిజన సంఘమునకు చదివింపుల గావించి సహాయము జేయుడని తిరిగి రెడ్డుల మరెయికూరు స్ఫూరణకు దెచ్చుచున్నారు. అట్లు బంపనున్న ద్రవ్యము ఇంపీరియల్ బాంకుకు (ద్రాసు) నందలి రెడ్డిజన సంఘపు ఆకౌంటుకు నేరుగగాని



గ్రామనామ సంపుటమునకు గాని పంప వలెను" అను తీర్మానము చేసింది.

వేమన నిర్మాణాదినము

వేమన నిర్మాణమును ప్రతిపత్తియు ఇదివరలో జనవరి 19 వ తేదీన జరుపుతూ వచ్చినదియు కొందరి కాంగ్రెస్ తేదీ వివాదముగ లోచించునను, పల్లెలందువారికి తెలుగుభివాదనకు ప్రముఖముగావునను తెలుగు తేదీన చారిత్రక దృష్టాంత పూర్వకముగ నిర్ణయించుటకు యమ. సత్తిరెడ్డి కే. కోటి రెడ్డిగారల నొక యువసంఘముగ నియమించి వారి నిర్ణయము ప్రకారము జరుపుట కనుమతించిరి.

ఎంకిపాటల ప్రశంస

పదవ వ్యభిచారి కుమార ప్రసిద్ధుల శ్రీ వంశారీ వెంకట సుబ్బారావు గారు తాము రచించిన ఎంకిపాటల యంబలి కొన్నింటిని విజయపు వసుధ కంఠములో బాటి సభ్యుల కవ్యరూపులకు చిత్తుల గావించిరి. సి. రామలింగారెడ్డి గారు కవి యాదాని ప్రశంసించుచు గ్రామ్యభాషలో నిట్టిరస భావసంపదలున్నవి యపూర్వ గ్రంథము భాషామోష కలంకారముని యు, వెంకట సుబ్బారావు గారు తన యాప్రతిభానబుద్ధిని ప్రకటించుచు తిక్కనపాదానికి కవుల కవిత్వమున్నది నందిరియో బట్టిరి. "ఈకవి నేనిట్లు కావ్యనిందితిని. మొదట పండితులెవరో వారిపాటలను నిరసించుటచే గుణములేనిదే పండితులు చూపించరే యని వానిని చదివించిరి. తిక్కనాది మహాకవుల కావ్యములలోని రసమునకు ఈపాటలలోని రసమెంతమాత్రమును తీసిపోదు గ్రహించితిని. ఈకవి చేసినది సూత్రసృష్టి. ఇంత చిన్న పాటలలో గ్రామ్యభాషలో నింత రసవంతమైన పాటలు చిత్తులకు కన్నుల గట్టినట్లు రచించుట నిశ్చయముగ అద్భుతము." అని రెడ్డిగారు వెంకట సుబ్బారావుగారిని అభినందించిరి.

పదవ రామలింగారెడ్డిగారు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు కార్యదర్శులను సభకు నిర్విఘ్నముగ కొనసాగించినందుల కభినందించిరి. కే. హెచ్. రామయ్యగారు మహాసభ ప్రతినిధుల తరఫున ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులకును అధ్యక్షులకును వందనము లర్పించిన పదవ గ్రాహరములలో మహాసభ ఈవత్సర సమావేశము ముగిసెను.

\* \* \*

వందనపత్రము

శ్రీ వల్లి కేసు నరసింహ రెడ్డిగారికి

రెడ్డిజనసంఘము సమర్పించిన వందనపత్రము  
మహాశయ! రెడ్డిజనసంఘము తాము ఎన్నియోవిధముల సహాయము చేయుచుండుట ప్రసిద్ధము. వానినెల్లను ఇటు చేర్చుముట అనావశ్యకము. 1920-సంవత్సరమున స్థాపితమైన ఈరెడ్డి జనసంఘము, మూలభవముచాలక చిక్కుబడుచు, విద్యార్థిభాష కార్యమున ఉద్దేశించిన దానిలో కేతావలమైన జేయజాలక యుండు దుస్థితినిజూచి, యుద్ధారమైన చిత్తముతో అక్షి అడుగకమున్నే, తాము కులధర్మమును నిర్వర్తించు మతాపాలముతో, 1923-వందలమున ఇరువదివేలరూపాయల దానము సంగి సంఘముయొక్క జీవమును స్థిరపఱచితిరి. ఘనతపసించిన వనపర్తి సంస్థానాధీశ్వరులను తామును ఈసంఘమును ఉద్ధరింపకుండినయెడల, దానిగతి సందిగ్ధికి వచ్చియుండుకేమో!

మివిరాళముచే నందఱో వీనవిద్యాధులు పట్టపరీక్షలు మొదలైన విద్యుల నభ్యసించుటకు అనువు అనుహుల్యము ఏర్పఱచి, కులభిన్నులకివలయు ముఖ్య హేతువులలో నొకదానిని కల్పించినవారైతిరి. ఈమేలును మన కులధులు ఎన్నిటికి మఱవజాలరు. మీరు మాపిన ఈకులసేవాక్రమములను అనుసరించి, రెడ్డిలోని జమీందారులు మొదలైనధనాస్యులు, అదేవిధమున గొప్పమొత్తముల సంఘమునకిచ్చి కులమునకు మేలును తమకు కావ్యవత్తిరిని సంపాదించుకొందురుగాక.

సంఘముయొక్క పరిపాలనాకార్యమునందును, చృత్ర కోగ్యము లేనివారయ్యెను, తాము పాల్గొని పరిశ్రమించుట, సంఘకార్యము నిరాశ్చర్యముగా జరుగుననుటకు అమానుషమైన కారణము. దానముచేయుట యెంతగొప్ప నిరంతరకృతజ్ఞాపుట అంతగొప్పయని మామనవి.

మిరిచ్చిన విరాళముయొక్క వడ్డీనుండి నేటి వ అ కు సాహాయ్యము వడగిన విద్యార్థులసంఖ్య 42. ఈఫలమే మీరు చేసిన మహోపకారమునకు ప్రతిఫలమునియెంచి మీరుత్పల్లెఁ జెందియున్నను, మేము మామొక్క కృతజ్ఞతనుసూచించుటకై, ఈవందనపత్రమును పండితైట్టెలోఁ బెట్టి మీకు సమర్పింప నుదేశించి వానిని అనుగ్రహింపవలయునని, ఈవినిమిద రెడి

జననూనభలో మిమ్ములఁ బ్రార్థించుచున్నాము. దయచేసి అంగీకరించి మమ్ముల గమ్యులఁజేయుడు.

మునగాల జమీందార్లు (అధ్యక్షులు).

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి (ఉపాధ్యక్షుడు).

ఈ. వి. నుందర రెడ్డి (కార్యదర్శి).

కే. కోటి రెడ్డి (నిర్మాణకార్యదర్శి).

మొదలగు రెడ్డిజనసంఘసభ్యులు.

అధ్యక్షులు వల్లి కేసు నరసింహ రెడ్డిగారు తమకు సహా నింది వందులకు తమ కృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కృతుల దలిపిరి.

తీర్మాన సరోజినీదేవి

గారికి స్వాగతం బాసంగుటయే న్యాయమని

పండితమాలవ్యా గారు చెప్పట

లజపతిరామిగారిని ఖండించుట యావయమున తప్పుగా పరిగణింపరాదు

బవారసు, డిసెం:17:—పండిత మదమోహన మాలవ్యాగారిట్లు చెప్పిరి:—కాంగ్రెసుకు అధ్యక్షుల వహించుటకై శ్రీమతి సరోజినీదేవి కాంగ్రెసుకు వెళ్ళవచ్చును హిందూసంఘ టనమునుగూర్చి మాటాడినప్పు డామె లజపతిరామిగారిని యితరులకు ఖండించెనన్న నేరముచేత ఆమె కెవరును పాక్షిక త మొనంగరాదని కాన్పురులో ప్రచారము చేయించుటకు నాకు పంపబడిన రెండుబాబులవల్లను ఒక అపొత్తింపుబడిన కరపత్రము వల్లను తెలుసుకొని మిగుల విచారించితిని. అట్లు ఖండించుటలో ఆమెతప్పు చేసినదనియే నాయభిప్రాయము. కాని ఎవ్వరికిని కోపము రావలెనని తానుద్దేశించలేదని ఆమె తన్ను దాను స్పష్టముగా తెలియ జేసుకొన్నది. కావున దానిని మరచి పోవలెను. అయినను ఆమెకు గలజీర్ణభక్తిని ప్రజలక్షేమమునకై ఆమెపడునంతాపమును విచారించి ఆమెను గూర్చి యిదియొక తప్పుగా నెంచుట పొడిగాదు. కావున ఆమెను నురించి ఎట్టి తీవ్రఖండినలు పనికి రావని నేను గట్టిగా చెప్పుచున్నాను. కాంగ్రెసు కామె అధ్యక్షుల వహింపబోవు చున్నది. కావున యాచిత్రీతిని ఆమెకు కాన్పురు పొరులందరు ను పాక్షిక త మొనంగెదరని నేను నమ్ముచున్నాను. అటువంటి సమయము లందు దయతో నుండుటయే న్యాయము. (అ. ప్రె.)

The Madras Races 1925-26.

చెన్న పురి వందెములు Notice.

విశేషతపు వానలవలన పందెపు తాకిళ్లును ఈదిగు తెలువ పబడిన ప్రకారం స్టూవర్డులుగారు మార్చిరి.

మ ద్రా సు మీ టింగు

మొదటిదినము

26-12-25 తేదీ శనివారము

మొదటి వందెము మధ్యాహ్నము

2 గం- 15 నిమిషములకు

సవరను బంగారు గట్టిగాజులు



జత 1 కి మహారీ రు 4-0-0 మూత్రమే  
దైమందు కట్టించుచేయబడినవి. అద్భుతమయిన పని తనము. అనేక రకములలో గలవు. సవరను బంగారుకు గారంటి, యెప్పుడయినను పరే మీ కవరము లేనియెడల సవరనుల ధర ప్రకారం సామ్య వాపసు యివ్వబడును. కోరువారికి క్షేట్రాకు వుచితముగా పంపబడును. 2189-1264

గోల్డుబేంగిల్సు మేనుపాక్చరింగ్ కో

3 జనరత్ ముత్తయ్య మొదలిపిడి, సావుకారు పేట మద్రాసు.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక సంఘము

నెల్లూరులో సభ

నెల్లూరు డిసెం: 17:—ఆంధ్రకాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘసభ 16 వ తేదీన జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యాలయముందు, జిల్లా సంఘకార్యదర్శి యగు పి. నటరాజురామిరెడ్డిగారి అధ్యక్షతన జరిగెను. ప్రభుమును కాన్పురు కాంగ్రెసునకు ప్రతినిధు లెన్నుకొనబడిరి. శ్రీ ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు, వెన్నేటి సత్యనారాయణగారు, పి. రామలింగరెడ్డిగారు, భమిడిపాటి సత్యనారాయణగారు చర్చలో పాల్గొనిరి.

రామలింగారెడ్డిగారి తీర్మానము

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు యాదినవతీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి:— "కాంగ్రెసు వారే ఎన్నికలలో పాల్గొని భాసనసభల పని కొనసాగించును, స్వరాజ్యపత్రము ప్రత్యేకముగ నుండ నవసరము లేకుండ జేయవలెను.

(2) ఉద్యోగస్వీకారనిషేధమును తొలగించి కాని స్థిరముగ ఉద్యోగముల స్వీకరింపవచ్చునా లేదా యను విషయమును అభిలభారత కార్యనిర్వాహకసంఘమువారు గాని, రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహకసంఘమువారు గాని రానున్న ఎన్నికలు జరిగిన పిమ్మట నిశ్చయింపవలెను.

(3) వైతీర్మానము లామోదించబడునో కాంగ్రెసు అధ్యక్షులందరు అ.భా. లేక రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక సంఘము వారి తీర్మానములకు బద్ధులైయుండునని ప్రమాణము జేయవలెను. వారు చెప్పిన విధానము ననుసరింపవలెను. లేదా వెంటనే తమ పదవులకు రాజీ నిచ్చి తిరిగి కాంగ్రెసు పక్షముతరఫున గాక ప్రత్యేకముగ ఎన్నికలకు నిలువవలెను. (4) ఉద్యోగము లందుండువా రెవ్వరును అ. భారత లేక రాష్ట్ర కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసంఘ సభ్యులుగ గాని అధ్యక్షులుగ గాని యుండరాదు."

కాన్పురులో కాంగ్రెసు సభ జరుగు లోపున రాష్ట్ర సంఘమువారు తమ అభిప్రాయములను తెలియజేయవలెనని రెడ్డి గారు రినిరి.

కార్యదర్శి యగు ఆంధ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు, యావని కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు చేయుటకు వీలులేదని యు రాష్ట్రకాంగ్రెసు సంఘమువారే కాంగ్రెసు అనంతరము సమావేశమై యావిషయము చర్చించుననియు తెప్పగా రెడ్డిగారు రంగీకరించిరి. ఈలోపున యాతీర్మానము గూర్చి రాష్ట్రకాంగ్రెసు సంఘసభ్యులందరికి తెలియజేయుటకు నిశ్చయించిరి.

హోటలు మేనేజరుకు శిక్ష

బొంబాయి, డిసెం: 17:—ఫలహరములు తెచ్చుచున్న ఒక శ్రీమతి తన్ని నందుకు ఒక యారాపియను హోటలు మేనేజరుకు 150/- విడిచెదను రు 100/- జరిమానాయును విధింపబడెను. ప్రాంతీకవిమ పెటికోగారు తన్ను చుండగా స్వయముగా చూచినవా రనుటచే ఫీర్యాదితరఫున సాక్ష్యముచ్చిరి. (అ. ప్రె.)

సుపాయలతో రాణి అంత్యక్రియలు

రంగూను, డిసెం: 17:—పూర్వము బర్మారాజైన తీ భాగారిభార్య సుపాయలతో రాణిగారి అంత్యక్రియలు నేడు జరిగెను. ఆమెకును చర్చిత గోడ్డునుండి కాంటన్ మెంటు గా రైనుకు గొనిరాబడెను. ప్రభుత్వకార్యాలయము, కళాశాలలు పాఠశాలలును మూసివేయబడెను. పూర్వపురాజు కోర్టులోని మంత్రియగు సర్ సావుమాన్ సాబాగారిలో సహా పెద్దలగు బద్మియలును ఇతరులును చాలమంది వచ్చిరి. ఊరేగింపు నడచుచుండగా రెండువైపులను జనులు క్రిక్కిరిసి చూచుచుండిరి. బర్మారాజులకు తీగినరీతి అంత్యక్రియలు జరుపబడెను. ప్రభుమును అశ్వికదళము నడచుచుండెను. వారిచేత ప్రాతీ విసనకరలు, గొడుగులు, అశ్వికలనుచుట్టకై గిన్నెలు సోఫాలు మొదలగునవి తెల్లనిదుస్తులు ధరించినవారితో గొనిరాబడుచుండెను. విచారమును తెలుపుటకై బర్మియలు తెల్లనిదుస్తులనే ధరించెదరు. సమాధిచేయుచోట గవర్నరును రంగూను డిప్యూటు కొంతనూది ఆఫీసరులతో నుండిరి. తనచేటిక నొకచోనుంచి కొన్ని ముగ్రోచ్ఛారములు మొదలగునవి జరిగినవిమ్ముట ఆచేటిక సమాధియం దుంచబడెను. కి|| శి|| రాణిగారికి 40వయసు కైలగలదు. ఇద్దరు రంగూనులోను ఇద్దరు హిందూదేశములోను ఉండిరి.

(అ. ప్రె.)



దక్షిణాఫ్రికా రాయబారుల

విన్నపము:

రాజప్రతినిధిగారి

నిరుత్సాహకరమగు జవాబు

(1)

దక్షిణాఫ్రికానుండి కొంతంతయాశబట్టుకొని, మాతృభూమికి విచ్చేసిన భారతీయ ప్రముఖుల విన్నపములకు రాజప్రతినిధిగారి రిచ్చినజవాబును గాంచి న, మిక్కిలి ఆశాభంగము కలుగకమానదు. ప్రస్తుతసందర్భానికి రీడింగు ప్రభువుగారింతబలహీనత జూపెదరని ఎవరును తలచి యుండరు. హిందూదేశప్రభుత్వము తమ యుండ నిలుచునని వీరు భావించిరి. కాని తుదకు బ్రిటిషుప్రభుత్వముతో బాటు ఇండియా ప్రభుత్వము గూడ, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయ సమస్య పట్ల తగిన లక్ష్యము జూపకబోయెను. విటరులును గారిదివరకే, ఓటిపలుకు బలికిరి. దక్షిణాఫ్రికా అధినివేశరాజ్య మగుటచే, తన కిష్టము వచ్చిన చట్టమును గావించవచ్చునని విటరులుగాను చెలిపిన సంగతిచే, రీడింగుప్రభువుగారును ఏకరువు బెట్టిరి. దక్షిణాఫ్రికా అధినివేశరాజ్య మయినంత మాత్రమున, సామ్రాజ్యబాధ్యతను తొలగించు కొన వీలు గలదా? బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో నిలచి యుండునంతవరకు, ఇతరభాగముల ప్రజల హక్కులను రక్షింపవలయును. అందుకు మారుగ సామ్రాజ్యమునకు శిరోరత్న మని భావించుచున్న హిందూదేశపు ప్రజలను వీడించుచు, ఇతర ఆసియాజాతులవారికన్న నికృష్టముగ జూచుట, నేరమనుటకు సందియములేదు. ఇట్టిదుస్థితిని గాంచి, సహించుట ఇంగ్లండుకు న్యాయమగునా? న్యాయమగునేని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము గూర్చి లేనిపోని పొగడ్తల గావించకుండుట మేలు.

సామ్రాజ్యమునునది వట్టిభ్రమ యగును. అట్టితరి, భారతీయులు సామ్రాజ్యంతర్గతస్వపరిపాలనము గోరుట కెట్టియాకర్షణ ముండును? సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును వాంఛించుటకే కుతూహల మేర్పడును. దక్షిణాఫ్రికా తన యిచ్చవచ్చినపుడు, సామ్రాజ్యమునుండి లేచిపోవుటకు వీలగునని హర్షిగాజగ రిటీవల సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించిరి. ఈ వాక్యములకు బ్రిటిషుమంత్రు లెవరును జవాబిచ్చియుండలేదు. తన కిష్టమువచ్చిన చట్టమును గావించుటకేగాక, ఎప్పుడువచ్చిన నప్పుడు సామ్రాజ్యమును వీడుటకు దక్షిణాఫ్రికా కధికారము గలదా? ప్రాయశః ఈభయమే, భారతీయ సమస్యనుగూర్చి ఎక్కుడుపట్టుకల జూపకుండుటకు బ్రిటిషుమంత్రుల నడ్డుపెట్టుచున్న దేమో తెలి

యదు. ఇది గానియెడల, రంగుభేదమును ఇంగ్లండు గూడ ముఖ్యముగ పాటించుచున్నదని తలంపవలసి వచ్చును. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులస్థితి ఎటుల నున్నదో, అక్కడనుండి యరుదెంచిననాయకులు తమ విన్నపమునందు స్పష్టపరచిరి. రానురాను పరిస్థితులు దుర్భరమగుచున్నవి. ప్రపంచమంతయు మేల్కొనుచున్నను, దక్షిణాఫ్రికాలోని తెల్లవారలకు ప్రబోధము గలుగకున్నది. ట్రాన్సువాలు రాష్ట్రములలో భారతీయుల వాణిజ్యపుహక్కులు సన్నగిల్లినవి. భారతీయవర్తకుల కి క మీ దలై సెన్సుల నిచ్చుట జరుగబోదు. నేటాలులో భారతీయుల ధికసంఖ్యాకులు గలరు. వీరిలో పలువురు అక్కడనే జన్మించిరి. వీరికి మాతృదేశ మన నేమియో తెలియదు. వీరి పూర్వులు తమచెమ్మట నోడ్చి అటవీ ప్రదేశముల నుద్ధానవనములుగ మార్చిరి.

అట్టి ప్రదేశమున భారతీయుల హక్కులు వరుసవరుసగ తీసింపుచున్నవి. 1922 సంవత్సరమునందు, భారతీయప్రముఖులు రాజప్రతినిధిని దర్శించిన పిమ్మట, వారిస్థితి మరింత దుస్థి మయినది. మూడు నిర్బంధచట్టములు గవర్నరు జనరలుగారి ఆమోదము బడసినవి. భారతీయులెంత మొరలిడినను ప్రయోజనము గలుగక బోయెను. రెండుచట్టములు భారతీయుల మ్యునిసిపలు హక్కులను పౌరస్త్వపు హక్కులను పూర్తిగ దొలగించినవి. మ్యునిసిపలు భూములను సంపాదించుటకు గాని, ఆక్రమించుటకు గాని హక్కు లేకుండ జేయబడినది. మూడవచట్టము వర్తకపు హక్కును తొలగించినది. పార్లమెంటుకు ఎన్నిహక్కులు మొదటనే తొలగిపోయినవి. అట్టితరి, భారతీయులు తలయెత్తి తిరుగుటకు గాని, పొట్టబోసికొనుటకు గాని ఎటుల వీలుండును? ఇవి చాలక గూడములచట్టమును, ఇ మిక్రేషను నిర్బంధచట్టమును నిర్మింపవలయునని దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు తలపెట్టిరి. గూడముల చట్టము భారతీయుల నిమిత్త మే నిర్మింపబడుచున్నటుల, బాధ్యతగల మంత్రుగా రిడివరకు స్పష్టముగ చెలిపి యుండిరి. ఇంతకాలమునుండియు నివసించుచున్న భారతీయులను, విదేశీయులని ప్రకటించిరి. అందుచే భారతీయులసంఖ్య నెటులనయినను తగ్గింపవలెనని తెలిపిరి.

భారతీయులను నివాసమునిమిత్త మేమి, వర్తకమునిమిత్త మేమి ప్రత్యేకపుగూడములలో నుంచెదరు. ఇతర స్థలములలో నడుగుబెట్టుటకు వారికి హక్కులేదు. అనారోగ్యమై, వాసయోగ్యములుగాని ప్రదేశములకు భారతీయులను నెట్టివెచిన వారి యంతట వారేదేశమును విడనాడక తప్పదు గద. ఇట్టి నిర్బంధములు స్మట్సుగాంధీ బడంబడికకు విరుద్ధములని ఏమాత్రము వివేకముగలవారికయినను గోచరింపకమానదు. ఉన్నహక్కులను దీసివేయగూడదని, బడంబడికయందు స్పష్టముగ గలదు. హర్షిగాజపక్షము వారితోబాటు, స్మట్సు పక్షమువారుగూడ నిర్బంధముల నామోదించుచున్నారనియు, తెల్లవారందరును ఏకమయిరనియు ఆంధ్రానుగారు తంతివార్త సంపియుండిరి. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు రాండుటెబిలు సమావేశమును కోరియుండిరి. అది వలనుపడదని మల్కా మంత్రుగారు స్పష్టముగ వెలిబుచ్చియుండిరి. చట్టపు

మూలనూత్రములను విడనాడుటకు వీలులేదట. చట్టమును గూర్చి సెలెక్టుకమిటీవారు యోచించుచున్నపుడు మాత్రము, ఇండియా ప్రభుత్వమువారేమయినను మనవిచేసికొనవచ్చునట. ఆత్మగౌరవము నిటుల గోల్పోవుటకు, భారతీయులు సమ్మతించరు. నూతన నిర్బంధచట్టములను సార్వభౌముడు వీటో జేయవలయుననియు, లేనియెడల నానారాష్ట్రసంఘమున కీవిషయమును తెలిపి వారి ద్వారా న్యాయము బడయునటుల జేయవలయుననియు, రాయబారులు రాజప్రతినిధిని వేడిరి.

కాని, ఇండియా ప్రభుత్వము ప్రజలహక్కుల కొరకై తుదివరకు పోరాడుటకు సంసిద్ధపడనంతవరకు, ఇట్టి కోర్కెలు సఫలము గానేరవు. రీడింగు ప్రభువుగారు చెలిపినటుల, దక్షిణాఫ్రికా విషయమై ప్రజలును ప్రభుత్వమువారును ఏకాభిప్రాయులై యున్నారు. కాని లాభమేమి? భారతీయులు చట్టబద్ధముగ జేయగలపని యేమియు గనుపించదు. ప్రజలకు స్వపరిపాలనము లేనపుడు ఇండియా ప్రభుత్వమువారే వారి హక్కులను రక్షింపవలయును గద. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు వెనుకముందాడుచున్నపుడు, ప్రజల కెట్టి యాశ యుండును? నానారాష్ట్రసంఘమునం దంునను, హిందూదేశప్రభుత్వమునకే స్థానము గలదు. అందుచే ప్రభుత్వమువారు ధైర్యము వహించి పాటుబడనియెడల, ఇంగ్లండుగాని నానారాష్ట్రసంఘము గాని లక్ష్యపెట్టజాలదు. రీడింగు ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యేక రాయబారమును దక్షిణాఫ్రికాకు బంపినపుడే, లోపము గావించిరి. రాండుటెబిలు సమావేశమును దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించినపుడు, వారితో మనవిచేసికొని ప్రయోజన మేముండును? హిందూదేశము నిర్బంధచట్టముల నూత్రము నంగీకరింపజాలదు. రాజప్రతినిధిగారు గూడ ఈ విషయమై పట్టుదల జూపుట ధర్మము.

అందుకుమారుగ రాజప్రతినిధిగారు నిరుత్సాహకరముగ ప్రసంగించిరి. రాయబారులు తెలిపిన విషయముల కామోదము తెలిపిరి. కాని, ఇంకను దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారితో నేదియో మనవి జేయవలయునని రీడింగు ప్రభుత్వమువారితలంపు. రాండుటెబిలు సమావేశమును వారు పూర్తిగ నిరాకరించినను విషయమును వీరు గుర్తింపకుండుట విచిత్రము. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు పంపిన రాయబారమువలన నేమి ప్రయోజనముండునో చెలియకున్నది. భారతీయులు న్యాయము గోరుచున్నారు గాని దయాధర్మమునాశించుట లేదు. న్యాయమును నిరాకరించినపుడు, ఇంకను విన్నపములతో నేమి పనియుండును? దక్షిణాఫ్రికాకు సర్వాధికారము గలదని రీడింగుప్రభువుగారు రంగీకరించుటచే, భారతీయపక్షవాదమును వదలుకొనిరి. భారతీయుల బదులు ఆంగ్లేయు లిటుల బాధింపబడిరనుకొనుదు. అప్పుడు రీడింగు ప్రభువుగారు గాని మరియి తర ప్రముఖులు గాని యిట్టి వాదమును గావించెదరా? బ్రిటిషు వ్యక్తి యొక్కరి హక్కుకు భంగము కలిగినను, పెద్ద ఆర్థాటము గావించి

యుండెడివారు. లక్షలకొలది భారతీయుల హక్కులకు తీరనిభంగము వాటిల్లినపుడు, దక్షిణాఫ్రికా తేనెయిష్టమువచ్చినరీతిని సంపదించవచ్చు నని తెలుపుట ఎంత విచిత్రమో యూహించవచ్చును. రీడింగు ప్రభువుగారు చెలిపినవాదమే నిజమగుచో ఏక జేయగలిగిన దేమియు గనుపించదు. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు తమపంతమును విడుచుట దుర్లభము. వారిహక్కును వారేల తదలుకొందురు? వెలుపలివారు జోక్యము కలుగజేసికొనుట దక్షిణాఫ్రికా కేమాత్రము సరిపడదని, రీడింగుప్రభువుగారు తెలుపుచున్నపుడు, మారు మాటాడకుండుటయే యుత్తమము. దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులు వారియవస్థను వారే యనుభవించెదరు.

దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు మొదటి నుండియు ఇండియా ప్రభుత్వపు మొరల నాలకించుచుండిరియు, కొంత మేలు జేయుచుండి రనియు చెలిపి, రీడింగుప్రభువుగారు సంతృప్తి చెందుచున్నారు. అటులగుచో భారతీయుల హక్కులు నిర్మూలనమగుట కేమికారణ ముండును? రీడింగు ప్రభువుగారు చెలిపినసంగతుల బట్టియే, 1925 సంవత్సరపు ఆర్డినెన్సు నిర్మించబడినను, నేటాలు బోసు ఆర్డినెన్సునుగూర్చి ఇండియా ప్రభుత్వమువారు తమ యసమ్మతి చెలిపినను, గవర్నరు జనరలుగారు అంగీకారమొసగిరి. రాష్ట్రీయ సభ వారి గృహకృత్యవిషయములలో జోక్యము కలుగజేసికొనుట పాడిగాదని వీరిటుల గావించిరట. తుదకు గూడెముల చట్టము విషయమునగూడ దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు రటులనే ప్రవర్తించిరి. వర్తకచట్టము, ఆరోగ్యచట్టము, గనుల చట్టము మున్నగు వాని విషయమై తాము చేసినవిన్నపములు పూర్తిగ విఫలమయ్యె నని రీడింగు ప్రభువుగారు రంగీకరించిరి. అట్టితరీ, దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు చూపిన దాక్షిణ్య మెక్కడనో తెలియకున్నది. హార్డింజి ప్రభువుగారు రాజప్రతినిధిగ నుండగ, నిలుల బలహీనముగ ప్రవర్తించి యుండలేదు. చెన్నపురిలో నిచ్చిన యుపన్యాసమునందు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి దుశ్చర్యలను హార్డింజిగారు ఖండించుటయగాక, పాలకులను తీవ్రముగ నిరసించిరి. వీరిప్రసంగము సామ్రాజ్యమునం దంతటను కలవరము గలుగజేసెను. దక్షిణాఫ్రికా పాలకులు మొదట ఆగ్రహము జెందినను, పిమ్మట లొంగిపోయిరి. గాంధీ-స్మల్లు బడంబడికపిమ్మట గుడిరెను. రీడింగు ప్రభువుగారు రీతిని ప్రవర్తించుచో, ఇప్పుడయినను న్యాయము జరుగకమానదు. వీరు మొదటనే దక్షిణాఫ్రికాకు సర్వాధికారము గలదని నీళ్లునమలుచున్నపుడు, వీరి నుడుపులను శారవించువారుండరు. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల దుస్థితిని పొవించుటకు, హిందూదేశము త్వరలో స్వరాజ్యసిద్ధి బడయుట దప్ప వేరొక మార్గము గనుపించదు. ఈలోపుగ సవనర మని దోచినచో, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు సాత్విక నిరోధము నవలంబించగలరు. ఇండియా ప్రభుత్వముగాని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వముగాని భారతీయుల హక్కుల నిమిత్తమే యావచ్చునని భారబోసి వారియండ నిలిచెద రను నాశ కవకాశము గనుపించదు.

### బ్రాహ్మణదూషణ

తన శక్తిసంతను కొందఱ కాలమున లోకసంగ్రహంమై భారబోసి, భౌతికపాఖ్యములను విడనాడి తపస్సాధ్యాయ నిరతుడై విశాగ్మై చరించుచు, జ్ఞానవ్యాసమే తన ధర్మ మని ఎంచి పాటుబడిన బ్రాహ్మణుని లోకకంటకునిగ భావించుటకు కాలవైపరీత్యము దప్ప వేరు కారణము గనుపించదు. బొంబాయినుండి దిగుమతి ధౌన అమృతకరుగా రేమి, గౌ. యాదవుగారేమి, మద్రాసు జస్టిసు పక్షమువారికన్నను పరుషప్రసంగము సందు ముందడుగు వైచుచున్నారు. అనుచరు తెలుల ప్రవర్తించినను, మంత్రీ పదవి నాక్రమించిన యాదవుగారు రయినను ఎక్కుమ విచక్షణ జూపుట యవసరమైయుండెను. అందుకు మారుగ, బ్రాహ్మణేతర సభాధ్యక్షత వహించి హద్దుమీరి ప్రసంగించిరి. వీరి యుపన్యాసమునందు మొదటినుండిచివర వరకు బ్రాహ్మణదూషణ దప్ప వేరొకటి గనుపించదు. ఇప్పటి బ్రాహ్మణులనేగాక, వారిపితామహులను ప్రపితామహులనుగూడ దూషించిరి. దేశము స్వరాజ్యముకొరకు పరితపించుచున్న సమయమున బ్రాహ్మణేతరప్రముఖులు కొందఱిట్టి అసహన భరితమగు దూషణతో ప్రొద్దుబుచ్చుట దేశదురదృష్టము తప్ప వేరుగాదు. దీనివలన బ్రాహ్మణేతరుల యభివృద్ధి కిసుమంతయయినను లాభముగలుగునా? కలుగదని, బ్రాహ్మణేతరులు పలువురిది వరకే గ్రహించిరి. జస్టిసుపక్షమునకు చెన్నరాజధానిలో నెట్టి పలుకుబడి లేనికతమున, బొంబాయి నుండి దీసికొనివచ్చి వారిచే బ్రాహ్మణులను దూషింపజేసినమాత్రమున, ప్రయోజనముండునని తలచుటకన్న పొరబాటు వేరొకటుండదు. ఇది వరకున్న వ్యాప్తి గూడ ఇంతటితో సంతరింపవచ్చును. బొంబాయిగవర్నరగు సర్. విల్సనుగారు యాదవుగారిని బ్రాహ్మణేతరోద్యమమును బీరులలో వ్యాపింపజేయుటకు అనుజ్ఞనొసగిరట. విదేశ పాలకు లిటుల ప్రోత్సహ మొనగుట ఆశ్చర్యకరముగాదు. స్వరాజ్యపక్షము బ్రాహ్మణపక్షమని వీరు చాటుచున్నారు. ముందు చెడుపేరు బెట్టి ఆపిమ్మట నిందింపవలయుగద. స్వరాజ్యపక్ష స్థాపనాచార్యులగు దేశభంధుదాసుగారేమి, బొంబాయినాయకు లగు పటేలుగారేమి, ప్రస్తుత నాయకులగు నేనుగూడగా రేమి బ్రాహ్మణేతరులయినను, ఆ సంగతిని వీరు పాటించరు. మధ్య రాష్ట్ర స్వరాజ్యపక్షనాయకులలో నొక రగు రాఘవేంద్రరావుగారు బ్రాహ్మణేతరులయినను, వీరి కాసంగతితో నిమిత్తము లేదు. బ్రాహ్మణేతర ప్రముఖులు కొందరు స్వరాజ్యపక్షమునందున్నను, వారును బ్రాహ్మణమాయలో బడిరట. ఇంతకును స్వరాజ్యపక్షము చేసినదోస మేమి? స్వరాజ్యసిద్ధికై ప్రయత్నించుటయే. మహారాష్ట్ర దేశమునందు ఉద్యోగములను స్వీకరింపవలయుననుకోర్కెకు, బ్రాహ్మణేతరులను తరిమివైచుటయే మూలాధారమట. పాపము యాదవుగారు తమ స్థానమునకు కదలిక గలుగునని ఎంతభీతి జెందుచున్నారో గద! ఉత్తరహిందూస్థానములో బ్రాహ్మణులకునునబడి యున్నా రనియు, వర్ణభేదము సంతగ పాటించుట లేదనియు, యాదవుగారు రంగీకరించెదరు.

అటులగుచో బ్రాహ్మణేతరోద్యమమును అఖిల భారతోద్యమముగ జేయుటకు వీలెటులుండును? మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యపతనమునకు బ్రాహ్మణులే కారణ మని అమృతకరుగారు చెలిపిన యవవాదమునే, యాదవుగారును తెలిపిరి. చారిత్రక నిదర్శనము లిందుకు విరుద్ధము. పీష్వాలపరిపాలనము, మహారాష్ట్రచారిత్రమునకు వన్నెదెచ్చిననుటకు సందియము లేదు. రిస్సాంసేపు సహకారమును ప్రతిపాదించుట గూడ బ్రాహ్మణమాయయేనట. బ్రాహ్మణేతరులందరును నడుముగట్టి బ్రాహ్మణుల నెదుర్కొనవలయునట. దాస్యము ననుభవించుచున్న సంఘముల వారు ఒకరి నొక రెదుర్కొనుటవలన, విదేశపరిపాలకులకు లాభము గలుగుట దప్ప వేరు ప్రయోజన ముండజాలదని, బాలుడయినను గ్రహింపగలడు. ఈరీతిన అతఃకలహములను పురికొల్పేడి నాయకుల కెంతదూరముగ బోయిన ప్రజల కంత శ్రేయోదాయకము. బ్రాహ్మణులను సముద్రమున బడద్రోయవలయునను వాక్యములను అమృతకరుగారు మరియొకరి వాక్యములనుండి ఉదాహరించిరట. అంతమాత్రముచే వారి దోసము తగ్గునా? ఆ వాక్యములను అమృతకరుగారు ఖండించిరా? వానినుచ్చరించి, మీకుమిక్కిలి సభికులలో సంతసమును పురికొల్పిరి. యాదవుగారు మాత్రము అంత దూరము బోరట. ఇది కొంతమేలే. బ్రాహ్మణులను భూమిపైన నుండనిచ్చెదరు. బొంబాయిలో బ్రాహ్మణేతరపక్షము తక్కువయని వీరు గుండుచున్నారు. యాదవుగారు ప్రతిపాదించెడియద్దేశ్యములే యీపక్షమువారి యాశయము లగుచో, దేశాభివృద్ధి గోరువా రెవరును తత్వతఃభివృద్ధిని గోరజాలరు. వీరికి హిందూ మహాసభగూడ పనికిరాదు. హిందూ మహాసభ వృద్ధియగుచో, బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరవిభేదములను వైకిదెచ్చుటకు వీలు లేదుగద! స్వరాజ్య సిద్ధికై ప్రబలప్రతిబంధక మేమయిన నున్నయెడల అది, ఏకమత్యవిహీనతదప్ప వేరుగాదు. ఏకమత్యమును బలపరచుటకు మారుగ అంతఃకలహముల నీనమయమున వెంపొందింప నెంచువారు దేశమునకు మితిలేనిహాని గావించుచున్నా రని ప్రజలు గ్రహించుట యావశ్యకము.

### అలహాబాదు మ్యునిసిపలుఅధ్యక్షుని ఎన్నిక

పరాజయమునొందిన అభ్యర్థి దావా  
అలహాబాదు, డిశంబరు 19:—ఇటీవల అలహాబాదు మునిసిపలుఅధ్యక్షుని ఎన్నికొనటకు జరిగిన ఎన్నికలందు పరాజయమునొందిన అభ్యర్థియగు దామోదరదాసు, విజయవాడకు కాంతాప్రసాద కాకరుగారు గవర్న మెంటుపై పరుగనుండి వేతనమును దీసికొనుచుండుటచే ఎన్నిక రద్దు చేయించవలసినదని దావా దాఖలుచేసెను (అ. ప్రె.)

### బర్తా రాజద్రోహపుకేసు

విచారణ పూర్తియైనది  
రంగూను, డిసెం 18:—క్రిందటి మేనెలలో కెందుపన్యాసము లిచ్చినందులకై కేసు తేబడిన యుద్ధిత్ ప్లేయింగు గారి విచారణ మంత వడ్డీ సెషన్సుజడ్జి వి. జె. దామ్యపుగారి యెదుట పూర్తియైనది. తీర్పుజనవరి 14 తేదీన వెల్లబడును. (అ. ప్రె.)

# దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల యిక్కట్లులు

రాజప్రతినిధికి రాయబారుల విజ్ఞప్తి

రాజప్రతినిధి ప్రత్యుత్తరము

కలకత్తా, డిసెం 19—నేడు దక్షిణాఫ్రికానుండి వచ్చిన భారత రాయబారులు యీ క్రిందివిధముగ నొక విజ్ఞప్తిని భారత రాజప్రతినిధికి సమర్పించిరి:—

ప్రథమమున రాయబారులు తమను పత్రికించినందులకు రాజప్రతినిధికి వందనముల సత్కరించినవిధము దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల ప్రస్తుత స్థితిగూర్చియు, క్లాసుయేరియాల బిల్లు వలనగల్గు వ్యవస్థలగుర్చియు నివేదించిరి. 1922 మార్చి లో దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల సర్వ శాసనసభలో భాగముగా కత్తమున రాయబారులను అప్పడు భారతీయుల స్థితిగూర్చి సమీక్షించియుండిరి. అప్పటినుండియు దక్షిణాఫ్రికా శాసనము లేవిధముగ నుండునో యీ మధ్య రెండు రాష్ట్రీయ శాసనములు గావింపబడి నేటాలులో భారతీయులకు గల యెన్నికల హక్కు యెట్లు తొలగింపబడెనో, వర్తకయాజమాన్యవ్యవస్థయొక్క విధినిబంప బడెనో రాజప్రతినిధిగారికి తెలిసియుండును నని చెప్పి రాయబారులు తమ ప్రస్తుతమున్న కష్టములను స్పష్టముగ చెప్పుకొనగోరిరి.

కేపురాష్ట్రము

కేపు రాష్ట్రమునందు శిశువులను భారతీయులుగలరు. వారింతరమును బహిష్కరింపబడిన బాలు ముగ్ధునిపలపార్లమెంటులో హక్కుల నెట్టి నిరోధము లేకుండనే వారితో బాలులకు విండు చుండిరి. వారికింకను స్థిరాస్తిని నివ్యాపారములతోయును యొక్కడ బట్టిన నక్కడ నివసించుటకు స్వాతంత్ర్యము గలదు. అయితే ఒక్కొక్కప్పుడు భారతీయులైన పాపముచేతన తక్షణము జైలకును కంగీకారము నియ్యకపోవుచుండురు. అచట నున్న భారతీయుల కొరతను వందలి యూరోపియనులకు గాని ప్రభుత్వముగల గాని యెట్టి కష్టములు లేనవి చెప్పుటకు సంతోషమునున్నది.

ఆరంజి స్వతంత్రరాష్ట్రము

ఇచట 200 నుండి భారతీయులుమాత్రము గలరు. వారు యూరోపియనుల యొద్దలోనే పడుకొని నుండుచు రతుమీదనే ఆ రాష్ట్రములో నికిరానియబడిరి. మరెవరెవరు మాదగాని భారతీయులకును తెట్టుటకు వీలులేదు.

ట్రాన్స్వాలు

ఇచట 12 వేలనుండి భారతీయులు గలరు. వారలు పార్లమెంటులో హక్కులనుగాని ముగ్ధునిపలనుగాని యెప్పుడును అనుభవించలేదు. వారు స్థిరాస్తి సంపాదించు వీలులేదు. అయితే ఇంతరమున వర్తకము జేసికొనుటకు లైసెన్సులు మాత్రము కష్టములేకుండ పుట్టుచుండెను. కాని 1925 యీ లైసెన్సు లిచ్చుటలో గూడ హద్దులు నిర్ణయించుచు శాసించెను. ఆశాసనము నలని కష్టము వింకను భారతీయులనుభవించలేదు. ఇటువంటి శాసనమే అసియా ప్రతిపాల భావములేని కేపు రాష్ట్రములోగూడ జేయ నుద్దేశించుటచేత యిక్కడనుండి క్రొత్త లైసెన్సులియరనియే చెప్పవచ్చును. ఇంతేకాక 1925 జూలై లో నిచ్చిన లైసెన్సులగుడ 1926లో క్రొత్తవిగానే భావింపబడును. వాటిని మరల ప్రసరుకరించునపుడు త్రోసివేయవచ్చును. క్రొత్త లైసెన్సులను త్రోసివేసినపుడు అప్పీలుండదు.

నేటాలు

నేటాలులో 140 వేలనుండి భారతీయులు గలరు. అందుచాలానుండి అక్కడ బుట్టినవారే. ఆ రాష్ట్రమును కష్టపడి అదివిలో నుండి పర్లమెంటు భారతీయుల సంతతివారే అనబడు గలరు. 1896 లో భారతీయులకు పార్లమెంటులో హక్కు తీసివేయబడెను. కాని స్థిరాస్తి సంపాదించుకొనుటకుగాని యిష్టమువచ్చినచో నివసించుటకుగాని వర్తకపు హక్కులనుగాని యెట్టి ఆటంకమును తెట్టులేదు. 1903 లో నేటాలునందు రెండు ఘోర శాసనములు గావింపబడెను. ఒకటి అసియాదేశీయులకు క్రొత్త వర్తకము లైసెన్సుల నిచ్చుట నాసివేయుటకును, రెండవది 1918 తరువాత ఉన్న లైసెన్సులను క్రొత్తవిజేయుటకు వీలులేకుండను చేయబడెను. ఈతీర్మానములు ఇంపీరియలు ప్రభుత్వమువారిచే అంగీకరింపబడక పోవుటవలన భారతీయుల వర్తక వ్యవస్థయు నెట్టి భంగముగగలుగనుండెను.

1922 లో రాయబారులు వికడను వచ్చినపుటికి నైతము ముగ్ధునిపల పార్లమెంటు హక్కులు యూరోపియనులతో సమముగ నుండి స్థిరాస్తి సంపాదించుటకును యిష్టము వచ్చినచో నివసించుటకును అధికారము గల్గియుండెను.

అప్పటినుండియు దురవస్థ బట్టినది. మూడు రాష్ట్రీయ శాసనములు భారతీయులపై నుద్దేశించినవి యెంతవద్దన్నను గవర్నరు తెనరలుగారి అంగీకారమును బడనెను. ఇందులో 1924 బిల్ ఆర్డినెన్సు వల్ల ను, 1925 లో ను పిల్ల ప్రాంతమున ఆ మెండు మెండు ఆర్డినెన్సులు భారతీయులకు ముగ్ధునిపల హక్కులు కొట్టివేయబడెను. ఇంతేకాక అసియాదేశీయులసంతతివారు ముగ్ధునిపల హక్కులను సంపాదించుటకు గాని ఆక్రమించుటకుగాని హక్కులొలగింపబడెను. మూడవ ఆర్డినెన్సు వర్తకపు లైసెన్సులకు సంబంధించినది. ఇందులకొకబోర్డు నియమింపబడెను. వారి నిర్ణయముమీద అప్పీలులేదు. ఈశాసనము అసియాదేశీయుల వర్తకముజేసికొన నుండ నిషేధించుటకు నుద్దేశించుటవలన వారితో కుండుచున్నారో మీరునులభముగనే తెలిసికొనగలరు.

వీనిని బట్టిచూచినయెడల 1922లో మీదర్శనమైనవిధము భారతీయులకు మరింతయొక్కవ యిచ్చుందులు గల్గెనని తెలియగలను. మేముగవరములో వారితోను గాననూను. ఈకష్టములు, అపమానములచాలక గాబోలును. యూరపియనులు కొందరు అన్యాయముగ భారతీయుల నవలె లేవగొట్టుటకు ప్రయత్నము జేయుచున్నారు. ఇందులకంగీకరించియే యూనియను ప్రభుత్వమువారు క్రిందటిసారి పార్లమెంటులో క్లాసుయేరియాలిల్లును ప్రవేశపెట్టిరి. ఇప్పుడు మేము కష్టములనుండియే వివాదాయమునుగోరవచ్చితిమి.

ఈబిల్లు ఒక్కభారతీయులమీదనే యుద్దేశించబడినది. ఇందు ఇతరబాలులనా తనయను జేరరు. ఇందలి యుద్దేశము భారతీయులను యేవోమూలలకు నెట్టి, పారిశ్రామికముగ పనికిరానివారినిజేసి తుదకు దక్షిణాఫ్రికాలోనుండి తిరుగుగొట్టునట్లే ఉండవలెను. ఇయ్యది బిల్లు పెక్కు నులబట్టియేగాక మంత్రి దీనిని పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టును. భారతీయులు ఈ దేశమునకు విజేయుటగావునను, భారతీయులసంఖ్యను చాలవరకు తగ్గించినగాని యీసమస్య పరిష్కారము గాదని చెప్పెను.

బిల్లునందు నిర్దేశనివాస ప్రయోజనములనుగాని నిర్బంధముగ వేరుజేయబడుదురునును భారతీయుల లేమత్రము నంగీకరింపజాలరు. 1922 లో మీరు, ప్రభువుగారు ఈ వేరుజేయునిధాంతమునకు ప్రతిపూలముగ నున్నటులజెప్పును భారత ప్రభుత్వముతోబాటు, నివాసస్థలములందుగాని వర్తకమునందుగాని భారతీయులను వేరుజేయుట కూడనని అంగీకరించెదరు అని చెప్పియుండిరి. దక్షిణాఫ్రికాలో నిబిల్లునకు సంత ప్రాతిపూలము గలదో చెప్పవలసిగాదు.

యూనియనులో నేటిపులు నివసించుటలములు ముగ్ధునిపల పాటిటిల ఆక్రమణల సంతకత్తులముగను అనారోగ్యముగ నున్నవోగూడ మేముచెలపగోరెదము. 1922 ఏప్రిలులోను మరల సంఘముగూడ నీ వేరుజేయు నిధాంతమునకు ప్రతిపూలముగ నిర్ణయించెను. ఇంతేకాక యీబిల్లు గాంధీస్వల్పస్పృహంధి యుద్దేశమునకు ప్రతిపూలముగ నున్నది. అందు భారతీయులకు ప్రతిపూలముగ నుండు శాసనమేమియు జేయకుండుటకును, ఉన్న శాసనములను వ్యాప్త ప్రకారము హక్కులను గమనించి ప్రయోగించుటకును నిర్ణయము జేయబడెను.

ఈకారణముల చేతనే భారతీయు లిబిల్లు నంగీకరింపజాలకున్నారు.

ఇంతేకాక వలస శాసనముల విగించుటయు, వర్తకపు హక్కుల కష్టపడుటయు, భూములను సంపాదించు హక్కులకు నిరోధముల గలుగ జేయుటయు అన్నియు జూడ భారతీయులకు ఆనెము క్రొత్తకష్టములు వచ్చి అనిభావుచున్నారని చెప్పవలయును. భూమియాజమాన్యవిషయమునను, కాన్స్ట్రక్టివిచ్చు విషయమునను, వర్తకపు హక్కుల విషయమునను చేయబడిన నిబంధనల వలన భారతీయుల అధికముగ కూలి పోవును.

బిల్లు మొదటిసారి చదివిన తరువాత దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల రెండుతీర్మానముల జేసెను. అందు ఈబిల్లునకు ప్రాతిపూలము చెప్పుచునది. 1924 గాంధీస్వల్పస్పృహంధి బిల్లుకు ప్రతిపూలముగ నున్నదనియు, వారలను వేరుజేసి వారికి గల ఆస్తి హక్కులను లేకుండ జేసి తుదకు భారతీయులని వేరుజేయ నుద్దేశించుచున్నదనియు, నివసయమున గౌరవ ప్రదమున సమాధానము జేసికొనుటకై యూనియను ఇంపీరియలు ప్రభుత్వపరిసిధులును, భారతదేశ ప్రతినిధులును, దక్షిణాఫ్రికా

ఇండియను కాంగ్రెసు ప్రతినిధులును రౌండుటేబులుసభ జరుపవలెననియు చెబువ బడెను.

ఈ తీర్మానము 1925 నవంబరు 16వ తేదీని దేశీయాంగ మంత్రికి బంపగా, బిల్లు సూత్రములకు భిన్నముగ బోవుటకు వీలులేదనియు, యూనియనులో రాజకీయ పక్షములన్నియును యీ బిల్లు విషయమున నేకాభిప్రాయముతోనుండుట వలన దీనిని శాసనము జేయవలెననియు, యూనియను ప్రభుత్వముగాని భారత ప్రభుత్వముగాని రౌండుటేబులు సభ విషయమున నేమి జెప్పవో తెలియదనియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

రౌండుటేబులుసభ కావలెను

కాబట్టి మేము భారత ప్రభుత్వమును కోరునది రౌండుటేబులుసభను పై తెల్పినటుల సమావేశపరచుటకు యూనియను ప్రభుత్వముయొక్క అంగీకారమును బడయవలయుననియే.

ఈ బిల్లు ఒకవేళ శాసనముగాకపోయినను యెన్నికల హక్కులు, వలస, విద్య, వర్తకపు లైసెన్సులు చున్నగునవి పరిష్కారము గావలసి నవి గలవు.

భారతీయ జాతి యెప్పుడును రాజభక్తితోనుండియితర జాతులవారితోబాటు అన్ని శాసనములకును బద్ధులగుచున్నారు.

కావున మేము కేపు రాష్ట్రములలోను నేటాలులోను మాకు లేకుండజేసినరాజకీయవ్యవస్థలనువరలగోసంప్రదానములలో రాజకీయ పార్లమెంటువ్యవస్థల నొసలవలెనని మాత్రము కోరుచున్నాము. ఈ విధముగ దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల సమస్యను పరిష్కరింపవచ్చును.

యూనియను ప్రభుత్వము రౌండుటేబులుసభకంగీకరింపకమీరు ప్రభువులు మేమును జేయుతేవలెల తక్కువయక పార్లమెంటులో తెట్టి శాసనము జేయునెడల అప్పుడు సార్వభౌముడు అంగీకరింపకుండ జేయవలెననియు అదియుగావున్న ఈబిల్లు జాతిపనికి పరమలలో 23వ క్లాజు ఉద్దేశమునకు భిన్నముగ నుండుటవలన జాతిపనికి అప్పీలు జేయవలెననియు కోరుచున్నాము.

మరిల మేముతుదకు ప్రభువుగారికి వందనము లర్పించుచు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు భారతదేశ ప్రతిష్ఠకుదగిన హోదాను గలుగజేసెదనని ప్రార్థించు,

విధేయులు,

ఎ. అబ్దుల్ హిమాత్

జే. డబ్ల్యు. గాడ్ఫ్రీ

అమర్ బయట్

సోరబ్ రెస్సంజీ

వి. యస్. సి. వాదరు

భవానీదయాల్

ఎ. ఎ. మీర్జా.

\* \*

## రాజప్రతినిధి ప్రత్యుత్తరము

వైస్రాయికాంపు, డిసెం 19—దక్షిణాఫ్రికానుండి వచ్చిన భారతీయుల రాయబారులను బ్రత్యుత్తరమిచ్చుచు రాజప్రతినిధి యిట్లు జెప్పెను.

నేడు మీతోగూడి మీకుగల్గిన కష్టములగుర్చి చెప్పిండును కవకాశము గల్గినందులకు సంతోషమునున్నది. మీరెట్లు పియయ మీరుజేసిన కష్టముల నన్నిటిని క్రద్ధతో పరిశీలించి, కొన్ని సంవత్సరముల నుండియు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల స్థితిని సానుభూతితో విశీలించుచు నేనును నాప్రభుత్వమును అవసరము వచ్చినపుడెల్ల వారికష్టములను తొలగించుటకు తోడ్పడుచుంటిమి. ఇప్పుడు సమకాలీన కష్టములకు విచారమునున్నది. మీరు వ్యయముగ భారతదేశమునకు వచ్చి భారతీయులను, భారత ప్రభుత్వమును ఈవిషయముల నెట్టిభావము గల్గియున్నారో చెలుసుకొని మీ యుద్యమమునకు ప్రజలయొక్కయు ప్రభుత్వముయొక్కయు సానుభూతి గలదను దృఢవిశ్వాసము గల్గియుండురు. దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయులకు కష్టములు గలుగజేయు శాసనములజేసినందులకు భారతదేశములో చాలా చుప్పనముగ భావింపబడెను. ఈబిల్లును ప్రవేశపెట్టుటలో అచట భారతీయులను వేరుజేసి, యూనియనులో భారతీయుల సంఖ్యను తగ్గించ నుద్దేశించినటుల భయము తెలుపబడెను. మీరు రాయబారులు రౌండుటేబులు సభ యవసరమని చెప్పుటచు వచ్చెను. ఈసూచననే నేనును నాప్రభుత్వమును భావముగారు దక్షిణాఫ్రికాకు వచ్చిన నాటనుండియు జెప్పుచుంటిమి. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ మందుల కింకను ఒప్పుకొనలేదు. దక్షిణాఫ్రికాకు మేముక రాయబారులను అచటి భారతీయుల అధిక పరిస్థితుల గమనగలుగుటకు, క్రొత్త శాసనము వలన గల్గు ఫలితములను, విచారములను గూడ దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమును గోరితిమి.



మీరు రాయబారమును బంపు నూచనలు క్రిందటి అక్టోబరు 9 వ తేదీన జేయబడి ఆ ప్రభుత్వముచే నంబరు 10 వ తేదీ నం గీకరింపబడెను. మేము వెంటనే రాయబారము చేర్చుచు దాని ని 23 వ నంబరున పంపుచున్నామని దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ మునకు చెప్పితిమి. మీరాయబారము నమ్మచుకొని రూటరు వార్తలో నంబరు 19 వ తేదీ దెలిసెను. ప్రభుత్వ రాయబారమును బంపవలెనను నిశ్చయము మీరాయబారము మాటు లెక ముందే జేయబడెను. మారాయబారము ముఖ్యమైనది మేము దలంచెదము. కారణము యూనియను ప్రభుత్వమును కంగీకరించుట చలనను, యెక్కువ విషయములు దెలుసుకొనునని భావించుచేతను అట్లుగొనుచున్నాము. దక్షిణాఫ్రికానుండి భారతీయుల రాయబారము నమ్మనపుట్టి యాదేశమునుండి గూడ ప్రభుత్వమునా రు రాయబారము ను బంపుట తప్పింప వుండిన బాగుండెడిదై ననువచ్చి నయిబ్బందియేమియు లేదు.

ఈవిషయమై యెంతయెక్కువసంగతులు జరిగిన అంత ముందీ మేము దక్షిణాఫ్రికాకు బంపిన రాయబారము సంగతి గుండ్లములన్నియు గనుగొని జేయునూచనలు యూనియను ప్రభుత్వముగూడ సంగీకరింపవచ్చును మీ రాయబారము గూడఅందులకు తగిన నిర్మాణ నూచనలను గావించునని నమ్మెదము. మీ రివిషయమున భయమును కూచించుట సహజమే. అయితే యిప్పుడు వచ్చినయంతయు దక్షిణాఫ్రికాకు గ్రొత్తది. దక్షిణాఫ్రికా స్వతంత్రదేశము, పాల్ మెంటుగలను. స్వదేశ వ్యవహారముల గూర్చి కాసనము గాంచుటకు పూర్తి యధికారముగలదు. ఇట్టివ్యవహారములలో బైటివారు జోక్యము గలుగజేసికొనుట దక్షిణాఫ్రికాకు యిష్టముండవని నాకు దలసియు, దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులకు భంగకరముగనుండు కాసనముపై చర్యదీసికొన హక్కుగలవని నేను నాప్రభుత్వమును నిర్ణయించితిమి. మేము యాధర్వమునుతప్పక నెరవేర్చెదము. మేము దెబ్బఅభిప్రాయములను తప్పక విని ఆలోచించెదరని నమ్మెదము. మేము మాఅభిప్రాయములను దెబ్బకు హక్కుగలవను విషయమును యూనియను ప్రభుత్వము తగాదా పెట్టలేదు. చాలకాదులు పారు మేముగావించిన నూచనల నాచరణలో బెట్టిరి.

ప్రస్తుతము ప్రభుత్వముయొక్క స్థితిని గుర్తించవలెను. వారి దేశము వ్యవహారములందు జోక్యముగలుగజేసి కొనుటకు హక్కుగలవని చెప్పబాలము. యూనియను ప్రభుత్వము తుదకు మేము కలిగినదాని కంగీకరింపనియెడల ఆపరిశీతులలో నవసరమైన చర్యను మేము తీసికొందుము. దక్షిణాఫ్రికా యూనియను అసియావాసులకు విరుద్ధముగ కాసనముజేయు విషయమై భారతదేశములో నెట్టిభావము ప్రబలియున్నదియు, మా అభిప్రాయములను సార్వభౌముని ప్రభుత్వమునకు భారత మంత్రిద్వారా దెబ్బనునే యుంటిమి. నాకు నిరాశయేమియు గట్టుట లేదు. మేము దెబ్బ అభిప్రాయములు నిజముగ విషయములపై సాధారణది న్యాయములైన వరుణచేత యూనియను ప్రభుత్వము జాగ్రత్తగ పరిశీలించునని నేను నమ్మెదము. ఇండియను ప్రాంతజాతీయపుట్టు దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులయెడల తమకు ప్రత్యేకబాధ్యత గలదని యూనియను ప్రభుత్వమునకు చెలియును. ప్రస్తుతమున్న యూనియను ప్రభుత్వము ఇంతవరకును అసియావాసులకు ప్రతిహేతులముగ కాసన మేమియు జేయలేదు. వర్తమాన కాసనమును నెన్నెలు త్రోసివేసెను. ఇప్పుడుకచ్చినట్లు యేమగనో నిశ్చయింపలేదు. ఇదివరలో అసియావాసులకు ప్రతిహేతులముగ కాసనముజేయు నూచనలను నేను నాప్రభుత్వమును జాగ్రత్తగ పరిశీలించితిమి. మేము యూనియను ప్రభుత్వమునకు ఇట్టి కాసనముల భారతీయభావము లెట్లుండునో చెప్పితిమి. వారి పుట్టి మా రాయబారుల సత్కరించిరి. ఇదివరలో మేము నూచనలనే ప్రేరజేసినపుడు తగినవిధమున వారు గౌరవించుచునే యుండిరి. యూనియను ప్రభుత్వమువారు నాప్రభుత్వము జేయుచున్న యభిప్రాయములపై నేమిజేసినదియు, మేము ఆక్షేపణల నెంతవరకు గమనించినదియు అందరకు ను దెలియదు. నేను కొన్ని నిదర్శనముల నిచ్చెదను. 1831 లో నేటాలు బొన్నిపు లాసరణ కాసనము భారతీయులకు పట్టామునందు నియోజకాధికారము లేకుండ జేయ నుద్దేశింపబడెను. 1921, 1922, 1923, 1924 సం॥ములలో అనేకవిధాలు దేగా భారత ప్రభుత్వము తమ, యభిప్రాయముల దెల్పెను. గవర్నరు జెనరలు మొదటి దాని కంగీకరింపక రెండు, నాలుగు వానిని యింకను ముందు విచారించెదమని అసి, మూడవదాని నసలే అచరణలో పెట్టక యుండిరి. 1925 లో విదన ఆర్టికెల్స్ మాఅభిప్రాయము జేరకముందే గవర్నరు జెనరలుగారిచే అంగీకరింపబడెను. ఇంతేగాక యిది సామాన్య నియోజకపట్టికయందున్న భారతీయులకు హక్కులేకుండు జేయుట కోక కాసనము ప్రవేశపెట్టబడెను. దానిపై మేము వాయగా, ఇప్పుడిది వచ్చే సభ్యత్వమువారు ఆవిధానమున

ననియు, దాని నాచరణలో బెట్టునపుడైనను భారతీయులకు గల యెన్నిక హక్కులు గాపాడబడుననియు చెప్పిరి. 1925 నేటాలుబలో ఆర్టికెల్స్పై మేము అభిప్రాయముల దెప్పితిమి. గవర్నరు జెనరలు ప్రభుత్వమున ఆర్టికెల్స్ యింకను విచారించవలసియున్నదని అనియించెను. కాని తుదకు రాష్ట్రీయకాసన భవన స్వగమయములలో కాసనము జేసికొను హక్కుగలవని అంగీకరించెను. మరొకటి నేటాలు బ రోజులకు తైమెస్ కాసన మునకు సంబంధించినది. చాల విధాలు తమయజేయబడెను. అన్నియును భారతీయుల వర్తకస్వత్వములకు ప్రతిహేతులముగ నే యుండెను. గవర్నరు జెనరలు 1921 దిస్తు నంగీకరింపక 1922 దాని నాలోచించవలెనని అసి, 1923 దాని నంగీకరించుచు, 1922 దిస్తులూను అనియనేమను ఆర్టికెల్స్లో మనయిష్ట ప్రకారమెంతజేసినదియు దెలియజేసిరి. మేము యిందునుండి వ్రాయగా గవర్నరు జెనరలు బెర్ఫోర్డ్ నేటాలుపరిపాలని, భూమి అత్యుక్తమును వర్ణమునుబట్టి నిరోధించుటలో ఆలోచింపవలెననియు, అసియావాసులు నివాసస్థలమును సంపాదించుకొనుటకు వీలుగలుగజేయవలె ననియు కోరిరి. ఇకను తుదకు 1923 క్లాసు యేరియాలిట్టునుజూచుచు, భారత ప్రభుత్వమువారి పుట్టి ముఖ్యమనితలంచిన చదుయభిప్రాయములకు తలవివార ద్వారా బంపగా మంత్రులవిషయమై పరిశీలించెదనని హామీనిచ్చిరి. భారత ప్రభుత్వమువారింతేగాక 1921 ఏప్రిల్ నాటికి విచారణసంఘముపై తమయభిప్రాయములను దెబ్బనుగూడ వ్రాసిరి. దీనిపైని దీర్ఘచురు నుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరిగెను. అందు యూనియనుప్రభుత్వమువారు అసియావాసులయెడల తమగర్వమును వివరించిరి. ఇకను ఆవిషయము చర్చలో నున్నది.

కొన్ని విషయములలో నా ప్రభుత్వము దెబ్బవిషయములు లాభము లేకపోయెననిగూడ నే నొప్పుకొందును. 1923 నేటాలు పట్టుక మెల్ల కమిటీ కంట్రోలు అట్ల నెన్ను, 1926 ట్రాన్స్ వాలు జెనరలు డీర్బర్న్ ఆర్టికెల్స్ను విషయముననేమి జెప్పినను లాభము లేకపోయెను. 1925 దక్షిణాఫ్రికా గనుల కనుల సవరణచట్టువిషయమునగూడ మేముకొంతవ్రాసియుంటిమి. దానిపై కొన్ని అసియావాసుల కనుమలముగ మార్పుల జేసినను బిల్లు ధర్మగునందు మార్చేమియు గలుగలేదు. అర్థవ్యవహార అబిల్లు నెన్నెలులో త్రోసివేయబడెను. 1924 క్లాసుయేరియాల బిల్లు విషయమున గూడ మేమువ్రాసితిమి. కాని పార్లమెంటును రద్దుచేయుట వలనగూడ సంతతితో పోయెను.

నేనెంతవరకు యిదివరలో నా ప్రభుత్వము జేసినపనులను దెప్పియుంటిని. ఇప్పుడు గూడ మేము దెబ్బ నూచనలపై యూనియను ప్రభుత్వము జాగ్రత్తగ నాలోచించునని నమ్ముచు గలదు. దక్షిణాఫ్రికాలో మా రాయబారము మేము వ్రాయవలసిన దానికి కావలసిన పరికరముల సమకూర్చుచున్నది. మీరు గూడ నేచైన నిర్మాణ నూచనలు గావించునెడల సంగీకరించెదము. నా ప్రభుత్వ సభ్యత్వ సర్వ మహమ్మదు హామియిల్గా గారు ను ఆ కాఖి కార్యదర్శి యూనియను గారు ను నేడిచటను న్నారు. మీరు వారితో జేరి బిల్లునందలి క్లాజులన్నిటిమీదను మీ అభిప్రాయముల దెబ్బను కానివలన భారతీయులకేమివస్తుము గల్గునో దెలుపగోరుచున్నాను. ఈ సమయమున వివరములగూర్చి చెప్పనక్కరలేదు. కాని యీ విషయములగూర్చి మీ అభిప్రాయముల దెబ్బనుకొని మీతోవానిని చర్చించుట యవసరము. మీరు యీ బిల్లుపై జేయు విమర్శలన్నిటిని శ్రద్ధతో పరిశీలించెదము. ఆ బిల్లునందు యేమేయంతములవలన భారతీయుల స్థితి కెటుల భంగము జేయవలసి ఉదాహరణలతోగూడ దెలుపగోరెదము. నా ప్రభుత్వ నిర్మాణములు మీరు దెబ్బవిషయములను సానుభూతితో వివరముల. మేము యేమాద్యము ననుసరించిన యుక్తముగనుండునో ఆలోచించెదము. మేము యే మార్గములనుసరించెదమో యిప్పుడు స్పష్టముగ జెప్పబాలను. కాని మీదన్నకట్టుములందు నాకు స్వయముగ సానుభూతిగలదు. నా ప్రభుత్వముగూడ మీకున్నయీకట్టుములను తొలగించుటకు తోడ్పడగలదు. భారతదేశములో నిరం విషయములందు వేలలోచైన అభిప్రాయ భేదములున్నను దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల స్థితిని గూర్చి మా ప్రముఖ దాభిప్రాయము లేదని మీకు దెలిసియుండును. దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులకుమన భారతదేశము యొక్కయు, సామాజ్యముయొక్కయు, జేయునవసరి నాప్రభుత్వమును నేనును జేయు పనులు ప్రలయొక్క మ్యూయ్యూవ్యూమున సానుభూతి తిని బడయును. న్యాయమును ప్రమాదమైన మార్గములన్నియు పరిశోధింపబడి మిగిలిగల చక్క జేయుటకు గావలసినపనులన్నియు జేయునవసరి నేను గట్టిగను న్నాను. (అ.ప్రె)

దక్షిణ ఆఫ్రికా ఇండియను

రాయబారము

ఇంపీరియల్ ఇండియన్ సిటిజన్షిప్ సరిఫుముబారు

రాజప్రతినిధికి జరిగిన కంఠి

బొంబాయి, డిసెం 18:—ఈవిషయ తలెత్తిన వార్తను ఇంపీరియల్ సిటిజన్షిప్ సరిఫుముబారు రాజప్రతినిధికిపంపిరి.

ఈసంఘముయొక్క కాన్ఫిరెన్సు వార్తను అబ్దుల్ రహిమానుగారిచే వర్ణనకరమింపబడిన దక్షిణాఫ్రికా రాయబారులనుకలిసికొని వారివలన దక్షిణ ఆఫ్రికాలోని భారతీయులస్థితిని గూర్చించి గాత్రక ఆసియావాసులకు ప్రతిహేతులముగ జేయుటకును కాసనములవలనను దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి సాధారణవిధానములవలనను దొమిరియునులలోని భారతీయుల స్థితి దుర్భరముగానుండుటచే రాజప్రతినిధి చక్కగావిచారించి తమ పలుకుబడిని ప్రభుత్వమువారిలో వినియోగించి యీకాసనములకు రద్దుచేయించవలసినదని కోరుచున్నాడు. (అ.ప్రె)

వాతావరణ స్థితి

1925 నవంబరు 21-వ తేదీ సాయు వార్తము

ముఖ్యజిల్లాలు	జిల్లా అధ్యక్షులు X 24 X 24	మండల అధ్యక్షులు X 24 X 24	మండల అధ్యక్షులు X 24 X 24	మండల అధ్యక్షులు X 24 X 24	మండల అధ్యక్షులు X 24 X 24
గోపాల్గూడెం	77.0	61.0	...	26.65	44.96
విశాఖపట్టణము	76.8	69.9	...	12.86	87.09
కాకినాడ	77.5	65.2	...	18.51	89.09
మచిలీపట్టణము	79.2	65.4	...	11.59	41.59
కర్నూలు	83.0	61.8	...	8.59	26.01
బళ్లారి	79.2	60.2	...	6.78	20.51
కడప	80.5	63.6	...	11.42	31.29
నెల్లూరు	79.8	63.9	...	38.51	87.99
మద్రాసు	80.9	67.3	...	46.35	50.74
కడపూరు	80.8	66.9	...	46.89	52.94
నెలము	85.5	66.2	...	8.00	89.30
కోయంబూరు	81.1	65.8	...	16.73	22.29
తిరుచనాపల్లి	86.3	67.9	...	15.03	33.13
నాగపట్టణము	80.9	69.0	...	47.01	54.99
మధుర	85.2	68.8	...	19.61	36.59
పొంబే	81.3	74.3	...	42.05	87.00
తిరునల్వేరి	...	...	...	34.60	29.34
తిరుచేంజురు	82.9	78.3	...	32.19	64.51
కొచ్చిన్	85.7	78.7	...	27.75	114.51
కాళికట్టు	92.0	74.1	...	25.15	117.76
చంగళూరు	89.1	71.8	...	13.15	125.68
తెంగళూరు	79.3	57.7	...	3.97	35.37
మెర్కాగ	75.4	56.6	...	16.93	125.46
కొడగూడి	65.9	50.2	...	45.84	62.13

సర్కారులు:—మేఘములు విస్తారముగనున్నవి. విశాఖపట్టణములో ఆర్ద్రతతక్కువ. రాత్రివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ పగటివేడిమి 2 1/2 నుండి 4 డిగ్రీలు తక్కువ.

దక్కన్:—మేఘములేవని జెప్పనను. కర్నూలులో 3 1/2. తక్కినచోట్ల 6 నుండి 7 డిగ్రీలు పగటివేడిమి తక్కువ.

కర్నాటకము:—ఆసమయ నిర్మలముగనున్నది. నెల్లూరులో రాత్రి పగటివేడిమి 3 1/2 నుండి 4 డిగ్రీలుతక్కువ. తక్కినచోట్ల రాత్రివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ.

కడపూరు:—సముద్రము కల్లోలముగ నున్నది. కడపూరుకు 300 మైళ్లు తూర్పునకు పాను ఏర్పడినట్లున్నది రాజధాని ఆగ్నేయమునుండి చివకులు పడవచ్చును.

ఐస్. ఆర్. హెచ్ సామ్రాజ్య వాతావరణశాస్త్రజ్ఞుడు.



## జెడ్డాగతి

అలీరాజు రాజ్యమును విడిచిపెట్టుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్రీ)

లండన్, డిశం 20:— అలీరాజు హైదరాబాద్ సింహాసనమును త్యజించి రాజ్యమును వదలు కొనెను.

## చీనా పరిస్థితులు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్రీ)

పీకింగ్, డిశం 20:— గతంత్రీ తత్ఫలములతో పాఠాడిరి. పెంగ్ హ్యు సింగునేవల విచింగిస్తు నైన్యమును చూట్టడించెను. పగలంతయు పోరిరి. చాలమంది చరిపోయిరి. అంతగ ముందుగ సాగలేదు. 25వ తేదీ క్రైస్తవులకు ప్రతిహాలకుగ ఏమియు చేయరాదని ఉత్తరవ్రతేరి.

## డమాస్కస్ నగరము

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్రీ)

నెమ్మది బతుకు

లండన్, డిశం 20:— డమాస్కస్ నగరము నెమ్మదిగ నే యున్నది. కాని ప్రతిరోజున ప్రాంతికావలీ నేనులు కొద్దవకారులు ఎదుర్కొని పోరుచునే యున్నారు.

జేబెల్ద్రాసుకు 19 తేదీని జాతీయోద్యమ సందర్భమున కొంతరితో ద్రూసుల నాయకుడు బెయిరాటు నుండి బయలుదేరిరి. జాతీయవాదుల నాయకుడు సహబందరు అను నాడు జేబెల్ద్రాసులో నున్నాడు. దీనింజూడ సభిప్రయత్నములు జరుగుచున్నట్లున్నది. డమాస్కస్ దొంగల గుంపులు పగను సాధించుట మానవలెనని జాతీయవాదులు నచ్చజెప్పుచున్నారు. ద్రూసెనుడి మందు గంతుసామగ్రి తేనివో తాము చేయునదిలేదని గ్రహించుటకు కేయు సన్నాగ. ఆర్థిక పరిస్థితులు ప్రతినియ ఉపద్రావకముగ పరిపాచ్చుచున్నది.

## ఈజిప్టు ఎన్నిక తొందరలు

జీవచుసాహగారి ప్రకటనము

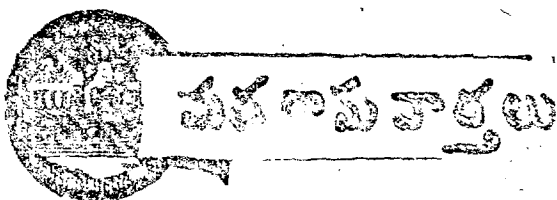
(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంత్రీ)

కెయిరో, డిశంబరు 20:— కెయిరో యువ్యముచే చాలమంది మేయరులు ఈజిప్టు అంతటను రాజీనీయవలెనవచ్చుననుచున్నారు. జేయిసాహగారి ప్రకటనముచే అనుకొన్న ప్రకారము మేయరులు రాజీనీయిరి. క్రొత్తఎన్నికలు మరల జరుగవలెనని ప్రకటించిరి. ఎన్నికదారుల పట్టిని తయారుజేయుటకు మేయరులు సంఘములుగ ఏర్పడుటకు నిరాకరించిరి. అసలుతెల్లబిల్లలో చిక్కలు బయలుదేరెను. ఇరట 41 మేయరులు ఎన్నికలను బహిష్కరించుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ప్రభుత్వమువారం దుచే 11 గురిని బర్తరప్తజేసిరి. అందుచే మిగిలిన 30 మందిగూడ రాజీనామా యిచ్చిరి.

జంషన్పూరుకు వచ్చుట

జంషన్పూరు, డిసెంబరు 17:— నేటి యడమమున రాజప్రతినిధి తాతానగరును చేరెను. అగ్రత్రుకు ఆర్. డి. తాతాగారును లల్లపాయి క్యామలదాసుగారును ఇతర డైరెక్టర్లు రాజప్రతినిధికి స్వాగత మివ్వరి. ఉదయం భోజనమైన పిదప రాజప్రతినిధి పరివారముతో ఇసుమ ఉమ్మ-పనలను చూచు భోజనము.

(ఆ. ప్రె.)



మదరాసు కార్మికసంఘము:— ఈ సంఘమువారిచి హిరంగపథ పెరంబూరుపార్కనులో 22 వ తేదీన 5½ గ. జరుగును. మేజరు గ్రహముపోలగారు, ఎర్నెస్టు కిర్క్పాట్రిక్, శివరావు ఎ. చక్రయ్యచెట్టిచున్నవారువ్యవహరింతురు.

అడయూరులో విస్తోదములు:— డివ్యుజ్ఞానసమాజపు వార్షికోత్సవమునకు వివిధదేశములనుండి వచ్చినవారు వివిధ రీతుల గాన నాటక ప్రదర్శనములు మున్నగు విస్తోదములను చూస్తారు. జవాహర్జీయులు స్వత్యమున్నరి. ఆస్త్రియా, ఐర్లాండు, రుమానియాస్త్రిలు గానమున్నరి. శనివారమునాడు మిసుకోరా తీసివచ్చు గారు హిస్సోలిను అను గ్రీకు నాటకమును చదివి వినిపించెను.

కాన్పూరునకు ప్రతినిధులు:— కాన్పూరు కాంగ్రెసునకు మదరాసునుండి ప్రతినిధులు క్రియస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు, ఆర్. కె. పుల్లయ్యచెట్టి, డా॥ వరదరాజునాయుడుగారు, ముఖ్యమహమ్మదుగారు కలకత్తామీదుగా నిన్నరాత్రిబోయిరి. శనివారమురాత్రి కేకోద్ధారక కె. నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు, ఎ. రంగస్వామియ్యంగారు, గా॥ వి.రామదాసుపంతులుగారు, యాదూరూపస్వగారు బొంబాయి మీదుగ బోయిరి.

అంతర్జాతీయ మహిళాసంఘము:— ఇంగ్లాడులో స్త్రీలజాతీయ సభ్యులారల శ్రీమతి బగులాండుగారిని సందర్శించుటకై గురువారమునాడు మదరాసు స్త్రీలసభ జరిగెను. బిగ్లాండు దొరసానిగారు తమదేశములో తమసంఘమెట్లు స్త్రీలయభివృద్ధికొరకు స్థాపన చున్నదనియు చెప్పిరి. ఇండియాదేశము గూడ అంతర్జాతీయ మహిళాసంఘమునందు జేరుటావశ్యకమని తెగపెను. అందునిమిత్తమై ప్రతిరాష్ట్రముందు యొకస్త్రీలసంఘము స్థాపించబడెనని ఆమెకోరెను. అందుముఖ్యముగా భారతీయ స్త్రీలువారితోబాటు పాశ్చాత్యస్త్రీలుగూడనుండి పనిజేయుచుండిన ప్రాగ్భిము నాగరికతల సమ్మేళన కేక్కుడవకాశముండునని ఆమెతెల్పెను.

అడయూరునగర ప్రతినిధులు:— అడయూరులో జరుగు డివ్యుజ్ఞానసమాజము జూబిలీ ఉత్సవమునకు వివిధప్రాంతములనుండిచాలమంది ప్రతినిధులు వచ్చుచున్నారు. కలకత్తా, బొంబాయి, సింహభూమియొక్కన్నియు పీఠిలోనే నిండిపోవుచున్నది. నేను 9 గ. ఐరోపానుండి వచ్చిన ప్రతినిధులు బొంబాయిమీదుగ ప్రత్యేకరైలుపై వచ్చిరి. 27 దేశములప్రతినిధులందు గలరు. మానీరుచార్గసుబెతుగారు ఫ్రాంసు కార్యదర్శి. ఇంగ్లాండుకార్యదర్శి ఇ. ఎల్. గార్డినరుగారు, జర్మనీకార్యదర్శి బిస్మరు ఫెక్స్కోనియరుగారు బారసువాను ఫులంపు (హాలెండు)గారు గలరు.

గా॥ యాదవప్రగారికి విందు:— మదరాసు యారవకుల మహాసంఘమువారు నిన్నసాయంకాలము, బ్రాహ్మణేతర సభ్యులకు ౧౫ వచ్చిన గా॥ యాదవప్రగారికి అల్పవారముల విందొంగిరి. ఆసభను పానగలు రాజాగారు అగ్రత్రుత వహించిరి. అల్పవారాంతరము సుసూక్ష్మకుమ రాసా, ఆంకేతపల్లిగారు యాదవప్రగారిని పొదురు సన్మానపత్రము జదివిరి. వారు తమకులము నద్దించుచు చాల పాటుబడినరి. యాదవుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు, తమకులముయొక్క చరిత్ర నించుగ చెప్పిరి. యాదవులందరు ఉత్తరదేశమునుండి వచ్చినవారు కిరికి ఆంకేతపలులు సహజము. ఇది పోగొట్టుకొనవలెను. జాతిభేదముల కట్టిపు యెక్కును. సంస్కారముయొక్క ముఖ్యదర్శము జాతిభేదము తొలగించుట అది తొలగనంతవరకీ భేదముల నట్టే పాటింపరాదు. అన్యోన్యమైత్రితో మెలగవలెను. విద్యా విషయములందు బొంబాయిన్న మదరాసు ముందంజ వేసెను. పాత్రో గా ౧౦ న ౧2 వ మారులెంతయు కొనియాడ దగ్గవి. నేను గూడ పాత్రో గారి ననుసరింతునని జర్మి యాదవు గారు స్వకులము వారి బౌదాధ్యమునకు సంతసించుచు కృతజ్ఞతచెప్పిరి.

పానగలురాజాగారు సభను ముగించుచు యాదవప్రగారినిఉత్సాహముగ కొనియాడిరి. బ్రాహ్మణేతరపక్షము నిష్ఠాను పునరుద్ధరణజేయవలసియైనది. యాదవులు ప్రత్యేకముగనుండి లాభములేరు. 39 మిలియనులగల బ్రాహ్మణేతరపక్షముందు జేరి అంధ్రతోబాటు అగ్నిధ్వజోరవలెననిరి.

## శ్రీ విలూరు సీతారా మాంజనేయ నాటక సమాజము

### సావిత్రి

19 తేది శనివారం రాత్రి విలూరు శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటక సమాజమువారు మదరాసునందలి ఎస్సినేడు శివేటరులో సావిత్రి నాటకమును బయ్యవదముగ ప్రదర్శించిరి. ఆయాపాత్రధారులు తమపాత్రలను చక్కగ పోషించిరి. సక్యచతుని పాత్రను యడవల్లి సూర్యనారాయణగారును సావిత్రిపాత్రను కడియాల రత్నయ్యగారును ధరించి క్లాస్సుముగా నటించిరి. సావిత్రినాటకము, ఈనెటకులు మదరాసు వాస్తవ్యులను పరిపాటుగటచే ఏమిప్రాసనను చరిత్రచక్కగానునై కొలది మాటలతో ముగించుచున్నారు.

\* \*

### వరవిక్రయము

విలూరు శ్రీ సీతారామాంజనేయ నాటకసమాజమువారు రెండవతూరి వరవిక్రయనాటకమును నిన్న సాయంత్రము 5-30 గంటలకు మదరాసు ఎస్సినేడు శివేటరులో ప్రదర్శించిరి. ఈ నాటకమునుగ రించి ప్రభుత్వవ్యయము ప్రదర్శించినపుడు వివరముగా నీ ప్రత్యయంబు వ్రాయబడెను. నాటకము అది నుండి తుదివరకు సర్వజనాప్లాందకరముగ ప్రదర్శింపబడెను. పాత్రధారులెల్లరు తమపాత్రలను చక్కగపోషించిరి. తరిబియతునందిన నాటకములెల్ల నింతరక్తిగ నుండునని చెబుటకు కీ నాటకసమాజమే సాక్షి. ప్రస్తుతము హిందూసంఘమునందు వివాహముల పట్ల నడచుచున్న దురాచారములను ప్రస్తుత రాజకీయ వాతావరణమునందలి విశ్వకములను హాస్యకరకారములతో మేళగింపు జేసి యిట్టి సాంఘికనాటకమును రనించిన మహాకవి కాల్దూరి నారాయణరావుగారును ఉచితరీతిని ప్రదర్శించిన నాటకసమాజమువారును అభివందనీయులు. చింతామణిని రచించి నారాయణరావుగా రివరకే ఆంధ్రులలోట తాండవమాడుచున్నారు. ఈ సాంఘికనాటకమును వ్రాసి వీ రిపుడు తమ కీర్తిని యినుముడింపజేసికొనిరి. ఇట్టి సాంఘికనాటకము లెన్నియో బయల్పడవలసియున్నవి. సాందర్భములలో కల్లోల్లాసినీ సభవా రిదేసముచును చింతామణినాటకము నాడుటయు సముచితముగనుండి మదరాసులో నారాయణరావుగా రెల్లెల్ల సుధింపబడుచుండిరా యన్నట్లు దోచెను. నాటకసమాజాధిపుల నారాయణరావుగారిని, గ్రంథకర్తల నారాయణరావుగారిని ఆనారాయణజే విరకాలము మనుచు గాత!! న్యూ ముత్తా వెంకట సుబ్బారావుగారు ఈ ప్రదర్శనముపట్ల తమకు గలిగినమానందమును వెల్లిపుచ్చుచు ఇందలి నీతిని గ్రహింపవలెనని సభాసభలను హెచ్చరించిరి. కాలహరణము తేకుండ సీనవెబడి సీనుతో నాటకమును సాగ్యమైనంత వ్యరలో ముగించుట మెచ్చరగియున్నది. ఈసారియైనను లోగడ మాచించిన మార్పులు గమనించినచో బాగంబెడిది.

రాకపోకలు:— వ్యవసాయశాఖాదైర్యు ఆర్. డి. ఆస్త్రిగారు ఇంగ్లాండునుండి, రా. బ. పి. నరసింహులు నాయుడుగారు, పోస్టుశాఖ ఉద్యోగి ఇంగ్లాండునుండి, సర్. పి. రావసాధనుగారు భార్యనే దుడయము వచ్చిరి. ఆర్. హెచ్. కోట్నీగారు నేలయనకు, స్టాండర్డు ఆయులు కంపెనీ అగ్రత్రుకు ప్రాటుగారు, డిడ్లీ స్క్రిటుగారు కలకత్తాకు, ఎల్. మాకుమైకేలుగారు బందరునకు, గా॥ న్యూ ఓడ్డెగారు ఉదకమండలమునకు, సి. గోపాలానన, ప్రభుసరుకాండే తుగార్లు మలబారునకు, డా॥ కె. డి. మూగా సేటుగారు కాలికటునకు, మహమ్మదు స్కామ్మడుగారు కేసరిగడునకు, పోస్టుమార్టరు జనరలుగారు ఎర్నెటలంనకు, సర్. ఛార్లసు టామ హంటరు, బెంకళూరునకు శనివారము రాత్రి బోయిరి. సర్. కె. వి. రెడ్డినాయుడుగారు ధార్యురునుండి, ఇ. ఎం. బవరుగారు, లెఫ్. కర్న. బ్రాడ్ఫీల్డుగారు ఆదివారము నాడుచయమువచ్చిరి. (ఆ. ప్రె.)

ఆగమనము:— ప్రభుసరు కుల్కర్ణిగారు, మోతీలాలుంజగారు, సెంటలు బ్యాంకు డైరెక్టరు, డా॥ త్రిలోకిగరుగారు, ప్రభుసరు భగతగారు నేడుదయము అడయూరు సభకై వచ్చిరి.

కె. పి. జనార్దనరావుగారు, సి.ఎ. స్వీసీగారు, బాబ్బిలిదివాను రాజాచారిగారు నేడుదయము వచ్చిరి. బాబ్బిలి వహారాజాగారు, చీపు ఇంజనీరు పొల్వనగారు రాజమండ్రికి, గా॥ మహమ్మదు బాదానా షేటుగారు బళ్లారికి నిన్నరాత్రి బోయిరి. (ఆ. ప్రె.)

## న్యాయస్థానవార్తలు

వకీలుగట్టా రద్దుచేయుట

వృత్తిధర్మములకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించుట

న్యాయమూర్తులు స్వేచ్ఛరు, కృష్ణుడు, వాలసుగార్లు యెదుట, హైకోర్టునకిని ఎ. దొరస్వామి అయ్యగారిపై కోర్టులో చెల్లింపవలసియుండిన రూ. 6000 దరియ్యమొగము జేసి వృత్తిధర్మమునకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించెనను కేసు విచారించబడెను. న్యాయమూర్తులు సేరము నిజముని నమ్మి వకీలును కోర్టు జిస్తునుండి తొలగించిరి.

తీర్పు

తీర్పునం దిట్లు చెప్పిరి:— ప్రతివాది వకీలునకు ఆరని పాట్లలు యిద్దరు తమ ఆస్తులపై గల తనఖా డిక్రీమొత్తమును రూ. 21,000 లలో రూ. 8300 చెల్లింపుము 1928 సెప్టెంబరు మాసములో ఇచ్చినట్లు ఒక్క కొనెను. అది స్వయముగా ఈ పయోగించిన నీ కేసు. ప్రతివాది తనకు ఋణముగా నిచ్చిన యి, పాట్లలు మిగిలిన రూ. 18000 చెల్లించునకు యీమొత్తమును తన యిష్టముచేసి ట్లుపయోగించుకొనుట కంగీకరించినది కాని 1924 సెప్టెంబరువరకు మిగతా మొత్తము యివ్వవలక పోయినదియు, యీలోపున ఆతని పరపతిపాటు దివాలాఅయి ఋణము తీర్చుకొన జాలకుండెననియు జెప్పెను. మరియు, పాట్ల లిద్దరులో ఒకడు ఆధనమును ఇంటికి గొంపోవుట కిష్టపడలేదనియు, తనయన్న భాగ మడుగునని భయపడి వకీలును ఋణము నుంచుకొనమని గోరనియు ప్రతివాది వలికెను. అనాడే ఆయన నూటికి 18 చొప్పున డిక్రీతో ప్రాసోటు వ్రాసియిచ్చెను. కాని అందుకు సంబంధించిన కాగితములేమియు కోర్టులో జూపలేదు. పాట్లలు తమవకీలును యిక్కట్టులో పెట్టుట కిష్టములేక యిన్నాట్లు ఉర్రొకొనిరనియు, ఆయన అన్నదమ్ము లిద్దరిలో తగవులుపెట్టి లాభము పొందజూచెననియు అభిప్రాయము గలుగుచున్నది.

వారీయు అతనిసోదరుడును చాల మర్యాదగ్గులనియు తనయెడల గౌరవము జూపినదియు వకీలు రిక్రీమొత్తమును చెల్లించుటకు వకీళ్ల సంఘములో కొందరు తన్ను నాశనము చేయుటకు ప్రయత్నించుటకు యిష్టించినందు నింద కావచ్చు లేదు. వకీలు తన పాట్లలనద్ద గొప్పమొత్తము వేరొక డిక్రీక్రింద చెల్లించుటకు విశ్వాసపూర్వకముగ పుచ్చుకొని, అట్లుచేయుక, స్వంతభర్తలకు వినియోగించి, తనవృత్తిధర్మమునకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించెననుటకు సందేయము లేదు. కావున వకీళ్ల సంఘ మంతటి క్లిర్రపక్షిరలకు సంబంధించిన యీ ముఖ్యవిషయమందు తాగగ నాలోచించి, యావకీలును కోర్టుజిస్తునుండి తొలగించుట తగినవిధమున తలచుచున్నాము.

## గిరిదే గుట్టపుపంచెములు

మొదటి వారము

గరికనివారము మధ్యాహ్నము 1-45 గంటలకు గిరిదే గుట్టపుపంచెములు ప్రారంభింపబడెను. చన్నపురి గవర్నరు గోమెను ప్రభువుగారు సపరివారులై విచ్చేసిరి. బ్రాహ్మణేశ్వర మహా సభాధ్యక్షులను జాదవు (బొంబాయి)గారు గొల్ల వెంకట గిరిరాజు, పానుగల్లు రాజుగారు, గూడ నరుడెంచి పంచెముల శ్రద్ధతో ననలోకించి ప్రార్థనాచరించిరి. వర్షాలంకములన ఇంతకుముందు రెండుమారు లాపివేయబడినను జనబాహుళ్యము అనుకొనినంతగ లేకపోయినను పీఠముగ మాత్రము లేదు.

మొత్తము 7 పంచెములుజరుపబడెను. “జియోలు” అను గుట్టముపై అన్నింటికంటె పెక్కువపంచెములపెట్టిరి. “గాగర్, హాపిప్రెస్” గుట్టములు రెండును పంచెముందు 2 యమునగాంచెను. “గాగర్”వలన జాకియన్, మికింగుగారును, బొబ్బిలి రాజుగారి “హాపిప్రెస్”ను నడపిన జె. బిల్లిగారును గల పొందికవారిగో ప్రథములుగ నుండిరి. 6 గంటలకు పంచెములు ముగిసెను. తిరిగి వచ్చేది శనివారము జరుగును.

మోటారుబస్సుపోటీ స్క్రి చనిపోవుట:— బ్రిటిష్ కేసులో నిన్నసాయంత్రము 10 ఏండ్ల బ్రాహ్మణాచారిక మోటారుక్రిందపడి చనిపోయెను. బెన్గళోదనందు సెం 8183 మోటారుబస్సు తోలువాడు వేరొకబస్సుతో పోటీచేయుచు వాని తిప్పించి ముందునకు వచ్చుటకై ప్రక్కకు తిప్పి అమితవేగముగ నడుపగా, రోడ్డుప్రక్క పేడయెత్తుచున్న బాడెకను మెడపట్టి గెంటినట్లు త్రుళ్లించెను. బాలిక నెంట్ల ననిపోయెనేమిదయము జరిగిన పంచాయతీ నిచారాయకుల సమర మోటారు డ్రైవరును మునుస్వామియ్యే ఆమెపార్కుకు బాన్సుదని నిర్ణయించిరి.

## తాడిపత్రి మ్యునిసిపాలిటీ

(ఒకవిలేఖరి)

తాడిపత్రి, డిసెంబరు 20:— ఆంగ్ల మాయబడియేయున్నది. డిప్టి కలెక్టరుగా రీయునయ్యున చనుదెంచిరి. మ్యునిసిపల్ అధికారులతో కలిసి మాటలాడుచున్న వాటియంతరపనియు వారికి మధ్యాహ్నము రెండుగంటలవరకు బట్టివది. అప్పుకు పౌరసంఘప్రతినిధులను బిలిపించిరి. వారు మతల సాయంకాలం ఆయిదుగంటలకు వెడ పోవలయు నను యాతురజతో నుండిరి. మ్యునిసిపల్ ఛేర్మన్ గారినుండియు కాన్సిలునుండియు దా మనుభవించినకష్టములను, ఛేర్మన్ గారి కార్యములను పౌరసంఘ ప్రతినిధులు తెలుపుకొనిరి. కొంతచర్చ జరిగినపిమ్మట, పౌరసంఘమునుండి నియమింపబడిన మిగ్గరలోడను కవున్నినుండి నియమింపబడిన యిద్దరుతోడను యేర్పడిన యావంతుల పన్నులను పురతాలోచింప జూనకొనవలెనని డిప్టి కలెక్టరు గారు సలహానిచ్చిరి. ఈవిధాటుకు మ్యునిసిపల్ ఛేర్మన్ గారు గీకరించినట్లు తెలియుచున్నది. కొంతవరకాలోచనలు సలిపిన పిమ్మట పౌరసంఘప్రతినిధులు కూడ సంగీరించిరి. మ్యునిసిపల్ కవున్నిచే నావిధముగ నొకతీర్మానముచేయించి తమసంఘమునకు బంపునట్లు చేయవలెనని వారు డిప్టి కలెక్టరువారిని కోరిరి. అట్లుపంపినపిమ్మట తమసంఘమునుండి ప్రతినిధుల నేర్పాటుచేయునిష్టమును చెప్పిరి. అట్టితీర్మానము కవున్నిచే చేయవలెనని యని డిప్టి కలెక్టరుగారు ఛేర్మన్ గారి నడిగిరి. మ్యునిసిపల్ చట్టమునం దట్టి యనుమతముగలిగించు నిబంధన యేదయిన లేనందున నాకార్యము సాధ్యముకాదని వారు నుడి విరి. నమ్మకముకలిగించు గట్టియేర్పాటును చేసినై నను చేయవలయునని పౌరసంఘప్రతినిధులు డిప్టి కలెక్టరుగారి నడిగిరి. వారింకొకసార్దును చూపలేకపోయిరి.

వృత్తిపన్ను వేసినవారలలో 78 గుర కేసులు జాగ్రత్తగ పరిశీలించబడినవి. ఇకకంటాక్సు వేయలేక ఆదాయము కల వారని యందులో 76 గురకు మా మ్యునిసిపాలిటీ వారు యేర్పరచినట్లున్నది. వీరికి ఆర్డర్ పంపించునను రు. 6-0-0 మొదలు రు. 110-0-0 వరకు వృత్తిపన్ను వేసినారు. ఇకకంటాక్సు వేయు విషయమునందు విచారణ జేయువారుసర్కారు వారు యిప్పుడు ప్రత్యేకముగ ఒక డిపార్టుమెంటు నే యేర్పరచి యున్నారు. ఈ డిపార్టుమెంటు యేర్పడుటవరకుండే 1920 వ సంవత్సరములో మ్యునిసిపాలిటీల ఆస్తు ఏర్పడినది. అందులో వృత్తి పన్ను వేయునపుడు మ్యునిసిపాలిటీవారు ఇకకంటాక్సు వేసినదానికంటె ఆలోచించినవిజేయవలసినదని సూచించబడినది. ప్రత్యేకము ఒకకంటాక్సు డిపార్టుమెంటు యేర్పడక ముందేదీనిని ఆధారముగా యెండుకోవలసినదని చెప్పినప్పుడు డిపార్టుమెంటు యేర్పడినపిమ్మట విచారణ బాగుగా జరుగును. కాబట్టి మ్యునిసిపాలిటీవారు ఇకకంటాక్సు వారి నిర్ణయములను ముఖ్యభిమానముగా తీసికొనలసినదని యెంతటివాని కైననుగోచరముకాకపోదు.

మా మ్యునిసిపాలిటీవారు రు. 6-0-0 గాని యెక్కువగాని వృత్తి పన్ను వేసినవారు 76 గురును, ఇకకంటాక్సు చెల్లించుచుండవలెను గదా. ఇకకంటాక్సు డిపార్టుమెంటు వారు ఇందులో 25 గురకుంటె యెక్కువ మందికి తాము పన్ను నేరుడగినంతయ్యర త లేదని నిర్ణయించి యున్నారు. మతియొక విశేష మేమనగాగడచిన యర్ధ సంవత్సరమునకు ఈ యర్ధసంవత్సరమునకును వృత్తి పన్నులో కలిగిన పెంపుదల ఆతి విపరీతముగానున్నది.. 40 రెట్లును, మూడుకేసులలో 25 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును మూడింట 17 1/2 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును, 6 రింట 15 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును 4 ట 15 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును, 18 ట 8 రెట్లు కంటె యెక్కువయును 5 ట 5 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును అంత 5 రెట్లు అంతకంటె సెక్కువయును, 22 ట 2 రెట్లు అంతకంటె యెక్కువయును పెరుగుట కన్పించుచున్నది. ఒక్క కేసులో రిమాండు నోటీసు రాలేదు. మిగతా మూడు కేసులలో బకపుమోసేవారు బకపు మోసుచున్నామని చెప్పటకు గూడ భయపడుచున్నారు. 2 రెట్లకంటె తక్కువ పెరిగినవి 5 కేసులు మాత్రమున్నవి. ఇంతద్వారమైన వృత్తి పన్నుతోకూడ, విద్యకు ప్రత్యేకపు సెన్సని యీవృత్తిపన్నుతో నాలవవంతు భరింపవలసి యున్నది. ప్రస్తుతము ఛేర్మన్ గానుండేవారు యీపదవికి రాకముందురెండేండ్లు వైస్ ఛేర్మన్ గానుండిరి. ఆరుమాసములలోనే ప్రజలయొక్క గ్రీతి యంత విపరీతముగా పెరిగినదని వీరకుమారులకు కారణము కనుపించదు. ఒకరికి మొదలు రు. 30—0—0 వన్ను వేసి యుండిరి. అట్లు చేయుట 110—0—0 చేసిరి. రు. 6—0—0 ఆస్తినుచేయగా

రు. 110—0—0 చేసిరి. రు. 6—0—0 వైన ఆస్తినుచేయగా ఒకరికి యెనుబది యింకొకరికి 80 తగించిరి. రు. 9—0—0 లు యెక్కువని మొత్తమిడిన యేబదికి పెంచిరి. రెండు రూపాయలవ్వలేనన్న వారిని రు. 17—8—0 యివ్వచునిరి. ఈవిధముగ తామువేసిన పన్నునే 15 దినములలోనే విపరీతముగ పెంచిరి వృత్తిపన్నుచేత క్రుంగువారు వైస్ కులమాత్రమేకాదు. వ్యాపారమునందు యెక్కువతోకష్టము కలవారు వైస్ కులు కావున వారి. సంఖ్య హెచ్చుగా కనుపించుచున్నది. కాని మార్కెట్ లను, రైతి, రంగారే, బలిజే, సాలే, మహమ్మదీయులను యీచెట్టికెప్పుడేదు.

శ్రీమంతు గాడిచెల్ల వారిసర్వోత్తమరావుగా రీయునయ్యు చనుదెంచిరి. ఈవిషయము ఛేర్మన్ గారిని చూచి మాటలాడవలసింది. కాని వారు డిప్టి కలెక్టరు గారి దగ్గరకు పోయియుంటచే పిలుకలుగలేదు. రేపువారిని చూచి మాటలాడి యిరువైపులకు గౌరవాగ్ను ముగ యేర్పాటుచేయుట కాసింపుచున్నారు.

## కాన్పూరు దేశీయమహాసభ

కార్యక్రమము

కాన్పూరు, డిశం 21:— దేశీయ మహాసభ కార్యక్రమము యాదిగురించి యేర్పరచబడినది.

డిశంబరు 28 లేదీ— అధ్యక్షురాలి రాక ఉదయం 9. 30 గంటలకు ఆ. భా. దేశబంధు స్వారకనిధి బ్రష్టిలసభ.

24 లేదీ— 8 గంటలకు ఖద్దరు ప్రదర్శనమును గాంధీగారు తెరచుట. 12 గంటలకు ఆ. భా. కాంగ్రెసుసంఘసభ విషయనిర్ధారణసభ.

25 లేదీ:— ఉదయము విద్యాహ్నము విషయ నిర్ధారణ సంఘసభ.

26 లేదీ— ఉదయం విషయనిర్ధారణసంఘసభ. మధ్యాహ్నము దేశీయమహాసభ ప్రారంభ మగుట.

జాతీయ విద్యాసంస్థల ఉపాధ్యాయులకు కాంగ్రెసునకు రూ. 5 తక్కువ టిక్కెట్లతో రానిత్తురు. పండిత మోతీలాలు నెహ్రూ గారు వచ్చిరి. కమ్యూనిస్టుపక్షము అధ్యక్షుడు ఎం. శింగారునేలు చెట్టిగారు నిన్నమధ్యాహ్నము వచ్చిరి. వాలంటీరులు, పురజనలు వారిని సన్మానించి తెచ్చిరి. (ఆ. ప్రె.)

## నరోజునీచే

కాన్పూరుకు 22-వ లేదీని బయలుదేరును

బొంబాయి, డిశం 19:— దేశీయ మహాసభాధ్యక్షురాలగు నెమ్మకొనబడిన సరోజినీదేవి బొంబాయిలో 22-వ లేదీని పంజాబుమొయలో కాన్పూరుకు బయలుదేరెను. గాంధీగారు భూస్వాములలో నామెను కలిసికొని ఉభయమును బుగవారం సాయంత్రమునకు కాన్పూరు జేరెదరు. బొంబాయి నుండి కాంగ్రెసు స్పెషలు రైలేమియు పోవుటలేదు. (ఆ. ప్రె.)

## నాయకులు సూలువడకుట

కాన్పూరులో జరుగు యేర్పాటు

కాన్పూరు కాంగ్రెసు సమయమున జరుగు ఆ. భా. భా దీప్రదర్శనమునందు భారతదేశములోగల నాయకులందరిచే నొకసారి సూలువడకించుటకు త్రునయేర్పాటులు జేయుచున్నారు. ఈ సూలువడక ప్రదర్శనమునకు గాంధీమహాత్ముడనుమతించెను. కావున వివిధరాష్ట్రములందలి నాయకులకు నిందు పాట్లానవలసినదని ఆహ్వాన ముండిరి.

రంగూరు శాసనసభ

రంగూరు, డిశం 21:— కాసంభకు ఉపాధ్యక్షులు యు. పాటసుగారిని (స్వరాజ్యముని) నియమకమును గవర్నరుగారంగీకరించిరి. (ఆ. ప్రె.)

## ఇండియా గెజెటు

ధిల్లీ, డిసెం 18:— ఇండియా గెజెటు హోము డిపార్టుమెంటులో నీకగువ విషయన ప్రకటించబడెను:— గవర్నరు జేసరలు కార్యనిర్వాహకసభ కల: త్రాలో సమావేశమగును.

కాసనసభ్యుల 1925 సంవత్సరపు మినహాయింపు చట్టము 1926 జనవరి 1-వ లేదీనుండి అమలులోనికి వచ్చును.

(ఆ. ప్రె.)

## బెల్వేడియకు వార్తలు

కలకత్తా, డిశంబరు 19 :— విల్కనుగంపములు చేరు బెల్వేడియకు వచ్చిరి. బుధవారమువరకు వారిచ్చటనే ఆగెదరు.

# మీరూ: ప్రధానపట్టణము

(ప్రశ్నలతోపాటును వాసులారా!)

డిసెంబరు 15 న తేదీని పశ్చిమ గోవాలో జరిగిన ఏలూరు పురమును చుట్టుపట్టణము చేయవలయు నను తీర్మానము కాసన సభలో గౌ. అగ్యుత్తులచే జరుగుటచే, దానికి ఉపపాదకులగు శ్రీమోతే గంగరాజు జరిపించారుగాను లేటుంజేసి, నన్ను లేకుండగనే సభ్యుల ఆమోదమునకు విడుదలచేయు గాంధీన దని చెబుప వెంటియో విలపించెదను.

ఆ తీర్మానమునకు కొన్ని నిమగ్నములవార్యము శ్రీరెడ్డి రాజుగారు తమంతట తామే నన్ను పిలిచి ఆ తీర్మానమునకు భిన్నముగా మాట్లాడెదనని నన్ను నమ్మించుట, గౌ. ప్రెసిడెంట్ గారిచే నా ఆవిషయమునుగూర్చి మాట్లాడెదరాయని జేసిన ప్రశ్న నాకు వివరణపోవుట, నాకన్న విద్యాధినులు, యుక్తి పరులైన శ్రీరెడ్డిరాజుగారు తాము గావించిన వాగ్దానముప్రకారము మాట్లాడుదురనియు, ఈవిషయమై సర్వ అంశములను సం గ్రహించియున్న నేను ఆ తీర్మానమును ఎదిరింప తిరేకధానముతో నుండుట, నావలెనే అభిమానముగలిగి, సభలో చర్చించి న్యాయమయిన మనవిషయమునకు సభ్యులను అవలీలగా తిప్పు కొనవచ్చునని నేను నిర్ణయము జేసినట్టియు, సదరుఫలితమునకు మూలకారణ మైనట్టియు చర్యను నాప్రతిపాదన శ్రీదేవేంద్రుడుగారు ఆమూల్యముగా కొనసాగించుటయు, సంధిసమయములో కడత్రేధతో జేచియున్న నేను లేన బ్రయత్నించుట దానిని అగ్యుత్తులు గుర్తించుచుండుట, పిటుగంట మోగుట, అనాయాసముగా నిరాశ జెందియున్న ఏలూరుపురమునకు జయముగలుగుట, శ్రీమండలాధిపతి విప్లవముచేసినదాది నిడదవోలు నిర్విఘ్నముగా పట్టణరాజులను సభ్యులను చెల్లబెట్టునని గంపె దాశతో నన్ను నేను జేర్చు నట్టికిన వృక్షంబువోని జీవశ్వేపంబునగట చూడ నిష్కము నాకు అదృష్టము, ప్రాప్త వసు మన ఆర్యుల పలుకులు సగౌరవముచేసి వనోజిల్లో ఏలూరును కొని యాడ జొచ్చితిని.

స్వగ్రామము చుట్టుపట్టణ మునచో తమకు గల గృహములను, స్థలములను, తమకును ప్రాముఖ్యము వచ్చుననియు, ఏలూరుపురమునకు భిన్నముగా నడచినచో రాబోవుఎన్నికలలో ఏలూరువాసులు వోలుల నీయరని భయపడియు న్యాయదూరమైన వింతవల్లల లోనైన గౌరవసభ్యులవలె గాక నాకును నిడదవోలును న్యాయబంధనముతప్ప వేరేమియు లేదని తమకు నేను జేరుగ విన్నవింప నవసరములేదు.

మునిసిపల్ సంఘములో నియమితసభ్యులగు శ్రీదేవేంద్రుడు గారును, వారికి చేసోడుగా నుండి కృషిచేసిన శ్రీ ఏలూరు చైర్మన్ కాగారును నావందనములకు పాత్రులు. ఏలూరున వారికి తమ స్వగ్రామమునందును మునిసిపల్ సంఘమునందును సంపూర్ణాభిమాన ముండి తృప్తితమనకు కృషిసలుపుటలో ఏలూరు పౌరులకర్తవ్యతమ అర్హులై తమకుగల వ్యక్తిలాభములను పొందు అదృష్టమును కలిగియుండుట వారికి సహజమే. జిల్లా ప్రజల న్యాయనిర్ణయమునకు వారంతగా బాధ్యులు గారు.

కాని ఈ తీర్మానము మొలకెత్తినదాది, జిల్లావాసులకు సర్వవిషయాల బాకీపడియున్న ఎన్నికసభ్యులు శ్రీయుతులు సర్వారాయుడు, శ్రీరెడ్డిరాజు, నీత్యుగాను తూర్పు భావమును విహించుట మీరిదివరకే గ్రహించియుండురు. మండలమునకు న్యాయము చేయుటలో ఋణపడియున్న శ్రీ గంగరాజు జరిపించారుగాను ఉపపాదకులు గదా!

ఆగట్టునెలలో ఈ తీర్మానము తొలునొలుత వచ్చినప్పుడు, మొదటి ముగ్గురు సభ్యులను నైరుహదరు వారు తొందరపరులకుపై హాజరుకాకపోవోతి మందురా? అట్లయిన మండలమున కింతకన్న తీరనిదుఃఖకారము వేరొందు గలదా? ఇట్టి ఉత్పన్నప్రభయములో వారు మీకుగావించినవాగ్దానములు, అభయములు మరచుట సమంజసమా?

నైరుహదరులు, కాసనసభ, బహిరంగసభలలో తద్వయమై నోత్రత్రవండుట, వారాపత్రికలలో తద్వయమై గడ్డలుచేయవండుట ఎన్నికసభ్యులను న్యాయమందరా? శెడలు, నిపుణులు, రాజనీతి ధురంధరులగు ఎన్నికసభ్యులట్టి చర్య నపరిచింప, నేను ఆ తీర్మానమును మొదట ఎదిరించుట, నేడు మరల అట్లుచేయవలయుట, కడకు తలవాల్సియు, సరిగా నాస్థితి యోధానుయోధులు, నీతికొనియు, విరాగులతో మాడిన కారణ సభలో ప్రోవదని కామాత్రం యత్నించి విఫలమనోరథుడైన చాలును విధ్వంసే నోపొవునన్నది.

ఏమిట కాసనసభారంగ మందలి చర్యలకు పోవుదము నుండలాధిపతి విప్లవముచేచియున్న రివెన్యూ మెంబరు దొర

గా గదా! నకలుగు సభ్యుల కండజేసిరి. రివెన్యూ శాస్త్రగతపరిశోధన గావించిన ఘనమైన సలహాను పోలియున్నది. విషయం నద్వితీయముగా శ్రీ బ్రాడ్ దొరగారు విమర్శించి, సకారణములతో నిడదవోలు చుట్టుపట్టణము కావలయునని నిష్పత్తుపాత్రమై నిశ్చయించిరి.

జిల్లాలో నివసించి, ఆమూల్యముగా పరికించి నిడదవోలు గల సమయము చూపి అయిదుగురు సివిల్ ఉద్యోగియల అభిప్రాయమును గాంచియు, కనీస మొక వాక్యమైనను ఆ ప్రభుత్వ శ్రీ ఉద్యోగిగణాంతరపున శ్రీ గౌ. రె. మెంబరుగారు వక్కాజి.పక, వారిను, వారి గౌరవసభ్యులను తాబట్టము పంపించుట నాకు వింత గొలుపుచున్నది. జిల్లానుండి ఎన్నుకొనబడి పలు చోట్ల నిడదవోలు తగిన ప్రదేశముని పరికిన శ్రీ నీత్యుడు, సామ్యుయేలుగారు తాబట్టము బూనుట, ఇట్టి మంచి సమయమందు శ్రీ సర్వారాయుడుగారు నైరుహదరులు, శ్రీరెడ్డిరాజుగారు కడుప్రయాసతో లేచి వోటునిమ్ముట, సదరు తీర్మానము గతసారి ఆగట్టునెలలో వచ్చినప్పుడు అందరను త్వరితగతిన స్వగృహములకు వేంచేయుట మొదలగునవి నాకు కంటకముగానన్నవి. కాని మండలవాసులగు మీరే వారిచర్యలను విమర్శించుట సమంజసము. తాబట్టము వహించిన పై ఇరువురు జిల్లా సభ్యులను ఏలూరు నిడదవోలుకు తీసిపోదని గాని, సర్వవిషయములలో రెండును సమమనిగాని బహిరంగముగా వెల్లడించినచో వారికి నామన్నల నందజేయుదును.

మందు ఎన్నికలలో ఒక్క ఏలూరు తాలూకా ఒకల సానుభూతిని కాపాడుకొనుటకై న్యాయమని సంపూర్ణముగా నెరిగినదానిని వెల్లడించుటకు వెఱచుట న్యాయమా? దుస్సాధ్యమగు మంత్రులయు, ప్రభుత్వసభ్యులయు ఆ వేతనములకు, గన ర్చనగారి బలగమున కను వ్యయమును తగ్గించు తీర్మానములలో పాల్గొనుట, చర్చించుటలు మాత్రము పీఠ లక్షణములు కాబోలు. అట్టి తరుణములందు జాబులను తంతికా రలనుగాంచి మదరాసు చైలు స్లాటుఫారముచైన వ్రాలుటయే శుభమా?

## విభజనము

ఏలూరును ఆనుకూలురు 22 ప్రతిపాదకులు 9 తలపట్టులు 30. ఆనుకూలురులో శ్రీ శేషేంద్రుడుగారు ఇతరమండలవాసులయిన బ్రాహ్మణేంద్ర ప్రమాఖులను ప్రతిపాదకులలో శ్రీరెడ్డి రాజుగారు, బి. వెంకటరత్నంగారు, అల్లతోవాహబ్ సాహెబుగారు, నేనును, మరొకరియరును. తలపట్టులలో ప్రభుత్వము, అప్పొజిషన్ వారు, కీరయ్య సామ్యుయేలుగారును ఆయి యున్నారు.

ఆనుకూలురులో ఒక్కరిద్దరుతప్ప విగతవాదు జిల్లాభూమిని త్రొక్కిగొని, ప్రజలను, గ్రామములను చూచిగాని, కడకు జిల్లావారిని చూచిగాని యెరుంగనివారు. జిల్లాసభ్యుల వోటులనుమాత్రము లెక్కించిన ఒక్కరు ఆనుకూలురు, ఇరువురు ప్రతిపాదకులు (నన్ను గోదావరికి చేర్చగా) ఇరువురు తలపట్టులకు, జిల్లాలో నివసించు పెక్కు ఉద్యోగిగణులు నిడదవోలును ఒక్కమృడిగా నిశ్చయించేముట, పొరుగుసభ్యుల మను నేను వెంకటరత్నంగారు ప్రతిపాదకులగు సమీపసభ్యులయిన సర్ కె. వి. రెడ్డిసాయుడు, కొ. నూ. నారాయణమూర్తి నాయుడుగారు, జిల్లాసభ్యులయిన శ్రీ సర్వారాయుడు, శ్రీ చల్లపల్లి రాజుగారు హాజరుగానికాలములో తీర్మానముచేయవలయు గమనించదగిన విషయములు. జరిపించారయి, మితవాదులు, జప్తిను వర్ణమువారు ఏకగ్రీవముగా చేసిన శ్రీ నారాయణమూర్తిగారి విమడలతీర్మానము కృష్ణాజిల్లా క్రొత్తతమకట్టుధామల అపరాధపురుషున త్రోవేసి చేసినతీర్మానములకు సమ్మతినీయని మనప్రభువులు ఇప్పుడు ఈ అర్థశూన్యమును తీర్మానమునకు లోబడుదురని తలంపను.

ప్రభువులు 5 గరు సివిలు ఉద్యోగులు, పెక్కు మది గెజెట్ కె ఆఫీసరులు బలపర్చినవిషయమును చులకనగ చూడగలరా?

బ్రాహ్మణేంద్ర ప్రమాఖులే జిల్లాలో అధికసభ్యులగు తోడి బ్రాహ్మణేంద్రులను అన్యాయముచేయుట న్యాయమా? కానన్నది కాగలదు. కాని ధర్మమే జయమును నూత్రమును మునునకుడు. నిరాశ నెంతమాత్రము జరిగేదనియకుడు. గతేంద్ర ప్రమాఖులగు గల సత్వలభ్యై జ్ఞానవై రాగ్యములు, నావంటి హీన మానవుల కమరియుండెనుచే స్వకీసములను సమముగా బ్రోచు నాపరమేశ్వరుని వేడి, ప్రసన్నుని గావించి మితివృద్ధినను న్యాయమును జేపాలనగదా!

కాని మీరందరు శ్రీ గవర్నరుగారికి, శ్రీ రె. మెంబరుగారికి, అట్టి, నివేదికలు ఖుద్దున సమర్పించుకొనుట, పత్రికలలో ఆందోళనముజేయుట, తాలూకాబోర్డుచే తీర్మానములను పంపుట, మీగౌరవసభ్యులను వారాపత్రికలలో న్యాయ

మును వెంటనే విమర్శింపునని కోరుట, సమీపసభ్యులను కూడ వారి అభిప్రాయములను పత్రికాముఖమున నమతో వెలుబుచ్చుమని ప్రార్థించుట మొదలగునవి దురుమగా మీరు చేయగలిగిన చో మీకు జయము కలుగగలవని మనవి చేయుచున్నాను.

నేనింత శ్రద్ధపుష్కలము కృషిసలుపుట ఏవో కోరితో చేసినట్లు కొందరు తలంపనచ్చును. కాని మీనుండి పీఠమెత్తులాభముగాక సర్వశీవులయందు వెలుగొందుచున్న సర్వేశ్వరునకు మానవులందరు సమమని బోధించిన గౌతమబుద్ధుని సిద్ధాంతము నాచరింపుడని మాత్రము సవినయముగా వేనచున్నాను.

మదరాసు. } నస్తుల సాగరము,  
1-12-25 } కాసనసభ్యుడు.

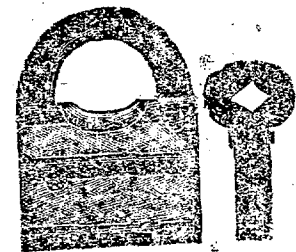
## ప్రకటన

గుంటూరు జిల్లా తెనాలి తాలూకా దుగ్గిరాల గ్రామమందు వేంచేసియున్న శ్రీ చెన్న కేశవ స్వామివారి దేవాలయముయొక్క ధర్మకర్త (ట్రస్టీ) వదవిని గోరువారు 10-1-1926 తేదీ లోపల దరఖాస్తులు నెల్లూరులోనుండు ఇన స్పెక్టరువారివద్దగాని పట్టుద్వారా బోర్డువారికిగాని దరఖాస్తు దాఖలు చేసికొన వచ్చును. సదరు దరఖాస్తుదారులు దుగ్గిరాల గ్రామవాసులును యిరువది యేండ్లకు తక్కువగాని వయసుగల వారును హిందూ మతములు నై యుండవలెను.

సి. ఎస్. స్వామినాథన్,

2525 స్కెక్రిటరీ.

గుంటకొట్టు తాళము 2289



ఈ తాళము చూచుటకు అందుముగానందును. డిని తెరిచేటప్పుడును మూకేటప్పుడును. 21-1 గంటలు కొట్టును. దొంగతనముచేయుటను ఏ దీక్షమువల్లను కాదు. ఒక్కొక్కయింటిలోను ఈ తాళమును బాగ్రతగా ఉంచి యుండినట్లైతే మీ సొమ్మును మోసములేదు. తాళము 1 కి ధర ఆణాలు 12. ఒకేతడవ 3 తాళములు కొనినట్లయితే ధర రూ 2-0-0.

ఇమిటిచుక్క వజ్రపు కమ్మలు



ఈ కమ్మలును చూచువారు నిజమైన రవ కమ్మలనియే చెప్పదురు. డిని చెప్పులో ధరించినట్లయిన కోటి సూర్యప్రకాశమువలె జ్వలించును. తెలుపుకమ్మలు ఒక ఒకటికి ధర రూ 2-8-0. ఎరపుకమ్మలు ఒక ఒకటికి ధర రూ 8-0-0. ఎం. ఎస్. సరస్వతి అండు కంపెనీ, నెం 9. ఆరుమొగంపిడి, సాహుకారుపేట పోస్టు, మదరాసు.

## విరవ్యబండ్

2081) పలచనిపిర్మము గట్టిపరచియూత్రములోనస్వప్నవండును పిర్మవస్తువునుచున్న తక్షణం నీకేపేయెను. వారంలో మదిమిని నపుంసకత్వమును పొగొట్టి నూతన యౌవనం కక్కి, యింద్రియ పలుకుత్వమిచ్చును. అత్యగము ఒంటివొప్పులు కాళ్ళతీత రూపు మాపును. లండను, సిల్లాను విదేశములందు గూడ మంచిపేగు పొందిన సిద్ధాంతం. 1 సీసా రూ 8-0-0. అశ్రులై నిరాశులైనవారికి ప్రేమాశుకు తెలము రూ 5-0-0. తపాలాఖర్చు 0-6-0 అమృతరత్నాకరము 45, బందరుపిసి మద్రాస్

## మలయచందనము

నెగరోగమునకు కుతారము పథ్యము లేదు. విడికారితో పనిలేదు. మాడుపుటలలో తప్పక గుణము కనబడును. ఒకడబ్బాతో న్యాయధిరూర్ణు మునును. రాజకుటుంబముల నిమిత్తము కనిపెట్టబడినది. తెలదబ్బా 2-4-0. డీనికనుపానము చందనతైలము బెన్ను 8-0-0 రెండును ప్యాకింగువగైరా ఖర్చుతో 6-0-0. 2462 గంధర్వ షార్మసీ రామచంద్రపురం గోదావరిజిల్లా.





క్రొధననామ సంవత్సరం పుష్యమాస శుద్ధ పక్షి ౬, శోమవారము

### ధ న ము

[నాదెళ్ళ కృష్ణానందంగారు]

చ. ధనమున సర్వముగ గరగ  
తం బగునంచుఁ దలంచువారు నా  
వినయవిసీతియుక్త మగు  
విన్నపముగ వివరయ్య సంపదగ  
వినయము నీతిసాఖ్యమును  
విశ్రుతకీర్తియు రాదుగాని దు  
ర్వివయము దుర్మదంబు గడు  
దుర్వ్యసముగ ఘటియిల్లునంచు నే  
ననియెడఁ జంచలంబయిన  
యర మనరము గాదె చూడఁగన్.  
చ. ధనము గలట్టివారు మరి  
తంబు లొనర్చుటలేదె? సంతసం  
బనునదిలేక రోగముల  
నంది గృహించుటలేదె? మృత్యువా  
తను బడుచుంటలేదె? యొక  
ధర్మము కర్మము లేక లోభులై  
తినకను గట్టక దుడకుఁ  
ద్రెళ్లుటలేదె? గ్రహించినగ ధర్మ.  
మ. ధనహీను ల్బువి నెంద రుత్తములు నా  
దాతల్ గలా రెంత కీ  
ర్తిని సాధించిరి మించి రాత్మసుఖముగ  
దీపింపఁగా దీనికే  
ధనమో మౌల మెఱుంగరే బుధులు వి  
ద్యాబుద్ధులగ దుచ్చమా  
ధనమూలంబున నొందలేనిసుఖ మం  
దగవచ్చు నెప్పట్లునన్.  
చ. ఒరులసుఖంబుఁ గోరఁ డొక  
యు త్రమకార్య మొనర్చు ధర్మముగ  
దరుగుట కోర్వఁ డెంచుకయుఁ  
దాఁ దినఁ దాత్తుకు నింపు నింపఁగాఁ  
జరులకు నీయలేడు తగు  
పాత్రత యబ్బిననైన వ్యర్థమా  
సిరిగలవాని జీవనము  
జీవనమే? జగతీతలంబునన్.  
మ. సిరిచే నద్గణముల్ ఘటింప వరయన్  
సిద్ధించు నద్బుద్ధిచే  
సిరి, యానద్గణరాజ సేకురిన శ్రీ  
చేటొంద దేనాటికిన్  
పిరమావృద్ధిని గాంచి పాత్రతఁ గనుగ  
శ్రీమంతులై యొప్పినన్  
వరధర్మంబుఁ ద్యజించి వర్తిలినచో  
బాటొందుఁ దప్పుపదల్.  
చ. అడవుల సంపదాళి కెడ  
మై యిడుమల్ పడినట్టి పాండవుల్  
పడయరే? కీర్తియుగ సిరియు  
భద్రగుణాకరు తొటఁ గారవుల్  
పుడమికి రాజరాజు లయి  
బుద్ధివిహీనతఁగాదె సంపదల్  
చెడి నశియించి దుర్వ్యసముఁ  
జెందరే? సంపద నమ్మి యంధులై.

### ఉ ప మా న త ర ం గిణి

[శ్రీరాజా యం. భుజంగరాయప్రణీతము]

మ. అరయన్ బీజము లేక వృక్షసుమతా  
భాదుల్ మహిం గల్గి; వాం  
తరనంకల్పము లేక కార్యములు ను  
త్పాదిల్ల వచ్చంగి; న  
వ్వరసంకల్పము బూచుపుష్పములు గా  
వా? కార్యవర్గం, బనం  
తర సిద్ధత్పుఖిదుఃఖముల్ ఫలముల  
న్నం జెల్ల వా? యెంతయున్. 1.  
చ. శకటము లాగు నెద్దనకుఁ  
జక్రము వెంబడి వచ్చునట్లుగా  
సకలుచవృత్తులగ శ్రమలుఁ  
జయ్యన వెంటనే వచ్చుచుండు; ద  
క్కక ప్రతిమర్త్యునిదవెను  
కం జనుదెంచుచు నుండుపోల్కిగా  
సకలుచవృత్తులందుఁ దఱ  
చెయరుదెంచుఁ బ్రమోదమయ్యెడన్ 2  
చ. నరునిమనంబుతో నుడవ  
నంబును బోల్వఁగవచ్చు; దోహదం  
బరుదుగఁ జల్పెనేని యుభ  
యంబును సత్సల మిచ్చుచుండు, ను  
ర్వరవరబీజముల్ నిలిపి  
ప్రాజ్ఞుడు సత్సలవృక్షసంతతుల్  
పెరుంగఁగఁ జేయునీతి వర  
వృత్తుల సత్సలముల్ గనందగున్. 3.  
గీ. పరమనిరోపమైన సువర్ణమునకుఁ  
గరఁగిశోధింపఁబనిలేనికరణి, శుద్ధ  
చిత్తుడగు మానవుని బాగునేయుపొంటె  
నాపదల ముంచి శోధింపఁ దవ్విధుండు. 4.  
ఉ. జారులు స్త్రీసుశీలమును  
నమ్మతి నమ్మరు, స్వాధీనంపటుల్  
ధారుణి నెన్నఁడుం బ్రతిఫ  
లంబులు లేనిపరోపకారముల్  
చేరిక విశ్వసించ, రటు  
లే తలిదండ్రు లొనర్చు పేమ సం  
పూరితసితిబోధలకుఁ  
బుత్తుండు వీనులఁ బెట్టఁ డెంతయున్. 5.  
ఉ. అన్నవ తాను గర్భవతి  
యాటమొడల్ శిశుపోషణార్థమై  
బన్నము లోర్చి స్వార్థములఁ  
జాసి చరించెడిపోల్కి, జ్ఞానసం  
పన్నుడు స్వీయకార్యము ల  
వంబు నొనర్చక లోకసంగ్రహం  
బు న్నెఱుంప సంచి పరి  
పూర్తిగ జీవము ధారవోసెడున్. 6.  
ఉ. నెక్కొని యగ్రముల్ నడువ  
నేరకయండిన నూనె వోసి బల్  
చక్కఁగ బాగుచేసిన న  
శబ్దముగాఁ బనినేయుపోల్కి నిం

### త న్త య త్వ ము

[ము. రామాబాయిగారు]

నీకునాకును విశ్వమందున  
నేకరూపము ఏమినిక్కము  
గాని నీతో నైక్యభావము  
గల్గిపెరుగుచునుంటి సతతము  
సాగదీసిన కొలది నిడువై  
సాగు రబ్బరు తునుకవలెనే  
దూరపరచిన తెగక విడిచిన  
చేరు మననెయ్యంబుచేరువ  
తరతరంబుల నాటినుండియు  
తంటసంబగు బాంధవం బిది  
మరుగుజేయగ నేరితరమా  
మంట గాదిది దివ్యతేజము  
మింట మెరసెడు తారలందున  
గంటి నీకనుపాపమెరుపులు  
మందమలయానిలము సోకిన  
గందు నీ కరస్పర్శసంబును  
మృదులసారభసుమములను నీ  
మధురభావరసంబు లానితి  
జలదగర్జల కులికెడను రథ  
చక్రధ్వజము లంచు నెమ్మది  
తళుకుమనువిద్యుల్లతల నీ  
దర్శనం బబ్బగను యుబ్బుడు  
దవ్వలకు వగవంగ నేటికి  
ధన్య మానందము లభించెను.  
పెక్కఁగ మర్దుజీవితము  
స్వేచ్ఛమెయిం జనదేని లోపముల్  
దక్కక దిద్ది జీవితవి  
ధానము మార్చుకొనంగ యుక్తమా. 7  
చ. అనిలుఁ దదృశ్యుఁడై తనువు  
నట్టె యొకింత స్పృశించి యంతలో  
ననచనుపోలిక మనమ  
నంబుల జ్ఞానలవంబులట్టె వి  
న్ననువుగ ముట్టి శ్రీగుగమ  
నంబునఁ బోవుచునుండువాని వ  
ర్తనము నెఱుంగువాఁడె కడు  
ధన్యుడు మాన్యుడు పండితాళిలోన్.  
ఉ. ఆటలు పాట లాదిగ వి  
హార మొనర్చిసమృద్ధులం గ్రియా  
పాటవ మబ్బుకైవడిని  
స్వప్నదశం గల కాలమంతయున్  
గాటపు విశ్రమంబున మ  
నంబు సుఖంపఁగఁజేయ వంతటన్  
బాటిలుయోచనాపటిమ  
వారక తీవ్రతతో మనంబునన్. 9.  
గీ. చిత్రకారుడు తాను రచింపఁబోవు  
చిత్రపువ్వులను మది నెట్లు చింతనేయు  
నట్టె మతవాది తనపృథ్వీదయంబునందు  
జ్ఞానధనమును నమకూర్చసాగుచుండు. 10.

## నిజాం రాష్ట్రాంధ్రుల అభివృద్ధి మార్గము

[కంటము సత్యనారాయణనాయుడుగారు]

### విద్యార్థి

ఆంధ్రదేశముయొక్క వర్తమానస్థితిని గురించియు, భవిష్యత్తును గురించియు అనేక చర్చలు జరుగుచున్న ఈ కాలమున, నిజాం రాష్ట్రములో నివసించుచున్న గ్రాంధ్రుల స్థితిగతులను మనవారు తెలిసికొనుట యవసరమని నేనుగా చెప్ప నక్కరలేదు. ఈ దేశమునందు నాలుగు వేర్వేరు పరిపాలనములకు లోబడియున్నది. చెన్నపురి రాజధానియందు 11 జిల్లాలును మధ్యపరగణాలయందు సుమారు 1 జిల్లాయును మైసూరు రాష్ట్రమునందు 1 జిల్లాయును ఈ నిజాం రాష్ట్రమునందు 8 జిల్లాలును గలవు. వీనిలో చెన్నరాజధానిలోని ఆంధ్రభాగముతరువాత నిజాం రాష్ట్రాంధ్రభాగము ముఖ్యమై యున్నది. దీని ఆంధ్ర ప్రాంతముయొక్క విస్తీర్ణము 41 నేల 841 చదరపు మైళ్లు. నిజాం రాజ్యములోని 16 జిల్లాలలో 1 వరంగల్లు, 2. కరీంనగర్, 3. ఆదిలాబాదు, 4. అత్రాపుట్టా, 5. మెదక్, 6. నిజాంబాదు 7. మహబూబునగర్, 8. నల్గొండయును నెనిమిది జిల్లాలు దాదాపు పూర్తిగా ఆంధ్రప్రాంతమునకు చెంది యున్నవి. మిగత 8 జిల్లాలలో గూడ కొన్ని తాలూకాలయందు ఆంధ్రులు గలరు.

కావున నిజాం రాజ్యములోని సగము భాగముకన్న నెక్కువ ఆంధ్రదేశ మయ్యున్నది. ఈ రాజ్యములో ఆంధ్ర ప్రాంతము "తెలంగానా" యనియు లెక్కిన భాగము "మహారాట్వాడి" యనియు వ్యవహరింపబడుచున్నది. తెలంగానయందు అడవు లనేకములు గలవు ఇర్లము లధికముగ కురియును. భూమి సారవంతమైనది. చెరువులు లెక్కలేనన్ని యున్నవి. వీనిలో పాళాల, రామప్ప, లక్ష్మీవరము ప్రసిద్ధములు. గొప్పనదులు తెలంగానాలో ప్రవహించుచున్నవి. నీటివనతులు విశేషముగ గలవు. ఈ భాగము దేశీయరాజుల పరిపాలనలో నున్నందున వృద్ధిలోనికివచ్చుట కెక్కువ సౌకర్యములు గలవు. ఈ విధముగా నీ రాష్ట్రములోని యాంధ్రులకు వృద్ధి మార్గమున కెన్నియో యనుకూలములున్నవి.

### విద్య

నిజాం రాష్ట్రములోని చదువునచ్చినవారి సంఖ్య నూటికి 38 చొప్పున నున్నట్లు జననరేగిగన లెక్కలవలన తెలియుచున్నది. విద్య మనుష్యున కెటువంటిదో అందరికిని తెలియును. ఉ. విద్యనిగూడన ప్రతున, విత్తముయాపము పూరుపాటికి విద్యయితస్సుభోగకరి విద్య గురుండు విదేశబంధుడనై విద్య విజ్ఞుడైనరము విద్యకు సాటి ధనంబు లేదిలన్ విద్యనపాలపూజితము, విద్య నెఱుంగనివాడు మర్త్యుడే.

### విద్యచే లాభములు

విద్య యొసగును వినయంబు, వినయమునను బడయుఁ బాత్రత, పాత్రతవలన ధనము ధనమువలనను ధర్మంబు, దానివలన నై హికాముష్మిక సుఖంబు లందునరుడు. ఎయ్యది శాంతిభావము, యజ్ఞయోగ నిష్కమహత్వవిద్యయున్. శ్రీవిద్యకూడ పురుషవిద్యనలె ముఖ్యమైనది. వీరికి నేర్పనలసినఅంశము లేనగా పతివ్రతాధర్మములను బోధించు చరిత్రములును, పతిభక్తిధర్మప్రసరన, దానము, ఓర్పు, దయ మున్నగునవి ముందు విద్యావతులకు శ్రీలు పలువు రున్నట్లు గావ్యరచన మొనర్చినట్లు, కావ్యాధికములు రచించినట్లు భోజాని సభలో నీతియనుకవయ్యియుండి కవిత్యము చెప్పమండెడివని తెలియుచున్నది.

### ఆంధ్రభాష

ఆంధ్రభాష అన నేమి? అది అట్లుండని. ఆంధ్రదేశమున గానేమి? అన కొందరుపండితు లిట్లునున్నారు. ముందీదేశము అంధకారముగా నున్న చండకార్యముని దీనికి ఆంధ్రదేశముని చెప్పుచున్నారు. మరికొందరు ఇందు ఆంధ్రులు నివసించుచు న్నారు కాబట్టి దీనికి ఆంధ్రదేశమనుచున్నారు. ఈ ఆంధ్రులు నివసించు ఆంధ్రదేశముయొక్క భాష ఆంధ్రభాష. భాష అన గా నేమి? భాష యనగా నను లొండొరులు తమవనోభాషము నెరిగింప సాధనధాతముగానుండు వాగ్దలము, కూడిక. ఈ భాష వాగ్రూపముగా నైనను, లిఖితరూపముగా నైనను ఉండ వచ్చును. ఎరక భాష వాగ్రూపము. ఆంధ్రము వాగ్లిఖితరూ

పము. నిజాం రాజ్యములోని ఆంధ్రులును, ఆంధ్రప్రాంతమును, వృద్ధిలోనికివచ్చుటకు సావకాశములు ఎన్నియో గలవు. ఈ భాగము దేశీయరాజుల పరిపాలనమున నున్నది. ఇచ్చటి కుప్రసిద్ధ సంస్థానములగు గద్వాల, నరపర్తి, దోమకొండ, పాలవంచ, అమరుచింత మొదలగునవి సంతానాధిపతులందరు ఆంధ్రులే. మనభాష అతిమధురమైనది. దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స. శ్రీ కృష్ణరాయ నృపతుంగవునిచేతను, ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది ఈస్టు అని విదేశజాలచేతను పొగడ్డును గన్నది. సంస్కృతభాష వేదములు పంజాబప్రాంతమునందు పుట్టివనిగా! అట్టిప్రదేశములందుండువారు వేదోచ్ఛారణకు ఆంధ్రులే తగినవారనిచెప్పుచున్నారు. ఒకప్పుడు ఆంధ్రభాష ఈ ఆంధ్రదేశమునందు బాగుగా వృద్ధిజెందినది. రెడ్డిరాజులును, కాకతీయులును ఆంధ్ర భాషను అనేకవిధములగా పోషించిరి. విద్యావాడును పాలకునికి సోమనాథుడు, బమ్మెర పోతనామాత్యుడు, వేమలవాడ భీమకవి, మున్నగువారి వాక్యవాహము చెల్లించిన దీక్షలను సందే.

మొట్టమొదటి అచ్చతెనుగుకావ్యమును యయాతిచరిత్రము రచించిన దీ గోలకొండమండే. ఆ కాలమున గోలకొండ నవాబులుకూడ ఆంధ్రభాషామహావక్త్రై యుండిరినియు తెలియుచున్నది. ఇప్పటికితీ ఎట్లున్నదన దినపత్రికలులేవు, వారపత్రికలు రెండున్నవి, మాసపత్రిక ఒకటియున్నది. ఉర్దూతోసంభవించిన కలయికచేత తెలుగుభాషకు కలిగినదురవస్థ మాచితీరవలసినది గాని ఇట్టివి చెప్పుట కష్టము.

"ఈ ముఖ్యములో చలాయించిన కార్యాయితా జాతీది. వక్రీసాహెబు జిల్లాకుపాఠు తనక్కించేసి కైఫియ్యతు, రాసివాడుకదా, ఖేవేకు దావాల్లియు నాజాయజు. ఆయిద్యాఇను, తరక ర్వాయిచేసిన నూరతులో మా ఖాతాదారుకు చేయుటంకాగలదు. పక్షు మర్కంచందు సోలాపర్ వరదినకా తే రాసాబారాఫనలి."

ఈ రాష్ట్రములోని యిట్టి భాషాస్థితిని గమనించుచు కొందరు భాషాభిమానులు హైద్రాబాదు శ్రీ కృష్ణదేవరాయాంధ్రభాషానిలయమును స్థాపించిరి. ఈనిలయము నిజాం రాష్ట్రమునందే గాక ఆంధ్రదేశమునందు సక్రమపద్ధతులతో స్థాపింపబడిన ఆంధ్ర గ్రంథాలయములలో మొట్టమొదటిది ఇప్పుడు గ్రంథాలయములు అచ్చటవచ్చుట స్థాపితమవుచున్నవి. నిలయములందు శిల్పలేకాక పిల్లలుకూడ అభిలాషకలిగి యుండవలెను. 17-824వ తేది ఆంధ్రవిద్యాధిసంఘమును ఒకసంఘము పిల్లలచే పువ్వాడ నేంపుయ్యగారి అధ్యక్షత్వక్రింద స్థాపింపబడినది.

### ప్రజాహితేజీవనము

విద్య, భాష, రెంటితోడప్రజాహితేజీవనము ముఖ్యమైనది. ప్రజాహితే జీవనముగా తన పనితానే చేసికొనుచు, తనకు గలపాండిత్యమును, ధనమును, అనుభవమును విరామకాలమును ఇతరుల అభివృద్ధికై వినియోగించుట. ఇట్టివారు నిజాం రాజ్యము లో లేరు. ఉన్న నూటికి ఒకరు. బైట ఇట్లు చేయువారు మహాత్మాగాంధీ, అలీసాదరులు, దేశబంధు చిత్తరంజనదాసు, దేశభక్త కొండవేంకటప్పయ్య, హకిం అజ్మలుఖాను, వి. జె. పటేలు, కా. నాగేశ్వరరావు, సరోజినీదేవి మున్నగు వార్లు కష్టమును అనుభవించుచున్నారు. దీనికొరకు ఆంధ్రులు పాటుపడవలయును. ఇట్టివల ప్రజాహితే జీవనోద్యమవాల్చి కొలదిగ ఆగుచున్నది. కాని అది యింకను పెంపొందవలసియున్నది. ఇది వరకు ఆంధ్ర జిల్లాలయందు నెలకొల్పబడిన ఆంధ్రజనసంఘముల సంఖ్య 30. గ్రంథాలయములు ఇంచుమించుగ నూరు గొప్ప వైశాల్యమును జనసంఖ్యయు కలిగియున్న నిజాం రాష్ట్రాంధ్ర భూభాగమున ఇప్పుడున్న సంఘములు గ్రంథాలయములు, పత్రికలు చాలవని చెప్పవచ్చురలేను. శెట్టి, బిజిలు, పవ్యకాలీలు, నైపులు, కళావంతులు, ఆదిమాంధ్రులు మున్నగువారు యిప్పుడిప్పుడే సంఘములుగ నేర్పడి స్వలూభివృద్ధికై పాటుపడు చున్నారు. కాని యిట్టివి రాజధానియందు మాత్రమే పనిచేయుచున్నవి. ఈయుద్యమములు జిల్లాలయందుగూడ వ్యాపించి ప్రతీసంఘమువారు ప్రత్యేకముగ తమవారియభివృద్ధికై పాటుపడినను కొంతమేలు చేశారును.

### వ్యవసాయము

నిజాం రాజ్యములోని జనులకు ముఖ్యజీవనము వ్యవసాయము. ఇప్పటి నవీనపరికరములతో గాక, తమపూర్వులపనిముట్లనే ఉపయోగించుచు నేవ్యము జేయుచున్నారు. మహారాష్ట్ర ప్రాంతమునందు ఇనుపనాగర్లు మొదలగు నూతనపరికరములను

వాడుటయందు రైతు లెక్కువఉత్సాహమును గనబరచుచున్నారు. ఆత్మగౌరవము, పెద్దలయెడ భక్తి, నీతి, పాపభీతి, స్వదేశ ప్రేమభారం మొదలగునవి వారియందున్నవి. పాశ్చాత్యనాగరికత వారి నింకను తారుమారుచేయలేదు.

నవాబులిచ్చిన, దేశపాండిత్యగీలు జాగీరులు, మక్తాలు ఇవాములు, చాల ఉన్నవి. ఇవికాక మిగిలినభూములరైతులు, రైతువారిపద్ధతికి లోబడియున్నారు. సాగు బడి భూముల నెక్కువచేయుటకును, వ్యవసాయమును, నూతనయంత్రములతో నృద్ధిపరచుటకును, చేతివనరులను నృద్ధివోందించుటకును, ఇప్పుడిప్పుడు అభివృద్ధికి వ్యవసాయశాస్త్రకార్యస్థానములు ప్రయత్నములు సలుపుచున్నవి. వ్యవసాయపరపతిసంఘములు ప్రభుత్వమువారిచే నెలకొల్పబడుచున్నవి కాని వీని ప్రయోజనములను పూర్ణముగ ప్రజలు గ్రహించుట లేనని తోచుచున్నది.

### పరిశ్రమలు

వ్యవసాయమునకు ఆధారముగ పరిశ్రమము లుండవలెను. మన తెనుగుదేశపువారి పనులలో సిద్ధిపేటదోవతులు, గద్వాల చీరలు, కోదట్లు, శివంపేట కాగితములు, మహబూబునగర్ము గొంట్లు, పెంబర్తిచెంబులు, ఇత్తడిసామాములు, దేవరకొండ, రుమాళ్లు, కోదాడు దంతముపనులు మొదలగునవి. ఆంధ్రజిల్లాలలో గిన్నీలసంఖ్య చాలతక్కువ. ఉన్న ను వడ్డనండి బియ్యము చేయునవి, పత్తినుండి దూదిచేయునవే ఉన్నవి కాని వేరులేవు. వ్యవసాయపరిశ్రమలతోపాటు నూలుచదుకుట పట్టుపురుగులను పెంచుట, వడ్డము, కమ్మరము చేయుట, యిటుక, పెంకు ముదలైనవి నేర్పవలయును. పోటీపరీక్షలు, ప్రదర్శనములు మొదలైనవి నెలకొల్పి పరిశ్రమలయందభివృద్ధి, పట్టుదుల మొదలైనవి అలవడునట్లు చేయవలెను. వ్యవసాయపుషములులేని తీరక సమయములలో పిట్టి పరిశ్రమలను చేయుమండినయెడల నెంతయు లాభకరముగా నుండగలదు. పారిశ్రామిక అభివృద్ధికొరకు రాష్ట్రమునందు పారిశ్రామిక పాఠశాలలు వ్యాపింపవలయును. భాగ్యములో తులమాగుండుండు పాశ్చాత్య దేశములలో ఈపద్ధతి అవలంబించుటచేతనే వారిపరిశ్రమలు అభివృద్ధిలోనికి వచ్చి యున్నవి.

### వాణిజ్యము

దేశము భాగ్యవంతముగాని బీదదశయందుగాని ఉండుటకు దేశమునందలి వాణిజ్యమే ముఖ్యధారము. మన యాంధ్ర ప్రాంతమునందు వాణిజ్యస్థితి కొంతబాగుగనే యున్నది. కాని తగినంతవృద్ధి లేదు. మహారాట్వాడి జిల్లాలో వాణిజ్యప్రదేశము లెన్నియో గలవు. అచ్చట వ్యాపారము సక్రమపద్ధతులపైన జరుగుటకు గంజాలు, మోండాలు, మున్నగు ప్రత్యేకస్థానములు ఏర్పడి యున్నవి. నర్తకము వృద్ధిలోనికి తెచ్చు మార్గములు మనవారింకను ఎక్కువగా తెలిసికొనవలెను. వ్యాపారమును మనదేశమునందు కోవట్లు తప్ప ఇతరు లగౌరవముగ నెంచుచు న్నారు. ధనాగారములను నెలకొల్పు ధైర్యము, సక్రమపద్ధతులపైన నడుపు సానుగ్యము వృద్ధి సాందవలయును. హైద్రాబాదునందలి "ఫేజరు ఆఫ్ కామర్సును" సామలకార్లసంఘము ను నూర్చాపేటలోను, బోగిపేటలోను ఉన్న నర్తకసంఘములు తప్ప ఇతరప్రాంతములలో వాణిజ్యభివృద్ధికై సంఘములున్నట్లు తెలియుటలేదు. ఇట్టిసంఘము యెంత యవసరమో నేరగ చెప్పవలయునా?

### సాంఘికము

పై నుకావారించిన అన్నిటితో సాంఘికముకూడ ముఖ్యమైనది. వికమత్యము రాష్ట్రమునకు నేరువందిది. ప్రస్తుతము ఆచారములన్నియు వృథాగ కాననమ్ముచున్నవి. ఒకరిని మరిఒకరు దగ్గరచేరరు. ఇట్టిది కోచరియము. అలిబాల్నివివాహము కూడ చెడ్డది. చిన్నకొల్లలకు పెండ్లిగిడునేనయెడల వారిలోగండములు మెండుగనుక వారికి వైద్యమును రావచ్చును. కాబట్టి పురుషులకు ఇరువదియైదుసంవత్సరములకు పూర్వకాలములోవలెనే, పెండ్లిచేసిన యెడల, బాలనితంతువులు తగ్గుదురు. వధూవరులకు వయస్సులో మిగల వ్యత్యాస ముండగూడదు గనుక, ఆడుపిల్లలకుగూడ 18 సంవత్సరములు దాటినతరువాతనే వివాహము చేయుట న్యాయము. ఆడుపిల్లలకు 18 సంవత్సరముల తరువాతనే గర్భోత్పత్తి కలుగుట మంచినియు, ఈలోపుగ వారికి పురుషునితో సంపర్కము కలిగినయెడల వారితరపాటవమునకు మిక్కిలి నష్టమనియు, బలకొలలగుపిల్లలు కలుగరనియు, మనశారీరకాస్త్రములుగూడ ఘోషించుచున్నవి. కనుక ఆడుపిల్లలు మేజర్లయిన తరువాతనే వివాహమాడవలెను.

## దృశ్య కావ్యములందలి పద్య సమయములు

[పాలకోడటి వెంకట్రామశర్మగారు]

దృశ్యకావ్యములు ప్రకృతియొక్క ప్రతిబింబములు (ప్రకృతి లక్షణములు నాటకములందు ప్రతిఫలించుచుండును. నాటకము గద్యపద్యాత్మకమైనది. నాటకప్రసంగము నాటకబీజములలో నుత్పన్నమైనది. ఆ ప్రసంగము నెంతవరకు గద్యముతో నింపవలయునో యెంతవరకు పద్యమువలననునది కూర్చుంటున్నది. నియమముల బహుకృతమైనది. కొన్ని సూత్రములను బట్టి ఏ గ్రంథమైన రచించుట కష్టమైనది. కాని సూత్రనియమముల యాదేశమును నాటకకర్తలు వరుసకుండిన చాలును.

నాటకము ప్రకృతి సంబంధమైనది. కాబట్టి సాధ్యమైనంతవరకు దృశ్యకావ్యమునందు ప్రకృతికిని మనుష్యుల సాంప్రదాయమునకును విరుద్ధముగు లక్షణములుండటం ప్రయోజనకరముగాదు. ప్రపంచనాటకము యున్నదున్నట్లు జరుగుచో రసవంతముగా నుండదు. కాని స్యాంబద్ధమును నూహలకు న్యతిరేకముగా నుండక సామాన్య మానవుల కాదృశ్యముగా నుండునట్లు నాటకకర్తలు నాటకమును వ్రాయవలయును. నాటకము ముఖ్యశీలలో నొకటి అధికనలకును చెప్పుకు నింపుగా నుండవలయును నాటకమందు సంగీతము, స్థితిము, శిల్పము, కవిత్వము, చిత్రలేఖనము మొదలగు పెక్కుకళలకు తావు గలదు. అందుచే ప్రకృతిలక్షణము లన్నియు నాటకములందు మూర్తీభవించి యున్నవి.

మన నాటకకర్తలలో నిరుపమానమైన కలాకాలము గల పండితులు పెక్కురు గలరు. వారినాటకములు పెక్కువిధముల ప్రజల హృదయములను రంజింప జేయుచుండెను. నవరసములును మననాటకకర్తలు సేర్పబో సాధించియుండిరి. మన ముఖ్యనాటకకర్తలను గూర్చిగాని వారి నాటక లక్షణములను పరీక్షించుటకు గాని యిది సమయముగాదు.

ఆంధ్రనాటక కర్తలలో పెక్కుమంది సంస్కృత ఆంగ్ల నాటక లక్షణములను తెలుసుకొని, హిందూ సాంప్రదాయమునందు భక్తినిబిడనాడక ఆంగ్లనాటకముల లక్షణములలో నుత్తములైనవాటిని సంగ్రహించి నాటకములను వ్రాసి ఆంధ్రనాటకరంగమును పోషించిరి. కాని మనలో కొంచెము కవనజ్ఞానము గలిగి పద్యములను రచింపగల ప్రతిమనుజుడును నాటకకర్తయగుచుండుటచే ముద్రాస్థనాటకకర్తలకు తలవంపుగా నుండుటయే గాక మన ఆంధ్రనాటకమునకు కీర్తిభంగము కూడ గలుగుచున్నది.

మన నాటకకర్తలలో వచనము ముఖ్యమైనది యని భావించి నాటకములను రచించినవారిలో ముఖ్యులు ఆంధ్రనాటక పితామహుడగు ధర్మవరపు కృష్ణమాచార్యులవారును పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు గారును. అందులో నరసింహారావుగారు గీతములను, నీ స మ ల స మ త్ర మే నాటకమందు వాడిరి. వీరియభిప్రాయము యితర పద్య సమదాయము నాటకమున కనుసూత్రముగా నుండవలెనాభిప్రాయము. మనలోనిట్లు నాటకమునకు వచనముగా నుండవలయునని కొందరును, నాటకము గద్యపద్యాత్మకముగాను పద్యసమదాయము వృద్ధిలోనుండవలెనని కొందఱును పాదించుచున్నారు. కందుకూరి వీరేశలింగము సంతకుగారు ఆంగ్లజ్ఞానవెదర్చిగీతమునకు తననట్లు, నాటకములను కొన్నిటిని ద్విపదగా వ్రాసిరి. మకాబీ, బెంగాలీ, మొదలగు భాషలందలి నాటకకర్తలలో గూడ నిట్లు వాదించువారు గలరు. నాటకము పూర్తిగా ప్రకృతి లక్షణములను గణించియుండక, మిశ్రముగా నుండుచో నన్నివిధములరసవంతముగా నుండుననుటలో సందేహములేదు. అందుచే హిందూ సాంప్రదాయమునకు విరుద్ధముగా భోజనవరము లేదు. నాటకమే మిథ్య. పెక్కు సంవత్సరములలో జరుగు విషయము లొక రాత్రియందు చెప్పబడును. అందుచే నాటకము సత్యము యొక్కయు మిథ్యయొక్కయు మిశ్రము. కాని చాలవరకు స్వభావసిద్ధముగా నుండునట్లు నాటకమును రచించిన గాని నాటక విషయములను ప్రేక్షకులు నన్ని పాటి సుగుణములను గ్రహించుటకు వీలుండదు.

ఈ ప్రేక్షకులచే నాటకములందు పద్యము గద్యము కూడ ననవరమే. కాని పద్యసమయములను కనిపెట్టి తగిన తావులందు పద్యములను రచించుట మంచిది. కాని మననాటక కర్తలలో పద్యసమయములను కనిపెట్టినవారు లేరనియే చెప్పవలయును. బొబ్బిలి యుద్ధమును తురక సంగీతముతో నొకపద్యమును

పాడును. గయోపాఖ్యానమును పాఠము మూర్ఖునిందగా శ్రీకృష్ణుడొకనిపైబడి సంగీతముతో పద్యములను పాడుచు రోదనము చేయును. చిత్రనళియమందు నలదమయంతులు దారితెలియక దట్టమైన అరణ్యమధ్యమున తిండిలేక ద్రిమ్మరును గీతములను పాడుచు రోదనగావించురు. కోపము గలుగుచో సంగీతము ఇద్దరు వివాద సమయములందు సంగీతము ప్రియులు సరస్వల్లాసము లాడువేళ సంగీతము, ప్రసంగమధ్యమున సంగీతము ఇట్లు సమయా సమయములనుకనిపెట్టక నిష్టము నచ్చినచోటుల నాటక కర్తలు పద్యములను రచించి నాటకవేషధారులకు సంగీత కాలమును చూపుటకు దారిచూపుచుండిరి. కాని ఆపద్యములెంతవరకు సయోచితములుగను. స్వభావసిద్ధముగా నుండెనో తెలుసుకొనుటకు యత్నింపరు. నాటకకర్తలు సంగీతమును ప్రోత్సహించుటకై పద్యములను రచింప లేదనియు ఆంగ్లపద్ధతి మాదిరి భావగర్భితముతో గూడిన వచనము మాదిరి ఆపద్యములను నాటకవేషధారులు చదువక తమసంగీత విద్యను చూపుచుండుటచే తమ కగారము గలుగుచున్నదనియు, అందుచేతనే నాటకవిమర్శకులలో కొందఱు నాటకమందు వచనమే యుండవలయునని వాదించుచుండిరనియు చెప్పుదురు పద్యములు రచించుట సంగీత కాలమును చూపుటకేయనియు, వచనముగా నుండుచో సంగీతము పాడుటకు వీలుగా నుండవలయు, సంగీతమే లేనిచో ప్రేక్షకుల నాకర్షింపజాలమనియు, నాటక సమాజములవారు చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు నాటకకర్తలను నాటకసమాజముల వారును కలసి నాటకరంగమునకును నాటకకళకును ముప్పు దెచ్చుచున్నారు.

నాటకములందు మిశ్రభాషములు పుట్టుచుండవలెను. అసలు కథ గొప్పదయినను విశ్రాంతివలన సృష్టించి పాటకజనులనుకూడ నాటకపాత్రలుగా నుండునట్లు గావించుచో నీరండు బాతుల సరసములకును వ్యత్యాసము గోచరముగను. అందుచే నాటకము నీతిబోధకముగా నుండు నీతిని ప్రేక్షకుల మనస్సుల గట్టిగా తట్టుట కన్న ప్రత్యక్షబంధములే అనిన ప్రేక్షకుల మనస్సులం దిది చిరకాలముండును. కాళిదాసుని పూర్వకవులను, షేక్స్పియరాది పాశ్చాత్యనాటకకర్తలు నీపద్ధతి నవలంబించిరి.

ఇంకను నాటకము కష్టముగనుకను. గద్యపద్యాత్మకము. ప్రకృతి వికృతి లక్షణము గలది. అందుచే నాటకమునకు పనికిరాని విషయములు బహుస్వల్పము. అందుచే నాటకమందు సంగీతమునకు తావులేకపోలేదు. ప్రతాపరుద్రయ్య మన పదవల వాల్మీకితములు, యుగంధరుని కీర్తనలు, చిత్రనళి యమున యెరుకలవాని సరసము (మొగంటలసరే), గయోపాఖ్యాన మందలి సూర్యభగవానుని ప్రార్థనలు, దేవతాప్రార్థనలు, యుద్ధాన వర్ణనలు, శ్రీకృష్ణపాదవర్ణన మొదలగు పద్యములన్నియు మంచి సమయములందు రచింపబడుటచే సమయోచితములుగా నుండెను.

ఆంధ్రపద్యములు వివిధరీతులు గలవి. వాటిప్రయోగము. నాటకమున ఆశ్చర్యముగానేరదు. ఆంగ్లనాటకములం దిన్ని విధముల పద్యములు లేవు. వారినాటకభాష బ్లాక్ మెటర్స్ అని బహుద్విపద. వారు వచనసమయములను పాటించుచుండవలెను. వచనభేదములను కనిపెట్టుచుండవలెను. ముఖ్యనాటకపాత్రలు బ్లాక్ మెటర్స్ నే యుపయోగించురు.

ఆంధ్రమున యొకట్లుపాటలకు తోడు పద్యసమయములు గలవు. ఆపద్యముల సేర్పబో యుపయోగించిన నాటకము రక్తి కట్టును. నాటకకర్తల కుపయోగముగా కొన్ని నాటక సమయములను చెప్పెదను. కానిసాధ్యమైనంతవరకు నాటకకర్తలు తమ బుద్ధి కుశలత నుపయోగించి సమయోచితముగా నుండునట్లు పద్యములు నన్వయింపవలెను. నాటక సమాజములవారు ప్రతి పద్యమును సంగీతముతో వాడక సమయానుకూలముగా తమగాన కాలూహలమును చూపవలయును, నాటకకర్తలు గమనింపవలసిన విషయములు:—

- (1) సామాన్యవిషయములు వచనముగా నుండవలెను.
- (2) భావోద్రేకము పద్యముగా రచించినను ప్రాధముగా విడదీసి భావమున కనుకూలముగా పఠించుటకు వీలుగా నుండవలెను.
- (3) అకాశవాణి పలుకు, చేవతల వాక్కు, గాంధర్వల సాహిత్య కుతూహలము మొదలగునవి పద్యరూపమును జూపువచ్చును.
- (4) ఉద్వానవర్ణన, ప్రకృతి విషయముల వర్ణన, గద్యపద్యాత్మకమై యుండిన సరసముగానుండును. ఇందులకు నీసపద్యము, కవితాజ విరాజితము మొదలగునవి చాల అనుకూలములు.
- (5) చేవతల యంగవర్ణన, ప్రార్థన మొదలగు వాటికిపద్య రచన బాగుగా నుండును. అందువచనము స్వల్పముగా నుండినను దోషముగాదు.

(6) నాటకమున కాదని నాందిపద్య ముండవలెనది. నీ సులు ఆంగ్లమున లేక పోవట్టి దీనిని విడవరాదుమన్నారు. కాని హిందూసాంప్రదాయమును నిలబెట్టుటకు ఆంధ్రనాటక కర్తలు యత్నింపవలెను.

(7) ఇటులనే నాటకాంశమున భరతవాక్యము ముఖ్యమైనది. ముదటిది హిందూ సాంప్రదాయమునకు హిందూమతమునకు నిది సంబంధించిన దగుటచే విడవరాదుగూడదు. నువీయు భరతనాట్యాశాస్త్రమును రచించిన భరతుడు మనకు స్మరణీయుడు. అదికూడ పద్యరూపమును దాల్చుట యోగ్యము.

(8) మాతవాక్యము గద్యపద్యాత్మకముగానుండవలయును. కాని ఆనూత వేరు ప్రసంగము చేయునాడల వచనమే యుపయోగింపవలెను.

(9) బాలరచేతను బాలికలచేతను పద్యముల పాడించుట ముద్దుగా నుండినను స్వభావ విరుద్ధముగాను, నట్లుల చేయించరాదు.

(10) గొప్పశీలమునైన మనోనిశ్చయమైన నాటకనాయకుడు చేయునాడల పద్యమును నాటకకర్త రచించినను గాన కాలమును చూపుకు గాదని నాటకవేషధారులు భావించవలెను.

(11) అతి విచారము, అతికోపము, అతిసంతోషము పద్యరూపమున చెప్పుట మన నాటకకర్తల కట్టుబాటు కాని అది వచనమందే చూపవలెను.

(12) విరహతాపమును పద్యములచే చూపుదురు. దీనిని పూర్తిగానాటకముల నుంచి తొలగించుట మంచిది. కాని మనవి యెంబరిగా తనమనోభావములను చెల్లించునపుడు భావపటికల వివరమున ఆభావములను కనుబరచిన బాగుండును.

(13) సమయాసమయములనుబట్టి హాస్యరస పద్యములను వినిపించుటచే చెప్పింపవచ్చును.

(14) భజనలు, కీర్తనలతోను గీతములతోను పాడుట దోషముగాదు. అది మంచిరసవంతముగా నుండును.

(15) త్రాగుబోతులు, జూదగాండ్రు, పిచ్చివాండ్రు, భిక్షగాండ్రు పశువుల కాపరులు, పదవవాండ్రు మొదలగు అనాగమల్యవికలగీతములను కీర్తనలను, పాటలను పాడినను దోషముగాదు. అవి మిక్కిలి రసవంతములుగా నుండు.

(16) నీతివాక్యములు పద్యరూపమును దాల్చదును.

(17) ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములందు పద్యములుండవచ్చు. ఇట్లు నాటకకర్త లేచె జెప్పిన సూత్రములను మనస్సున నిడి నాటకములు వ్రాయుచో రసవంతములుగా నుండును. నాటకవేషధారులు తమగానకాలములను, 4, 5, 6, 7, 18, 14, 15 కువిషయములందు చూపి ప్రేక్షకులను సంతృప్తి పెట్టగలుగుదురు. ఉపసంగతులను నాటక కళాభిమానులు మది నుంచుకొని నాటకకళను వృద్ధికి దెచ్చుటకు యత్నింతురు గాక!

## ప్రకటన

ఆంధ్రప్రదేశ్—భారతి

విజ్ఞాపకమునందలి ఆంధ్రజిల్లాలో నుండువారికి పి. పి. లు పంపుట సొమ్ము వసూలుజేయుట మొదలగు సౌకర్యములు లేనిందున దక్షిణహైదరాబాదు, 506 రెసిడెన్సీబిల్డురులోనుండు నామపల్లి గోరేకంఠవర్మ అండ్ కో., ఆంధ్రబుక్ డిపోవారిని మావిజిల్లాగా నేర్పరచిసాము. ఆంగ్లేజిపాట్లు సౌకర్యములు లేనివారు మావిజిల్లాకు వ్రాసి పత్రములు వగరాలు తెప్పించుకొనవచ్చును. వివరములు రేణుకగిరిరాలస్ హైదరాబాదు ఆంధ్రబుక్ డిపోకు వ్రాసి తెలుసుకొనవలెను.

## ఆంధ్రశబ్దచింతామణి

### వ్యాఖ్యానము

కర్త:—పారసంది రామశాస్త్రిలుగారు

ఆంధ్రవాఙ్మయమునందలి ప్రథమకవి యగు నన్నయభట్టాచలము రచించిన ఆంధ్రవాక్యరచనాన కిది చక్కని తెలుగు వ్యాఖ్యానము. అనేక ప్రాచీన భారతప్రతులను వివరించి నన్నయభట్టు సూత్రములకు సంస్కృతాంధ్రములయందు ఆంధ్ర భారతలక్ష్యముల సుదాహరించుచు వ్రాయబడిన అపూర్వమున వ్యాఖ్య. ఆంధ్రశబ్దచింతామణి నన్నయకర్తకము కాదనువారి వాదములన్నియు సుప్రమారాధముగా నిండింపబడినవి. భాషా నేనకు రెల్లరు ముఖ్యముగా చూడవలసిన విశేషము లెన్నియో కలవు. — వెల 0-12-0. పోస్టల్ ఆర్డరు మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయము, మదరాసు.

# నన్నయభట్టారకునికుల బ్రాహ్మణత

[కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు]

(గత సారస్వతానుబంధము తరువాయి)

కాంతిక, పాశ్చిమ దిక్కునను బురోహితకృత్యములు వానితో నంతమందుటలేదని చదువరులు గ్రహించుకొనవలసియున్నదని తెలుపుచున్నాను.

పురోహితుడును కాంతికపాశ్చిమాదుల నొనరించుచున్న కాక రాజకీయవ్యవహారములందు గూడ బాహ్యములందు నని రామాయణమే తెలుపుచున్నది. అందు సుమంత్రాద్యమాత్యయ్యకము చెప్పి, పురోహితులకు వసిష్ఠాదుల నీక్రిందిరితిగా నుడివి "శ్లో|| బుద్ధివృద్ధ్యావభిమతే తస్య స్తా మృషీ స త్త నూ వసిష్ఠోవామదేవశ్చమృతిశ్చ తథాపరే||" ఈ శ్లోకాంతముందు మరల మృతిశ్చతథాపరేయని తెలుపబడియున్నది.

ఇందునుగూర్చి తీర్థయమునం దిట్లున్నది. "ప్రధానబుద్ధి బో ర్యసిష్ఠవామదేవయో రసి మృతిమధ్యే పాతాత్-మృత్రవ ర్యాణాచనాయా మవ్యంతర్యాప్తో ద్యోత్యతే గోవిందరాజీయమునం దిట్లున్నది:-

"వసిష్ఠో వామదేవశ్చ ద్వావృషీస త్తమా బుద్ధిశ్చ పురోహితో అభిమతే ప్రధానా ఆస్తాంతథా అభిమతాః అపరే మంత్రిః బుద్ధిశ్చ జాబాత్ ప్రభృతయశ్చానన్." "దీనింబట్టి పేరు పురోహితులని తెలియవచ్చుచున్నది. పురోహితులే మృతిత్వమునుగూడ గావించుటయును గలదు. బుక్కభూపాలుని కుల గురుండల మాధవాచార్యులవారు పురోహితత్వమును మృతిత్వమునుగూడ నెరపిరి. ఓకాపురసంస్థానమునకు బురోహితులై యుండు వింజయూరి గుబ్బారాయణుగారు మృతిత్వమును గూడ నడపిరి. కులగురువులైన వసిష్ఠుడే మృత్రాలోచనము గూడ నడపుచువచ్చినట్లు పురాణములే చెప్పుచున్నవి గదా. ఇట్టి యుదాహరణము లనేకములు గలవు. కానఁ బురోహితులు మృత్రాలోచనమునందుఁ దక్కువవారు కారు. నన్నయభట్టారకునిగారును వైదికమృతియైయున్నాడని యొక నియోగి మహాశివి తన సారంగధరనాటకమునం దీనికే వ్రాసియున్నాఁడు. వైదికులను మృత్రులై యుండుట కలదనియు నామాంతరమున నమాత్యపదమును వాడుకొనుట కలదనియు చరిత్రాభిజ్ఞాను శామజ్ఞానా వేంకటాద్రిగారావు పంతులవాళ వ్రాసియున్నాడు. కాన నన్నయభట్టారకుడు మృతిత్వముగూడఁ గల వాడనినను నాతని పురోహితకులజన్మమునకు హాని యుండనేరదని నియోగిపుంగవులవ్రాతలే చాటుచున్నవి.

వైవాని నన్నిటినిఁ బట్టిచూడ రాష్ట్రవ్యవహారమును నడుపుటలో నెక్కువ పాల్గొనువాడు పురోహితుడని లేలుచున్నది. ఇతఁ డంతటికంటెను బుద్ధిమత్తుడై యుండవలయునని యుద్యోగపర్వ మిట్లు ప్రకటించుచున్నది.

"భూతానాం ప్రాణినాం శ్రేష్ఠాః ప్రాణీనాం బుద్ధిశీలినః బుద్ధిమత్సురారాశ్రేష్ఠా నరేష్వసి ద్విజాతయః ద్విశేషః వైద్యాశ్రేయానః వై ద్యేషు కృతబుద్ధయః కృతబుద్ధిషు కర్తారః కర్తృషు బ్రహ్మవాదినః సభా న్యైతబుద్ధీనాం ప్రధాన ఇతి మేనుతిః"

ఇవి పురోహితునిగూర్చి పలికినపలుకులు. దీనినన్నిటిని బట్టిచూడఁ బురోహితుడు బుద్ధివిభవముచేతగాని, రాజకార్య భుంధరతచేతగాని, అధికారప్రాబల్యముచేతగాని, మహిమా ధ్యతచేతగాని, మతెందులకుఁగాని మృత్రిక దీప్తిప్రవాడుగాఁడనియు సర్వవిధముల చానిని మించినవాడనియుఁ దేలుచున్నది. కాబట్టి బుద్ధివిశేషులకు మృత్రి నిలయుము కావున రాయబారాదులను జరపవలసినవారు మృత్రులే యైయుండవలెనని వీరరాజుపంతులవారు తెలచినది నిరూపము. మన వీరరాజుపంతులవారు తెలిపినరీతిగ పురోహితులు సర్వపూజ్యులై యుండురు. కావున పెద్దపెద్ద దూతకార్యములు వచ్చినపుడు పురోహితులద్వారముగా వానిని దేశపాలకాదులు కొనసాగించుకొనుట వాధుకయై యున్నది.

## పురోహితుడు-దౌత్యము

పురోహితు లెచ్చటైన దౌత్యమును నడపుటకలదాయందులేని కలదు. విశేషబుద్ధిచాతుర్యము వినియోగించి గౌరవావహముగఁ గార్యముసాగించికోని రావలసినదౌత్యము లన్నియుఁ బురోహితులద్వారముగానే కొనసాగించుకొనఁబడును. ఒకటియె డుదాహరణముల నిచ్చుచున్నాఁడను.

జానకీస్వయంవరసందర్భమున రావణునిచే శౌమ్మలఁడను పురోహితుడు జనకునికడకు దూతగాఁ బంపబడినట్లును,

జనకపురోహితుడను శతానందుడు దశరథునికడకు దూతగాఁ బంపబడినట్లును మురారి నాటకము చాటుచున్నది. అందులో జనకపురోహితుడు నిస్సప్తార్థుడగు దూతయనినూడ వివరింపబడియున్నది. ఆవాక్యముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాఁడను.

"జనకః-తర్హి ప్రహీయతాం భగవా నాంగీరసః ప్రియ సుహృద్ ము త్తరకోసలేశ్వర మానేతుం.

విశ్వామిత్రః-ఏవమనుః.  
శతానందః-ఉద్ధాయభగవన్ కిమన్యథ స్తివాచికం విశ్వామిత్రః-నిస్సప్తార్థోసి గమ్యతాం."

నిస్సప్తార్థుఁ డననేమా వ్యాఖ్యాత యిట్లు తెలిపియున్నాఁడు.

"సంధ్యాదికుశలో దూటః నిస్సప్తార్థ ఇతిర్వతే కాటిల్లే నాప్యక్తం యత్కృతాస్సంధ్యావయః-ప్రమాణం సనిస్సప్తార్థోదూత, యథా భగవాన్ పాంశవానాం"

దీనింబట్టి పురోహితులు నిస్సప్తార్థదూతలై యుండురని యనగా సర్వస్వాతంత్ర్యములును గలిగి నేర్పమీర కార్యము సాధించుకొనివచ్చు దూతలై యుండురని స్థిరపడుచున్నది. ఈ సందర్భములో నీ వెన్ని ప్రగల్భములు కొట్టినను మీదౌత్యము వివాహవిషయమున కావింపబడినది కాని విశేషదీక్షాతురీ విని యోగింపవలసిన రాజకీయవిషయమునఁ గాదు గాన నయ్యది పురోహితులు చేయవలసినపనియేగదా దాని నింత పొగడనేల యందురా-పురోహితులు విక్కులై చిక్కుగల రాజకార్యమున్న వావిషయమునఁగూడ దూతులుగాఁ బంపబడుట సాంప్రదాయ ముయ్యెయున్నది. ఈయంశమును మహాభారతమే బోధించుచున్నది. కారవులకును పాండవులకును గల రాజకీయవ్యవహారపు చిక్కును మించినది మతెక్కుడను లేదుగదా! ఈసందర్భముననే పాండవులపక్షమున ద్రుపదపురోహితుడు కారవులకడకు దూతగాఁ బంపబడినాఁడు.

"తతఃప్రజ్ఞావయోన్మద్ధం పాంచాల్యఃస్వపురోహితం తురుగ్ధ్యః ప్రేమయామాస యుధిష్ఠిరమ లేసిత్తః."

అని ఉద్యోగపర్వము చదువరుల సౌకర్యార్థమై యా ఘట్టమునందలి ద్రుపదవాక్యముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాను:

"మలేనచ విశిష్టాసి వయసాచ శ్రు లేనచ ప్రజ్ఞయా సవృత్త్యాసి శుక్రేశాంగిరసేన చ."

ఉద్యోగపర్వము.  
నీవు కులముచేతను, వయస్సుచేతను, విద్యచేతను ఘనఁడవు. ప్రజ్ఞచే శుక్రబృహస్పతుల కుద్దియైయున్నవాడవు. అది దీనిభావము.

ఈ ఘట్టమున లెక్కనసోమయాజి వ్రాసినవాక్యముల నీ దిగువ బొందుపఱచుచున్నాను.

ద్రుపదుడు తనపురోహితుని దుర్యోధనునికడకు దూతగాఁ బంపుట

"అట్టిసమయంబున నజాతశత్రుననుమతిఁ బడసి పాంచాలపతి వయోజ్ఞానశ్శుద్ధుం డైన తనపురోహితుం గురువతి పాలికఁ బుచ్చువాడై యతని రావించి

క. హితుడవు మతిమంతుండవు  
చతురవచనకోవిదుడవు సమయజ్ఞాడవు  
స్మృతవంశపర్వంధ వింగితశీలి  
నెచ్చెలిది శుక్రశిల్పగురువక.

లే. నాకు గర్తవ్యమునని నీకు జేయఁ  
దగవు కావున నెల్లవిధములఁ బూని  
పాండవార్థంబు ధృతరాష్ట్రునివారి కరిగి  
నేర్చు వాటించి కార్యంబు దీర్చవలయు.

వ. అని చెప్పి యెడంబడిచి యతనితో మఱియు నిట్లుయె."

ద్రుపదుఁ డీదౌత్యము నేనుచేయవలసినది కాని నీ పెండుల కుంజనుట నేనరుగుటవంటిదే. కావున నీవని యొనర్చవలసినదని పురోహితుని గోరినాఁడు. ఇందువలనఁ-బురోహితులు రాజులచే నెంత గౌరవింపబడుదురో యెట్టి ఘనకార్యములవిషయమున దౌత్యముచేయుదురో తేటతెల్లమగుచున్నది. ఇట్టి ఘనకార్యవిషయమున నమాత్యులు దౌత్యమునకు నంతగాఁ దగి యుండరు. ఏమన శ్రీ వీర రాజుపంతులవారు తెలిపినరీతిగా వారు భృత్యవర్గములోఁ జేరినవారై యుండురు. కావునఁ బ్రభువులకడ నిశ్చయముగా మాడలాడ నోడుదురు. అదిగాక, పేరు సత్కరతులై యుండరనినూడ వీరరాజుపంతులవారు తెలిపియున్నారు. కాననే మృత్రులు చేయు మోసపుకార్యములను రాజు హితైషులకు పురోహితులు కనిపెట్టి తగుప్రతిక్రియ చేయుచుండవలసిన కాంతిపర్వము చెప్పుచున్నది. మృత్రి రాజ్యవైభవముండిన నుండువాడు లేవన్న నూడువాడు. పురోహితుడట్టివాడు కాదు. ఈతఁడు తనశిష్యులు రాజ్యవైభవోపేతు

లై యుండినను లేక పదభ్రష్టులై శుష్కదరిద్రులై యిడుమలగుడుమందుండిననుగూడ విడువఁడు. భామ్యుఁ డేవిభవమును లేని యపుడై పాండవుల పురోహితత్వమును వారిప్రార్థనముపై నంగీకరించినాఁడు. అదిమొదలు వారిని విడువలేదు. వారు రాజ్యపదభ్రష్టులై యడవులకు బోయినఁ దానును వారితోఁగూడఁ జనినాఁడు. నిప్పుడును గెడతోడ నీడవలె వారికి సహాయుడై యున్నాఁడు. చతుక్కుల మూలపురుషుండగు విజయాదిత్యుఁడు త్తర దేశమునుండి దక్షిణాపథమునకు దండెత్తి వచ్చినప్పుడు తత్పురోహితుడునూడ నాతనితో దక్షిణాపథమునకు వచ్చె. ఈ దేశమున నా విజయాదిత్యుఁడు నిహతుఁడుకాఁగా నంతర్వర్తియై యున్న యాతనిభార్యను గాపాడె. ఈయంశము బహుశాసనములవలన బోధపడుచున్నది. కావున పురోహితులు రాజులు దండయాత్రకుఁ బోవునపుడునూడ సహాయులై యుండెడివారని యిందుమూలమునఁ దెలియుచున్నది. ఇట్టి పురోహితులు తమశిష్యుల మోసముచేయుట తటస్థింపదు. మృత్రులు పదవుల గోరువారు కావున పరరాజుతో నేకీభవింపవచ్చును. మృత్రులెల్లరు నిట్టి మోసపుషులు చేయువాళే యని నేను చెప్పబోవుచున్నానని భ్రమపడరాదు. మన వీరరాజు పంతులవారు నెలవిచ్చినరీతిగా మృత్రులందు ధర్మరతి యుండుట కష్టము. నూటను నాటను మంచివా రున్నను అది లెక్కలోనికి రాదు. మొత్తముమీఁద మృత్రులను నమ్మరాదనియు వ్యానోకకంఠ గని నెట్లుచుండవలె ననియుఁ బ్రభువులు తలంచుదురు. కాన శత్రురాజులతోఁడిరాజకీయవ్యవహారము తటస్థించి నప్పుడు ముఖ్యముగా నా ప్రబంధపులతో కులగురువులతో దూతలఁగాఁ బంపుచుండురు. పూజ్యుడగు కులగురుని ధూతగా బంపుట వలని లాభములంగూర్చి ద్రుపదుఁ డిట్లు మదివియున్నాఁడు.

"నచ లేభ్యో భయం లే ౭ స్తీ బ్రాహ్మణోహ్యసి వేదవిత్ దూతకర్మవియుక్త శ్చేదవిర్భ్య వి శేషతః."

"పురోహితుఁ డాతనికి దేవసముఁడు. మృత్రి భృత్యులుండు. తుల్యుఁ డననేల-భృత్యుడే." అని వీరరాజుపంతులవారు లిఖించియున్నారు. ఇందుఁ గొంత సత్యము లేకపోలేదు. పురోహితునికున్న స్వాతంత్ర్యము మృత్రికుండదని దీని వలన మనము గ్రహించుకొనవలెను. కాన ఒకచో మృత్రిత్వ నామకభృత్యత్వము చేయుచున్నవాడు మఱియొక రాజాస్థానమునకుఁ జనినప్పు డాప్రభునకు నానియందు విశేషభక్తికాత్మకము లుండవు. కావున స్వతంత్రించి పలుకజంకును. ఆహితువుచే రాజకీయము లగు పెద్దపెద్దచిక్కులు తటస్థించుచున్నపుడు ప్రభువులు పురోహితులనే ప్రార్థించి దౌత్యమున కొడఁబడఁజేసి యిష్టార్థసిద్ధి నందుచుండురు. కనుక దూతభావమునకు కులవిప్రులనఁగాఁ బురోహితులే తగియుండురని ప్రభుకులజాడగు నన్నెచోడుడు తన కుమారసంభవమున నిట్లు వ్రాసి యున్నాఁడు.

క. పతిహితుఁ గులవిప్రాత్రముఁ  
జతురు సదాశుద్ధుఁ గార్యసంవేదిఁ బరేం  
గితవిదు ధైర్యాన్వితు ని  
ర్ధతమతియుతు రాయబారిగాఁ బంపనగున్."

పురోహితుని రాయబారిగాఁ బంపవలెనని దీనిభావము ఇందుఁ దెల్పబడినరీతిగా దేవపురోహితుడగు బృహస్పతిమనుమడు సుమతి యనునాతడు దూతగాఁ బంపబడినాఁడు. కావుననే యాతనిని ప్రార్థనపూర్వకముగాఁ బంపినట్లు కుమారసంభవము చెప్పుచున్నది చూడుడు.

"అని విచారించి బృహస్పతిప్రాత్రు సుమతి యనువాని రావించి తత్కర్మప్రయోజనంబెఱింగించి ప్రార్థించి తన్నియో గంబునకు నియోగించి"

ఇది దూతగాఁ బంపబడిన సుమతి తమ యజ్ఞావళి వర్తియై వాసలుకొనవలసిన మృత్రి (వీరరాజుగారు చెప్పినట్టి భృత్యుఁడు) గా నుండినవాడగుచో వానిని బ్రార్థింప నవసరముండదు. అజ్ఞాపించిపనుచుటయే తటస్థించును. మఱియు నీపద్య ముందున్న "పతిహితు" అనుపదము లెక్కనసోమయాజి దూతగాఁ జనిన ద్రుపదపురోహితునివిషయమునఁ బ్రయోగించిన "హితుడవు, మతిమంతుండవు, చతురవచన కోవిదుడవు" అనుదానిని దలచించి పురోహితత్వమును సూచించుచున్నది. నిప్పుడును రాజునకు హితులై యుండువారుగదా పురోహితులు.

ప్రభువులకు హితులు, హితాహితులు, నహితులు నుండురనియుఁ బురోహితులు హితులలోనివారనియు మృత్రులు హితాహితులనియు సుప్రసిద్ధప్రభువరుం డగు శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు విరచించిన యానుక్రమార్థయందుఁ దెలుపబడి యున్నది. అందుండి ప్రధానాంశముల నీ క్రింద నిచ్చుచున్నాను. [న శేషము]



## శాసనసభ ప్రశ్నోత్తరములు

బళ్లారిలో ఎన్నికల సమయము కిలాఫతుజుండా

జె. ఎ. సాల్వానాగారు:— బళ్లారిలో మునిసిపలు టౌన్ నిర్మాణ సమయమున కిలాఫతుజుండా యే త్రరాచని సబుమేజిస్ట్రేటుగారు 144 సెక్షను ప్రకారము నిషేధపు టా త్రువును వోపంగి యుండిరా? దానిపై జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారి కమిషన్ యగా నేమి తీర్పుజేప్పిరి? ప్రభుత్వమువా రేమిచర్య దీసికొనిరి?

ఉ:— ఎన్నికల ఫలమును రాజకీయచిహ్నముగల నెట్టి జండా యుండరాదని సబుమేజిస్ట్రేటుగారు కావించిరి. దానిపై ఆపీటుజేయ జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారు ఆవసరము గడచిపోయినది. కనుక రివిజను పిటిషను వద్దజేసిరి. సబుమేజిస్ట్రేటుగారి చ్య అనుదితనిని దెయిదేసిరి. ప్రభుత్వము వారేమియు చర్య దీసి కొనలేదు.

సత్యమూర్తి:— రాజకీయచిహ్నము గల జండాయనగా

లామెంబరుగారు:— ఆవదము నే నుపయోగించినది గాదు. సబుమేజిస్ట్రేటుగారి ఉత్తరువునందే గలదు. కిలాఫతు, స్థిరాజ్యజండాలు రాజకీయచిహ్నము గలవని ఆయన దలంచెను.

సత్యమూర్తి:— రాజకీయ ప్రాముఖ్యతగల జండా యేమియు నుండరాదని ప్రభుత్వమువారు దలంచిరా? అట్లయిన యూనియను జాతుగూడ నుండరాదా?

లామెంబరు:— అవిషయము ఆయా కేసు సందర్భముల బట్టి యుండును.

సి. ఆర్. రెడ్డి:— ఏదేని జండానె త్తినవో నది ప్రత్యేక శక్తులుతరత్ర ప్రచారముగ గణింపవచ్చునా? అట్లయిన యీ ఉత్తరువు న్యాయమునా?

లామెంబరు:— న్యాయముపట్ల అట్లే జరుగును.

సత్యమూర్తి:— సుప్రతరహాగా ప్రవర్తించు యిట్టి సబుమేజిస్ట్రేటుల చర్యను నిరసించుచు ప్రభుత్వమువా రేలసర్వ్యులరు ప్రకటించరు?

లామెంబరు:— ఇట్టికేసు లికముందు జరగవలసి దలండుట చే అనవసరమని దలంచిరి. ఈ కేసువిషయమున జిల్లామేజిస్ట్రే

టుగారు నుండగించి యుండుటచే నది చాలునని దలంచి ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యేకచర్యకు గడంగలేదు.

గవర్నరుగారి రాక రోడ్లుముాయుట

వి. పంతులయ్యగారు:— తూర్పుకుడిలో గవర్నరుగారు

బోయిన సందర్భమున అక్టోబరు 26, 28 తేదీలయందు రోడ్లు మూసేవని పోలీసువారు హడావిడిజేసి, ఒకవకీలును బండిలో వచ్చుచుండగా ఆవనూనవగచి యుండిరా? దానిగూర్చి ఇన్స్పెక్షనుకు పారు ఫిర్యాదుజేయగా ప్రభుత్వమువారు విచారించిరా? యని యడుగు నిట్లు బదులువచ్చెను.

ఉ:— గవర్నరుగారు అచ్చటికి బోవుసందర్భమున రోడ్లుమూత్రము పోనీయలేదు. తొలిరోజున పోలీసువారికి పని నేర్పట్టవై ఒకగంట మూయబడెను. వకీలు యుదంతముగూర్చి ప్రభుత్వమువారికి పోలీసు జనరలు ఇన్స్పెక్షరునుండి తిన్న ఖచ్చితకల్పరునుండి రిపోర్టులు వచ్చినవి. ఇకముందు యిట్టిసందర్భములలో పోలీసువారికి తగినచూచవల జేయుదురా యని యడుగు అనిషయమై ఆలోచించుచున్నారని బల్కిరి.

సత్యమూర్తి:— పోలీసువారికి శిక్షగరని అతిశయగ్రహణ నుండి గవర్నరుగారిని చాటుగా కాపుదలపై నేల తీసుకపోయెదరు? వకీలుసంఘమువారు గవర్నరుగారిని తుపాకులతో కాల్చెదరా?

లామెంబరుగారు:— అట్టి భయమేనియు లేదు.

ఫిల్మీలో ఆర్థిక సభ్యులసభ

సత్యమూర్తి:— డిల్లీలో జరిగిన ఆర్థికసభ్యుల సమావేశ మునకు మదరాసు సభ్యుడేల బోయెను? మదరాసును గూర్చి యేమి తీర్మానములు జరిపిరి? అవి అములు జరుపులోపున శాసనసభవారితో సంప్రదించరా?

ఉ:— ఇండియా ప్రభుత్వమువారు వివిధరాష్ట్ర ఆర్థిక విషయముల చర్చించుటకై సభను సమావేశపరచిరి. అచ్చట చర్చకు బయలుపెట్ట ఆవజ్ఞ నీయలేదు. అనవసరమో శాసనసభితో సంప్రదించనిది యేదియు అములు జరుపబడదు.

సత్యమూర్తి:— ఆర్థికసభ్యుడు యీ ప్రభుత్వము వారి కేవలయ: క్రొత్తభర్తలను తీరించిరా?

ఉ:— లేదు.

త్వరపడుదు.

తరుణము విడువలదు!

## కిరసనాయలు కమిషనుకు అమ్ముటకు

ఏజంట్లు, సబ్ ఏజంట్లు కావలయును

## సరుకు రెడిగానున్నది

అమెరికా డి 160"ల తెల్ల కిరసనాయలు లూవి కేటింగు ఆయలు, ఇంజనుఆయలు, పెట్రోలియం వగైరాలు గంజా, విశాఖకట్టణం, గోదావరి ఈస్టు, వెస్టు, క్రీష్ణ గుంటూరు, నెల్లూరు, కడప, కర్నూలు, బళ్లారి, అనంతపురం, వెల్లూరు, చిత్తూరు జిల్లాలకున్న, నైజాం దోమినియనుల కున్న ఏజంట్లు, సబ్ ఏజంట్లు కమిషనుకు అమ్ముటకు కావలసియున్నది. కోరువారు మాదు బాషులైన (నేట్ ఆమారాం సదాసుక్ భట్టమగారు తాజముడ్రివారితోగాని పేరూరి విశ్వనాథంగారు మదరాసు వారితోగాని) పరుతులు కరస్పాండెన్సు వలనగాని లేక స్వయముగాగాని ఏర్పాటు చేసుకొనవలయును. 2508

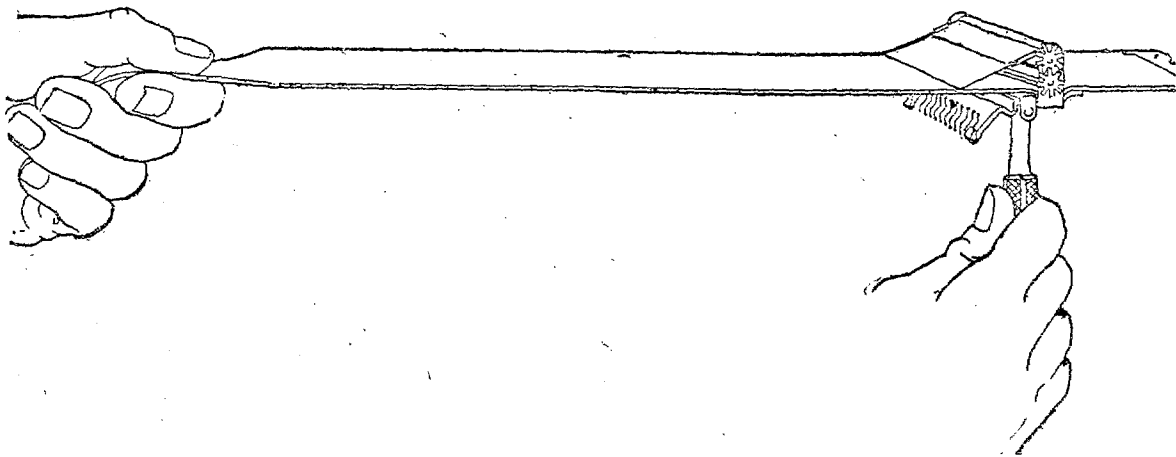
RAMASAWMY PEREIRA Co.,

13 Second Line Beach, Madras.

Agents of Michold Co., U. S. A..

రోమహరి డబ్బీ 1-కి రు 0-8-0

ఈ భస్మమును నీటితో కలిపి పట్టించిన రోమములు రెండు నిమిషములలో మొదలుంట రాలిపోవును. దీనివలన చర్మము నలుపెక్కుదు. మంటయుండదు. రోములు రాలిపోవును. అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.



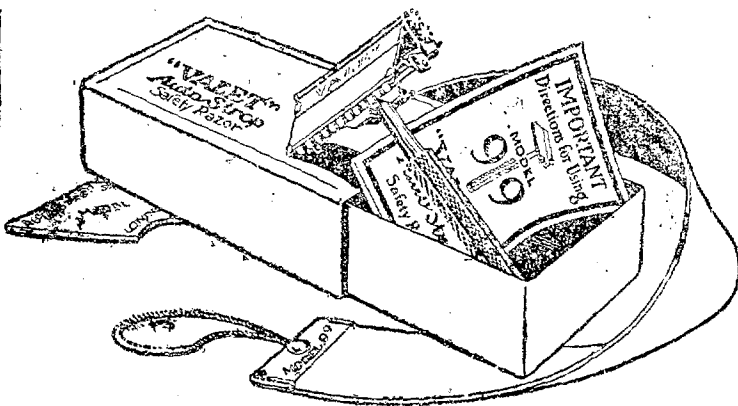
అచ్చమైన "వేలటు" మంగళికత్తిని రు 2-12-0 లకు వచ్చునని ఎప్పుడైననూ తలంచితినా?

ప్రపంచమందంతటను కేరొందిన మా ఘనగల "వేలటు" మంగళికత్తిని గరించి వినియుండవు గదా! దీని కత్తి అందుబాటు తరహా మరిపి యితరములైనవాటికి లేవు. కాని ధరలవలన మీరు చాల భయపడియుండురు.

కాని ప్రతివారికి తగినట్లుగా మా "వేలటు" మంగళికత్తిని రు 2-12-0 లకు మాత్రమే యిచ్చుచున్నాము.

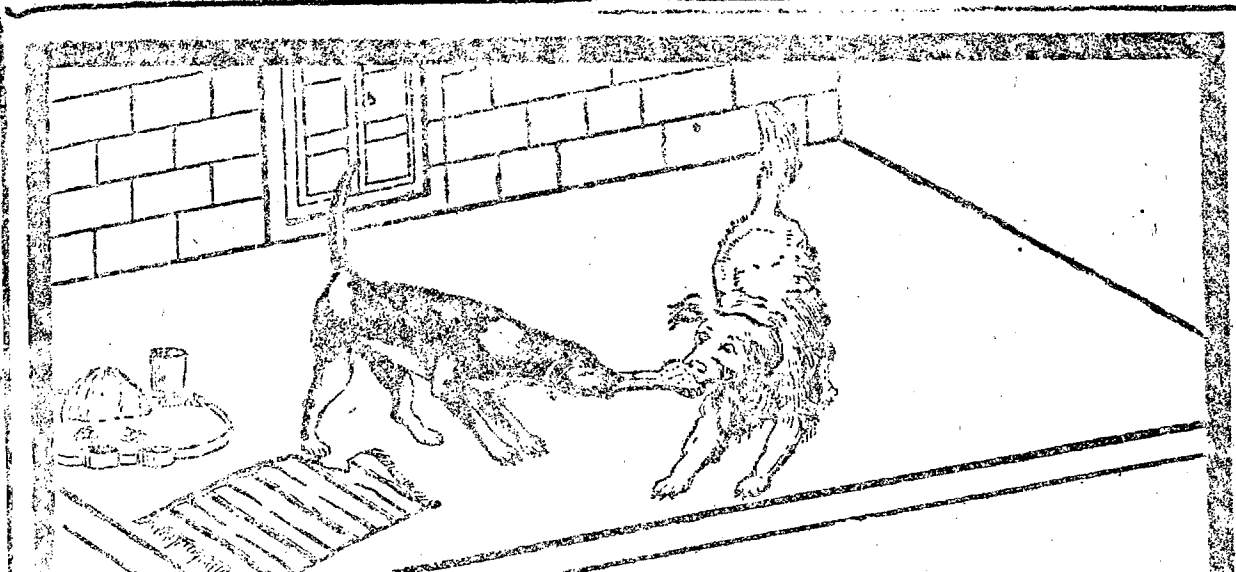
ఇంత శృంగారమైనటువంటిన్ని, యంత పదునైనకత్తి అందులతోనూ, యంత యుపాయమునవచ్చిన తోలుపట్టాతోనున్నాయన్న మాకత్తితో, యీ నవనాగరికత వరములకంటె బాగుగా చేసుకొనగలరు.

**"VALET"**  
Auto-Stop  
Safety Razor



అందమైనపెట్టెలో  
దీనిని పట్టాతోను  
బ్లెడుతోను,  
అమర్పబడినది.  
రు 2-12-0

యింగ్గండులో  
తయారైనది.



## కోల్ మాస్టర్స్ ఆవసిండి

**ఆవసిండి ఆహారమునుండి**

వృద్ధి కేయము.

చేపలు, మాంసము, కూరగాయలు మొదలగు వాటితో చేర్చి తుప్పు కొనవలెను. ఇది దున్ని పోయినను, మంచి ఆకలిని, ఆహారమును గలిగించును. ఇదిగాక జీర్ణ శక్తిని పెంచును.


**కోల్ మాస్టర్స్ ఆవసిండి మాత్రమే**

ఉపయోగించుడు.

నుకేడియు దీనికి సహనమైనదికాదు.

వర్తక గుర్తును

గమనింపుడు



ఒక తగరపుడబ్బాను లేక బుడిచి నేడే వాడుడు. No. 3.

## అమృతాంజనము

### జగత్ప్రసిద్ధ మైనది

అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యుడేశ మూలికల సంపుటిచే హిందూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాతి మైన మందు. ఇది ఇప్పుడెప్పుడు తయారగుచున్న క్రొత్త మందు గాదు. ఇరువదేండ్లుగా దేశమునం దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన దివ్యామృతము నొప్పులు, వాపులు, గాయములు, బిల్లులు, పోట్లు, బెలుకులు మొదలగువాఁలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిచేయును. చర్మముపైత రాచిన లోపలికి వ్యాపించి లోపలనొప్పులు సయితము పోగలవు. నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును కఠిరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అన్నటి శిథిలపదార్థము లను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము జేయుచున్నది.

అన్ని మౌఖ్యలలో దొరకును. 1509

### తామర తైలము

తామర, తీట, గజ్జికి మంచిది.

### దంత చూరము

పండ్లపోటుకు తీపులకు మంచిపొడుము

### మోహిని తైలము

వెండ్రుకలను వెంచి నిగనిగలాడించును  
కండ్లకు చలువచేయును

స్త్రీపురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది  
అమృతాంజనం డిపో,  
మదరాసు - బొంబాయి.

### రంగూను శాసన సభ

స్వరాజ్యపక్షపు డెప్యూటీ అధ్యక్షుడు డెన్న కొనబడుట

రంగూను, డిసెం 18:—నేడు రంగూను శాసనసభయం దు డెప్యూటీ అధ్యక్షుని యెన్నికయు, స్థాయిసంఘ సభ్యుల నియమించుటయు జరిగినవిషయ సభ ఆసెషియబ్డెను. డెప్యూటీ అధ్యక్ష పదవికి హోంయాలస్వరాజ్యపక్షములతరపున వారిస్టరు పాటకగారును ఇండిపెండెంటు పక్షము తరపున కర్నలు వాకాటుగారును నిలిచిరి. పాటకుగారు యెన్నుకొనబడిరి. వీరికి 50 వోట్లును, రెండవ వారికి 44 ను వచ్చెను. ఈ యెన్నికలకు జాతీయవాదులును స్వరాజ్యపక్షమువాదులును హోంయాలపక్ష మువారు కలసి పనిజేసిరి. శాసన సభయందిపుడు హోంయాల స్వరాజ్య పక్ష సభ్యులు 14 మంది గలరు. (అ. ప్రె.)

### అండమాను రాయబారులు

నివేదికను సిద్ధముజేయుట

కలకత్తా, డిసెంబరు 18:—అండమాను రాయబార సభ్యులు కలకత్తాలో 14 వ తేదీని జేరిరి. వారినివేదికను సిద్ధ మయ్యెను. అయ్యది క్రిష్ణమును అయివహింప అధికారులకు బంప బడును. సభ్యులలో నొకరును మున్ముఖాగారితో ఆసోసియేటె డ్యుప్రెసు ప్రెసిడెంట్ ప్రక్షింపగా సభ్యులలో భేదాభిప్రాయము లేకున్న యేమియు లేవని చెప్పిరి. మఖ్యమైన విషయములలో నే కాశీప్రాయముతోనే యుండిరి. ఒకసభ్యుడు, రాయబారిచిరారంభిషయములలో కొద్దివిషయములను మాత్రము భిన్నాభి ప్రాయుడై యుండెను. మాషికాలను ప్రత్యేకింపబడిన తొమ్మిది గ్రామములలోను సభ్యులెనిమిదింటిని జూచిరి. గ్రామములు ద్వీ పములకును గలవు. ఆఫ్ఘనిము మన్యమనియు, తైటనుండి వచ్చిన వారికి పోకర్తముగ మంచవనియు మర్తబాగారి అభిప్రాయము. వీరిద్దరుకొనియు భారతీయుల కనుకూలముగ నుండవు. (అ. ప్రె.)

### బిల్లామేజప్రైటు శాసనసభ్యుని అవమానించుట

నం॥ రా॥ శాసనసభయందు అలజడి

లక్నో, డిసెంబరు 18:—బిల్లామేజప్రైటుకరు శాసన సభ్యునియెడల ప్రవర్తించినవిషయము గూర్చి కొన్ని ప్రశ్నలను పల్లి రా॥ శాసనసభలో నేడడుగగా ఆర్థికసభ్యుడిచ్చిన ప్రత్యుత్తరములపై కొంత యలజడి గల్గెను. ఈ శాసన సభ్యుడు ఆబిల్లా మేజప్రైటుతో మాట్లాడవలెనని కోరిగా ఆయన పిలువబడెను. శాసనసభ్యునకును మేజప్రై టు గాడికి చడాపడా ఉత్తరములుజరిగెను. అంకోకటి గౌర వభంగకరముగ నున్నటుల యం. యత్. సి గారు భావించిరి. నే డునయమున ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచుకొకసభ్యుడుఆయం యత్. సి వద్దనుండి ప్రభుత్వమువారికికంప్లెయింజేమియు రాలే దనియు అందుచేత చర్య యేమియును దీసికొనుటలేదనియుజెప్పి రి. దీనిపై సస్టిమెంటరీ ప్రశ్న లనేక ము జరిగెను. చాల మంది సభ్యులు అడ్డకొమ్మెంటు ప్రతిపాదనను ప పా దింప వ్యవధి లేకుండచెప్పిరి. ప్రభుత్వోద్యోగులు యెడైనను గౌరవ హీనముగపనిని జేసినపుడు ప్రభుత్వమువారు నిరసించెదరని గొ॥ ఆర్థికసభ్యుడు చెప్పెను. కాని యట్లు బహుకృస్తుగ జరుగును. ఈబిల్లామేజప్రైటు జేసినపని యుక్తముగలేదని గవర్నరుగారప్పడే చెప్పి యేసిరి. చాలనేపు చర్చయైనవిషయ నీయుపపాపదన మంగీక రింపబడెను. 31మంది అనుకూలముగను 20మంది ప్రతి కూల ముగ నుండిరి. (అ. ప్రె.)

### అఖిలభారత పరిశ్రమలసంఘ

లాహోరు, డిసెం 19:—గొ॥ పంజాబు వ్యవసాయ శాఖమంత్రి నేమసాయంత్రం మింటావారులతో అఖిలభారత పరిశ్రమలసంఘ సారంభముజేసిరి. ఆఫ్ఘనియును అచటి పారి శ్రామికులును వర్తకులును చాలమంది వచ్చిరి. (అ. ప్రె.)

### పోలీసు దుర్మయములు

బొంబాయిలో, నొకసార్వెంటు డిస్పిసు చేయుటకుట

బొంబాయి, డిసెం:—బొంబాయి పోలీసు కమిషను కొన్ని దినములనుండి విచారణలుజేసి బ్రాఫిక్ డిప్యూమె నటులో వచ్చుట అను సార్వెంటును డిస్పిసుచేయగలిగెను. ఒక మోటురు ప్రమాదముగూర్చి విచారింపగా యీసార్వెంటు డిసెం బరు 16 తేదీ రాత్రి మాహీం వద్ద నొక ప్రయివేటుకారులో నెక్కి ఒక పడుపు టింటికి బోయెననియు, అప్పుట తాను త్రాగి డ్రైవరును క్లీనరును కూడ త్రాగనిచ్చిన విషయ తిరిగి యింటికి బయలుదేరి ననియు దారిలో ప్రమాదములు వరుసగా జరిగెననియు తమ కారు పోయి ఒక పబ్లిక్ ప్లెస్టరువిద పడెననియు, అతనికి పెద్దగా యము లేకులేదు గావున అతడు డ్రైవరునకెట్లు చేయగలిగెనని యు తెలిసిగది. (అ. ప్రె.)

### ఆయుర్వేద భూషణ

నోరి రామశాస్త్రి, ఎ. కే. ప. సి. వారి

## శ్రీరవధాని

తెలుగు చనుబాలు వృద్ధిచేయు పద్ధతములేని తియ్యని రసాయనము. ఈ క్రిందివోట్లను వారపును.

తెజవాడ:—ఆయుర్వేద నిలయము.

ప్రెంస్సు అండ్ కో;

విజయనగరము:—ఎస్. విశ్వనాథం అండుకో.

ఆంధ్ర బిశెన్ హాసు:—విశాఖపట్టణము, చీపురు పల్లి, యలమంచిలి, అనకాపల్లి నర్సపల్లియు

కాకినాడ:—వక్కలంక కామేశ్వర రావు పాఠశాలగార్లు

శిల్పూరు:—ఆయుర్వేదనీలయముశాఖ, సంతకేటి.

మనోలు సంభావన

జాతినమి తీర్చునివరములు

కామస్వస్థి ప్రధానామాయ్యుని ప్రకటనము

ఆదిత్యవర్తి తరు

శ్రీమద్, డిశంబరు 17:—జాతినమి సభవారి ప్రకటనము ప్రకారము గతవసంసం ఇరాకు ఉత్తర సరిహద్దును నిర్వచించిరి. ఆ ప్రకారము 25 సంవత్సరములవరకు మ్యాండ్ల పాలనను సాగించవలెనని ఆరు నెలలలోపుగా క్రొత్త అంగ్లో ఇరాకు ఒడంబడికను జాతినమి వారికి సమర్పించెదరు. 25 సంవత్సరములలోపుగానే ఇరాకు జాతినమితో జేర్చుకొన బహిష్కరికొంతకాలమువరకే 25 సంవత్సరములకంటే తక్కువగా సాగించుటకు ప్రవేశ బెట్టెదరు. ఇప్పుడు నిర్వచించిన సరిహద్దు బ్రూనెల్స్ పంక్తియే. ఇదియే తాత్కాలికముగ ఏర్పడిన హద్దు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు సహజముగను, నిరపద్రవ కరముగ నుండునని నూచించిన కొండప్రక్కలనున్న సరిహద్దు గాదిది. మనోలును, ఇరాకుకే జతపరచిరి. అసలు తగాదాలో నున్న రాష్ట్రములో ఇదియే ముఖ్యభాగము.

కర్నలు అమెరికా

బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు తమ తరపునను ఇరాకు తరపు నను జాతినమి సభవా రీతిర్చును అంగీకరించి త్రికరణబద్ధిగ ఆ ప్రకారము ప్రవర్తించెదరని దెలియజేసిరి. కర్నలోనే క్రొత్త ఒడంబడికను దాఖలు చేసెదమనియు దాని నమలు జరుపుటచే జాతినమి సభవారి తీర్పునకు ఆటంకపారి అమలుజరుగుననియు ఇరాకులో కుర్దుబున్న జిల్లాల సానికపరిపాలనార్థము అన్ని తెగల ప్రజలను కాంతిపరచి కాపాడుటకును, ఇరాకుకును ఆచుట్టుప్రక్కల వారికిని విస్తారముగ వర్తక రాయబారము లను వ్యాపారమును సభిన్ద్రీ జేయు నూచనలను విచారణ సంఘమువారి సిఫార్సులను అమలుజరుపుటకు సభవారియెదుట ప్రవేశ బెట్టెదమనిరి. బ్రిటిషు ఇరాకు ప్రభుత్వములవారు ఈ ప్రజలతో సుహృద్భావముతో పరస్పర సహాయముతో ప్రవర్తించుటయే ప్రధానోద్దేశ్యముగ బెట్టుకొనిరి.

అధ్యక్షుని ప్రకటనము

మనోలు సంభావనలో తగాదాలు ఒడునున్న యిరు పక్షములవారును స్నేహముతో గూడుకొన్న ఒడంబడికను జేసి కొనవలెనని జరుగురుగ అగ్గశుడు శిఫార్సుజేసెను. విరుద్ధముల కును బయలుదేరిన ఈస్టర్లల్నియు పోవునటుల ప్రయత్నించ వలెననిరి. తరుపరి ప్రపంచకాంతిని మరింత బలపరచులెను. ఇదియే జాతినమి ముఖ్యదర్శమునిరి.

చాంబర్లనుగారి ప్రకటనము

బ్రిటిషు ప్రభుత్వము తరపున చాంబర్లనుగారిట్లు ప్రకటించిరి:—తర్కి పట్ల కఠినతనమును వహించు నుద్దేశ్యము బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికి లేదు. జాతినమిసభవారి విషయ మై తీర్పుజేప్పవలెనని పట్టుబట్టిరన్నచో, అయ్యది తరుమగ ప్రభుత్వముతో ఉభయములకు సరిపడు విధానమును కనుగొని ఒడంబడికను చర్చించి ఏర్పాటుజేసికొనుటకు సహాయ పడగల దను తలంపుతో జేసిరి. అంతయుగాని వేరొందుగాను, అట్లుచేయ నిచో ఇట్టి విధానమునకు మాన్మే ఏర్పడెడిదిగాదు. తురుమగ ప్రభుత్వముతో సదా మైత్రితో సంధిజేసికొనుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు కాంక్షించుచున్నారు.

జాతినమి సభవారు తాము జేప్పవలసిన తీర్పును ఒక స్పష్ట యోచించుచు రెండువేళములకు పొత్తును ఉపద్రవములే కుండ చేపూర్చుటకు వీలుండదాయని ఆలోచించుచున్నారు. ఆ విషయమై తురుమగ ప్రభుత్వమువారే మైన తలబెట్టిన దాని నెంతయు ఆలకించెదరు. ఇరాకు ప్రజలను గాపాడుట కున్న తమ మ్యాండ్లలో అధికారమునకు భిన్నముగ లేకున్నంతకాలము తురుమగ ప్రభుత్వమువారేను నూచించినను బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మువారాలోచించెదరు.

సభాసంతకము చాంబర్లనుగారు జనీరానుండి రారల్లోకి బయలుదేరిరి. క్రిస్టును కుటుంబముతో ఇవటనే గడపెదరు. కర్నలు అమెరికాగారు లండనుకు బయలుదేరిరి. ప్యారిసుమీదగ బోవుచున్నారు. కామస్వస్థిలో ఇరాకు సరిహద్దును గూర్చి సోమవారము పార్లమెంటు విరమించుటకు ముందుగనే వ్యవధి దొరికిన వెంటనే ప్రధానామాయ్యుని ప్రకటించుచున్నారు.

ప్రధానామాయ్యుని

బ్రిటిషు మ్యాండ్లకాలము 25 సంవత్సరములకంటే తక్కువ గ నుండు న సేప్రభుత్వము వారి నమ్మకము. మ్యాండ్లల పాత్యత చే సొమ్మును ఖర్చుబెట్టుటగాని, దేశములో అల్లరులు లేకుండ సక్రమ పరిస్థితి సేర్పాటుజేయుటకు వైస్రములను వినియోగించుటగాని, శత్రువులనువారడోలు బాధ్యతగాని బ్రిటిషుప్రభుత్వము దేశానికి లేదు. ఇరాకులో నిలకడయును ప్రభుత్వవిధానము నిల బెట్టుటకు సలహానిచ్చుచు, బ్రిటిషు సహకారమును సాగించు టయే మ్యాండ్లయొద్దగ నున్నది.

2½ సంవత్సరముల క్రితము ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిన విధానమునకును, జాతినమిసభవారి తీర్పునకును వ్యత్యాస ములేదు. ఇరాకుతో క్రొత్త ఒడంబడికను ఒడంబడిక అనుబంధము గలనుగూడను బార్లమెంటులో సర్పించుట కెంతయో అనుకూల ముండుననిరి. ఏమిజరిగినదో ఈసంగతినిగూర్చి పార్లమెంటు సభవారు కర్నలు అమెరికాగారు జేప్పవంగతులను వినుట మంచి దనిరి.

క్రొత్త ఒడంబడికను తప్పక పార్లమెంటువారు రంగీకరించ వలెననిరి.

కర్నలు అమెరికాగారి ప్రగల్భము

జనీరానుండి తిరిగివచ్చుచుండ ప్యారిసులో ఎవరో య డుగ కర్నలు అమెరికాగారిట్లు తెలియజేసిరి:— తురుమగలతో స్నేహముతో నుండుమని వారికి దెలియ జేసితిమి. అవకాశమునిచ్చితిమి. మనభావము వారికి తెలియను. ఇక సభ్యతవిషయమై ఏమైన జరుగవలసినచో అయ్యది తురు మగలనుండే రావలెను. వారే చేయవలెను. ఇరాకు స్వతంత్ర ముగ నున్నదనే చెప్పవలెను. 25 సంవత్సరముల మ్యాండ్లల పూర్తియగుటకు చాలముండుగనే ఇరాకు ఎవరిసహాయము నపే ట్టిందక స్వతంత్రరాజ్యముగ నేర్పనును. జాతినమిలో జేరునని నమ్ముచున్నాను.

బ్రిటిషు పత్రికా వ్యాఖ్యలు

లండన్, డిశంబరు 17:—జాతినమి మనోలు సంభా వనముగూర్చి పత్రిక లేమియు నుత్సాహమును జూపుటలేదు. ఇన్నాల్లకు మనోలు తగవు తురుమగలకు అంగీకరించినచో జా తినమి సభవారు తమతీర్పుతో పరిష్కారము చేయగల్గిరని మాత్రము అనుచున్నది. ఒక పైమ్ము మార్పియ పోస్తు పత్రిక మాత్రము మనోలు సంభావనను అనుకూలముగ జూచుచున్న యిది. క్రొత్త తర్కితో దగ్గరసంబంధము నేర్పరుచుకొను సమయ మానన్నంతైనదని పైమ్ముపత్రిక నుచువుచున్నది. ప్రబలి ప్రయత్నములను జేయవలయున్నది. ఇయ్యది ఏ సహాపేటులో నో కూర్చుండిమట్లాడినంతమాత్రాన చేపూరునదిగాదనుచున్నది. అంగ్లోరాకు ప్రాజ్ఞుడగు ఆంగ్లేయుని ప్రాగ్ధేశము నెటంగిన ఆంగ్లేయుని బంపనలే ననుచున్నది. బ్రిటిషు ప్రజలకు వ్యయభార రము తగలేదను భావముతో ఇతర పత్రికలు కేసుక వహించెను. తర్కితో మరల ఎప్పటికైన జగడము రాకమానదనుచున్నది. ఇరాకు జాతినమిలో జేరిన వెంటనే బ్రిటిషు బాధ్యత తొలగ ననుట ఏమియు ప్రయోజనములేనిపాటలనుచున్నయిది. జాతి సమితి సభవారు నెయిడోనగు నేనాని తురుమగలు దురుంతము గ ప్రవర్తించిరని బంపిన నివేదికనును నమ్మి ఇల్లు తీర్పుజేప్ప నటుల గోచరమగుచున్న దనుచున్నది.

పనిలేనివారికి జీవనోపాధి గలుట

లండన్, డిశంబరు 18:—ఇరాకులో బ్రిటిషువారి మాండెలు మరికొంతకాలము సాగుటచే పనిలేని బ్రిటిషు కార్మికులకు జీవనోపాధిగల్గెను. ప్రపంచములో ఒకప్పుడు ఇరా కులో ధాన్యపురంబు అపరిమితముగ నుండెను. మరల ఇప్పుడు గావచ్చును. దొమియములకు స్వరహిపాలనకు నమ్మనరకు (బ్రిటనుకు ఎంతయో డబ్బు వ్యయమైనది. ముఖ్యముగ దక్షిణ ఆఫ్రికాకు ఎంతో బెట్టిరి. కాని దొమియముల నిమిత్తము పెట్టిన సొమ్ము వృధా గా లేదు. ఇరాకు మ్యాండ్లలచే ప్రతి సాయి న బ్రిటిషువారు 2000000 పానుటు ఖర్చుపెట్టునని వచ్చు చున్నయిది. దీనికి సరియగు ప్రతిఫలము ముట్టినచో అంత వ్యయముని భావించ నవసరముండదు. ఇది లెక్కలోనికి రాదు. ఇండియాలో ప్రతిఫలము ముట్టినది. మెనపాపేమియూలో ఏర్ప రాకుండదు?

సామ్రాజ్య నౌకాదళరక్షణము

భారతదేశము పాల్గొనునటుల జేయు తెట్లు? లండన్, డిశంబరు 17:—సామ్రాజ్య నౌకాదళ రక్షణ ములో పాల్గొనుటకు ముందు భారతదేశము ఇంతకంటే ఎక్కువ విశ్వవ్యయముతో రుంతుకవలెను. భారతప్రభుత్వము ప్రజాభి ప్రాయముతో అన్ని విధముల గూడుకొన్నదికావలెను. భారత దేశ సాధనసంపత్తిని సార్థముగ జేసినగాని మరింతసొమ్మును సామ్రాజ్య రక్షణమును అనుగులన వీలులేదు. సామ్రాజ్య ములో స్వతంత్రముగ ఇష్టముదొప్పన సభ్యత్వమును బడిసిన గాని సామ్రాజ్య నౌకాదళ రక్షణము తన రక్షామే యను కొనటకు వీలులేదనియు డెయిలీ క్రానికలు పత్రిక డెయిలు చున్నది.

రోము రాజువారే డొమిరితిత్తులు పాడై జబ్బుగనండుటచే రోమురాజు ఆమెడ కేగను.

కేపుమలే అసోసియేషను

డాక్టరు అల్బెర్ రహిమాగారికి అధ్యక్షుని

ప్రత్యుత్తరము

కేపుటపుకొ, డిశంబరు 17:—కపీకా ప్రభుత్వ ములో కేపుమలే అసోసియేషను చాల గొప్పది. ఆ సంఘాస్య ఖుడు వ్యక్తిగతాపేన ప్రస్తుత ప్రభుత్వమును బువరచినను, తమసంఘమువారు మాత్రము ఎన్నడును ఏరాజకీయపక్షమున గాని యభిమానమును జూపలేదని అధ్యక్షుల స గోమియటుగారు దెలియజేసిరి.

జర్మను మంత్రివర్గపు ఏర్పాటులు

బెర్లిన్, డిశంబరు 17:—పెర్ల కొయిలిషను విధానము మీద మంత్రివర్గము సేర్పాటుజేయజాలనని హెర్ కాచిగాయ హిండెంబర్గుగారితో జేప్పిరి.

వికర్మ కంపెనీ

వాటాదారులు కొత్త యేర్పాటులను ఆమోదించిరి.

చెన్నపురి బహిరంగరలు

1925-వసంసం డిసంబరు 21-వ తేదీ సోమవారము

1. ధాన్యములు

దని నూలు బా 1-కి	ర 45 0 0	మొదలు 56 0 0	వరకు
బియ్యముబట్టలు		మొదలు	వరకు
కునుమ తెనాలిని	,, 43 గలవి	ర 14 0 0	15 0 0
నెల్లూరిని	,, 36	,, 15 8 0	16 0 0
దీల్లి	,, దీల్ల	,, 16 0 0	17 0 0
రాగులు	రా. 134 బస్తా 1-కి	,, 8 12 0	9 0 0
నావులు	,,	,, 20 0 0	24 0 0

2. ధాన్యము పప్పులు

కందులు బస్తా 1-కి	ర 205	,, 13 8 0	13 8 0
నెనగలు	,, డిబా	,, 18 0 0	14 0 0
నెనలు	,, డిబా	,, 18 8 0	14 8 0
జెనుములు	,, డిబా	,, 15 8 0	17 0 0
జెలనలు	,, ర 164	,, 8 8 0	9 0 0

3. నూనెపప్పులు

మల్లనూనె బా 1-కి	,,	160 0 0	152 0 0
నెయ్య మ 1-కి	,,	14 0 0	25 0 0
కొండాపురంకేరు నెనగపప్పుబా1-కి	,,	58 0 0	59 0 0
ఇతరప్రదేశము	,,	54 0 0	56 0 0
జేరు నెనగనూనెగానగబా1-కి	ర 112	మనకానూనె	110 0 0
అనుదము బా 1-కి	,,	104 0 0	106 0 0

4. చిల్లరపప్పులు.

చాయపపపు బా 1-కి	,,	90 0 0	95 0 0
కూరపపపు	,,	55 0 0	60 0 0
మిరపకాయలు(గుంటూరిని)బా1కి	,,	140 0 0	145 0 0
గుంటూరుపాయకట్టు దీనిమొదలు మొదలు 1-కి		ర 45,70	
కాళిచా నీసాయకట్టు	,,		,, 50,55
జెలము బా 1-కి		ర 40 0 0	60 0 5
చింతపండు బా 1-కి	,,	60 0 0	80 0 0

5. ఇనుము

చట్టారం బా 1-కి	,, 31 0 0	36 0 0
నదరం	,, 88 0 0	42 0 0
రవుండు	,, 34 0 0	55 0 0

6. లోహములు

బండి 100 తులంకు	,, 72 0 0	73 12 6
బంగారము, రులుము 1-కి	,, 21 4 0	21 8 0
సవరము 1-కి	,,	18 6 0
ఇత్తడి బా 1-కి	,, 252 0 0	260 0 0
రాగి డిబా	,, 278 0 0	279 0 0
అస్కాచక్ర 226 హా గలవి	,, 29 12 0	30 0 0

7. దూది

బోండాబద్దుబాదను 1-కి	ర 830	0 0
పల్నాడు దూది	,,	215 0 0

8. నూలు

మధుర నం 12½ పెట్టె 1-కి	,, 5 8 0
పుట్టూరు యేనుగ నం 8½ పెట్టె 1-కి	,, 7 4 0
బోయేనుగ నం 20	,, 8 14 0
నం 20 బెన్ని సింహం యాటె	,, 9 4 0
నం 22	,, 9 12 7
నం 12½ బెన్ని చక్కను	,, 7 10 6
నం 14½	,, 7 14 6
నం 12½ అలెన్సు	,, 7 2 0
నం 14½ రాధాకృష్ణు	,, 7 4 0

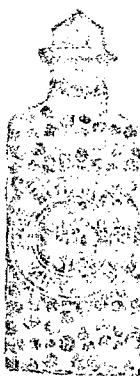
# అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో సహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-3 ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.  
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుకెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి

## లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలు

594

విజ్ఞాపన



మహాబాగా 25 సం.ల నుండి నేను లోకమయహర కస్తూరి మాత్రలను తయారుచేయుచున్నాను. ఇండియావారమాత్రమే గాక జర్మనీ, సింగపూర్, మలయా, ఫిలిపైన్, ఇంగ్లాండు మొదలగు విదేశములందును వారుగూడ నాతో స్నేహము చేసియున్నారు. సాధారణముగా వైద్యులందరును నన్ను ఆదరించుచున్నారు. సమయము వచ్చి నప్పుడునన్ను మరచుటలేదు. నాపేరు (లోకమయహర కస్తూరిమాత్రలు) చంటిపిల్లలు, బాలెంతలు, పడుచు వారు, ముసలివారు, వారు పీఠాసనం సమస్త మానవజాతియు నన్ను ప్రేమించుచున్నారు. సమస్త శీతలములు, సకలజ్వరములు, మాంద్యము, శీతవాతము, ప్రక్కలయ్యాడు, అకలి లేకుండుట, మలబద్ధము, జీర్ణించిన భేదములు, కడుపునొప్పి, జలుబు, దగ్గు (క్వాసకాసము, పల్లనోప్పి, నడుమునొప్పి, ఇక ప్లామెంజా, ప్లేగు, జ్వరములు మొదలగు వ్యాధులకు, ఇతరవ్యాధులకు అనుపానపత్రికలో నన్ను ప్రకారము వాడిన తప్పక గుణముగను, నలు దిక్కులనుండి నన్ను గుఱించి పంపిన యోగ్యతాపత్రికలు వేసకుంటే గలవు. ఒకడపూ నాతో స్నేహము చేసిన వారు మరెవ్వరు నన్ను మరచరు.

300 మాత్రలగుల బుడ్డి 1-కి ధర 0-4-0. పొట్టభిర్పు వయ. 6 బుడ్ల వెల పొట్టభిర్పుతో ర్పు. 1-8 0. 12 బుడ్ల ర్పు. 2-12-0. 25 బుడ్ల ర్పు. 5-3-0. కావలసినవారు ఈ దినపత్రికాసమకము వ్రాయుడు.

అయుర్వేదవైద్య పాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ సీతారామ వైద్యశాల మైనారు.

## మీ వెంట్రుకలను వెంచుడు.

మీయొక్క శరీరమును ఎటుల పోషించుచుంటే అటులే మీరు మీ వెంట్రుకల విషయములో గూడ ప్రస్తుత శాస్త్రీయమైన పరిశోధన ననుసరించి పోషింపవలెను.



## కామినియా నూనె

(రిజిస్టర్డ్)

కామినియా నూనె ప్రసిద్ధి కెక్కిన వస్తువులే శాస్త్రీయముగా తయారుచేయబడినది. ఇది శరీరములు పెంచుటకు గాను మంచివస్తువు. ఇది వెంట్రుకలయొక్క మొదళ్లకు కావలసిన సహాయమును చేయుచు పోషించుచుండును. దానిని ఉపయోగించినయెడల యిదవలో రాలిపోవుచున్న వెంట్రుకలను రాలిపోకుండ కాపాడును, చుండు మొదలగు వానిని తలలో కలుగ నియ్యకుండ కాపాడుటయే గాక, వెంట్రుకలను పట్టువలె, మృదువుగాను, ఆంధముగాను పెంచును. అంతయే గాక ఇది చర్మమును శుభ్రముగా నుంచి మెడకును చల్లవనును కలిగించి సుఖము నిచ్చును. ఇన్ని మంచినగుణములు కలిగిన యీ కామినియా నూనె స్త్రీలకు, పురుషులకు, పిల్లలకు రక్షణపాదము. దానియొక్క ఆధిక్యమునకుగాను, చెన్నపురి ప్రభుత్వములోను, డిస్ట్రీక్ట్ ఆఫ్ మెరిట్స్ చెన్నపురిలోను, అహోబాదు ప్రభుత్వములోను బంగారు పతకములను బహు

మతిగా నొసంగిరి. ఒక బుడ్డి ధర 1-0-0. ఖర్చులు 0-6-0 ఎక్స్ట్రా. 3 బుడ్లు ధర 2-10-0. ఖర్చులు 0-12-0 ఎక్స్ట్రా. పై కామినియా నూనె ప్రతివ ర్షునీవద్రును, పల్లములందును, పల్లెలలోను విక్రయింపబడును. తేటన్న పోల్ యేజెంట్లు:- ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ 155 బాహ్యమసీదు, బొంబాయి అని వ్రాసిన

మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక లక్ష్య కావలసియున్న

ఆటోమిట్ బహారుకు వ్రాయుడు.

ఆటోమిట్ బహారు ఆత్మరు. లన్నిటిలోను ఉత్కృష్టమైనది.

ఇది సువాసన ద్రవ్యముగాను, ఆత్మరుగాను గూడ ఉపయోగపడును.

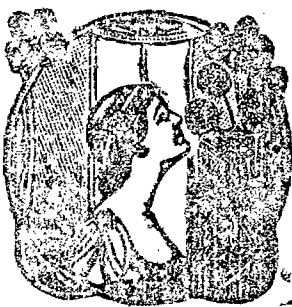
కొన్ని చుక్కలను మీ చేతి కుమారునియొక్క చర్మముపై కనుసీయమైన సువాసన అన్ని దిశలను వ్యాపింపను. ఇది దీనియొక్క ఆధిక్యమునకు కలకత్తా ప్రభుత్వములో బంగారుపతకమును బడసెను.

1 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 2-0-0 | 1 డ్రాం బుడ్డి ధర ర్పు 0-12-0

2 అవున్సు బుడ్డి ధర ర్పు 1-4-0 | వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము 0-6-0

పోల్ వేంట్స్:- ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ, 155 బాహ్యమసీదు, బొంబాయి.

125



## మకరధ్వజ

రసాయనము

2460

దీనిని నేవించినచో మాత్రముతో కలసిపోయెడి శుక్లమును నిలుపును. పలుచబడిన పీర్లమును గట్టిపరచి రతిలో ఆతి శ్రురేతస్థులను ముట్టును మాన్పును. రక్తమును శుభ్రపరచి జేహపుష్టి, పీర్లవృద్ధి, కాంతి, బలము, రతిదార్శవ్యము, ఇంద్రియపుష్టి, మొదలగునవి బలము కలుగును. నెలదినములకు సరిపడుముందు తపాలా ప్యాకెండు ఖర్చులతో రు 3-7-0.

పి.ఆర్.మెడికల్ హాల్, రామచంద్రపురం (గోదావరి)

(రత్నపురుష లేహ్యము) 1963

యేకారణముచే సంభవించిన శుక్లజ్వరమునైన తగ్గించి బలము గలుగజేయునని ఆ నేపలనే కొని చూడవలెను. రు. 3-4-0 పట్టాభిరామ వైద్యశాల, రాయవరము, (గోదావరి)

మాన సోల్లా సి సి మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (పది అణాలు)

వెలసలభము! (పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము) గుణముగము! శరీరములో ఉష్ణాధిక్యముచే కలిగిడి వైద్యకాకల కీమాత్రలు దివ్యామృతము. అక్షిర్ణము, అరుచి, ఆపులించెలు, అస్థిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలక్షయము, పిక్కలు, పార్శ్వములు, శిరస్సు, ప్రేళ్లు, అస్థులు మొదలగువనియందు గలిగిడి నొప్పలను పోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు దెచ్చును.

ఈమాత్రలు మేహవాతరోగి పులను వెంటనే మాన్పును. ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడినచి నజము తెలియగలదు.

చిరునామా:- (1078)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

పోస్టు నిమమోలు, ఎలకురు, కృష్ణాజిల్లా

ఆరోగ్యపారిశుద్ధ్య గ్రంథములు

పారిశుద్ధ్యమునుగూర్చి పామరజనులకు బోధించుటకు దీక్షబూని ప్రచార మొనరింపుడు. డాక్టరు యు. రామారావు, (ఎం.ఎల్.సి.ఎఫ్.ఎం.యం.) గారు వ్రాసిన ఈదిగున పేర్కొనబడిన గ్రంథము లీవిషయమున చాల సుపకరించును.

ఆరోగ్యోపన్యాసములకు శ్రేష్ఠమైన సహాయక గ్రంథములు

ఆరోగ్యోపన్యాస గ్రంథావళి ఆంగ్ల, ద్రవిడ, ఆంగ్ల భాషలలో ముద్రింపబడెను.

1. ఇందు-ఆరోగ్యము అణాలు 2
2. డాక్టరు వచ్చులోపల ఏమి చేయవలెను 2
3. పాకశాలలలో ఆరోగ్యశాస్త్రము, (హైద్రాబాద్) 4
4. జలము-ఆరోగ్యము 2

శ్రీ కృష్ణ బ్రదర్స్.

కెమిస్టు అండు ఆస్టిషియన్లు, పోస్టు బాక్సు 166, 5261